

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ SES EĞİTİMİ DERSİNE YÖNELİK
BAŞARILARININ FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Baran Doğuş Daloğlu

Danışman
Prof. Dr. Sema Sevinç

Konya 2021

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR)

Yüksek Lisans eğitimim süresince desteğini hiç eksik etmeyen, tezimin her aşamasında bilgi ve birikimlerini benden esirgemeyen danışmanım Prof.Dr Sema Sevinç' e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.Akademik konularda bilgisini,desteğini hiç esirgemeyen Dr.Öğr Üyesi Vahide Bahar Yiğit'e Ses Eğitimine olan ilgimi artıran ve bu bölüme yönelmemi sağlayan, öğretmenliğine, sesine hayran olduğum değerli hocam Öğr.Gör Olcay Şahin'e Çocukluktan Müziğe ilgi duymamı sağlayan Değerli Hocalarım Dr.Öğr üyesi Levent Ünlü ve Öğr.Gör.Dr Varol Çiçek'e Lise eğitimim de elimden tutup beni yetiştiren değerli hocam (Manevi Babam) Ali Ekber Soran'a Öğrenciliğim bitse de öğretmenliklerini asla bitirmeyen, tüm eğitim yaşamım boyunca bana canı gönülden destek olan çok kıymetli hocalarıma, yol gösterenlerim Ankara Devlet Opera Bale Sanatçısı Eralp Kıyıcı ve Ankara Devlet Opera balesi Emekli Sanatçısı Şebnem Alın'a Eğitim Bilimleri Enstitüsü akademik ve idari personellerine, Son olarak; bugünlere gelebilmemi sağlayan, bana her daim inanan, başarılarımın arkasındaki insan olan canım Annem Ayten Akar'a ve beni yetiştiren canım Ailem' e, teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Sizlere sonsuz minnettarım.

[Baran Doğuş Daloğlu]

KONYA- [2021]

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR).....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU.....	vi
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER VE RESİMLER LİSTESİ	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	4
1.2. Araştırmanın Önemi.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Ses ve Sesin Oluşumu	7
2.1.1. Sesin Oluşumunda Aktivatör, Vibratör ve Rezonatör Organlar.....	8
2.2. Ses Eğitimi	16
2.2.1. Ses Eğitiminin İlke ve Amaçları.....	17
2.2.2. Ses Eğitiminin Türleri	17
2.2.3. Ses Eğitiminin Temel Öğeleri	19
2.2.3.1. Postür	19
2.2.3.2. Solunum.....	19
2.2.3.3. Rezonans	20
2.2.3.4. Artikülasyon.....	20
2.2.3.5. Diksiyon.....	21
2.2.3.6. Fonasyon.....	21
2.3. Dünya’da ve Türkiye’de Ses Eğitimine Genel Bakış	22

2.4. Ses Eğitiminin Müzik Öğretmenliği Programlarındaki Yeri	24
2.5. Başarı ve Başarıya İlişkin Kavramlar	25
2.5.1. Başarı İhtiyacı ve Başarı Güdüsü	26
2.5.2. Başarı Beklentisi.....	27
2.5.3. Başarı Yönelimleri Kuramı	27
2.6. Akademik Başarı, Tanımlanması ve Etkileyen Faktörler	28
2.6.1. Akademik Başarıyı Etkileyen Etmenler	28
2.6.1.1. Akademik Başarıda Öğrenci ile İlgili Etmenler	30
2.6.1.2. Akademik Başarıda Okul Etkililiği.....	30
2.7. Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörler	31
2.8. Motivasyon Kavramına Genel Bir Bakış	33
2.8.1. Motivasyon Kavramının Önemi	36
2.8.2. Motivasyon Kuramları.....	37
2.8.2.1. Kapsam Kuramları.....	37
2.8.2.2. Süreç Kuramları	40
2.9. Eğitim ve Motivasyon	41
2.10. Müzik Eğitiminde Motivasyon	42
2.10.1. İçsel ve Dışsal Motivasyon Ve Müzik Eğitimi Alanına Yönelik Etkileri	43
2.10.2. Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Motivasyon	45
2.11. İlgili Yayın ve Araştırmalar.....	48
III.YÖNTEM	52
3.1. Araştırmanın Modeli	52
3.2. Evren ve Örneklem.....	52
3.3. Verilerin Toplanması.....	53
3.4. Verilerin Analizi	53
4. BULGULAR.....	54
4.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Verilerinin Değerlendirilmesi.....	54
4.2. Katılımcıların Ses Eğitimi Dersine Yönelik İfadelerin Değerlendirilmesi.....	54
4.3. Katılımcıların Ses ve Ses Eğitimi Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi.....	55
4.4. Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğine Ait İfadelerin Değerlendirilmesi	56

4.5.Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğine Ait Ortalama Puanların Değerlendirilmesi	58
4.6.Cinsiyete Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi.....	59
4.7.Üniversiteye Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi ...	59
4.8. Sınıf Düzeyine Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi.....	60
4.9. Liseye Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi	60
4.10. Ders Saatlerinin Yeterli Olma Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi	61
4. 11. Öğretmenin Ders Başarısını Etkileme Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi	61
4. 12. Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Olumlu Olma Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi	62
4.13.Ses Grubunun Doğru Tespit Edilme Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi	62
4.14. Ders Dışı Ses Eğitimi İçin Çalışma Süresine Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi	63
4.15.Sesi Olumlu Etkileyen Faktörlere Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi	63
4.16.Ses Eğitimi Dersindeki Başarıyı Etkileyen Faktörlere Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi	64
4.17.Ses Eğitimi Dersi İçin Donanımın Yeterli Olma Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi	64
4.18.Ses Eğitiminde Başarı ve Ders Motivasyonu Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	65
4.18.1.Ders Motivasyonunun Ses Eğitiminde Başarıya Olan Etkisini Değerlendirilmesi.....	66
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	67
5.1 Sonuç.....	67
5.2 Öneriler.....	74
KAYNAKÇA.....	76
EKLER.....	87
ÖZGEÇMİŞ.....	92

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu,planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynakça listesine eklendiğini beyan ederim.

[18/05/2021]

[Baran Doğuş Daloğlu]

SİMGELER VE KISALTMALAR

BSE: Bireysel Ses Eğitimi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

TIMSS: Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması

THM: Türk Halk Müziği

TSM: Türk Sanat Müziği

ÖZET

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ SES EĞİTİMİ DERSİNE YÖNELİK BAŞARILARININ FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Baran Doğuş Daloğlu

Bu araştırmada müzik öğretmeni adaylarının ses eğitimi dersine yönelik başarılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi ve derse yönelik motivasyon düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca ders ile ilgili motivasyon ve başarı düzeyleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, 2020–2021 eğitim-öğretim yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Öğretmenliği Bölümlerinde eğitim görmekte olan 270 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, Özgün (2019) tarafından geliştirilen Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlara göre; motivasyon puanı ortalamasının üzerinde bir değere sahiptir, başarı puanı ise orta düzeydedir. Değişkenlere göre motivasyon ve başarı incelendiğinde; kadınların, erkeklere göre ders motivasyonlarının daha yüksek olduğu, 2 ve 3. Sınıf öğrencilerinin ders başarılarının 1. sınıflara göre anlamlı şekilde yüksek olduğu, Güzel sanatlar lisesi mezunlarının, diğer mezunlara göre ses eğitiminde başarılarının daha yüksek olduğu, öğretmenin başarıyı tamamen etkilediğini düşünen grubun diğer gruplara göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, öğretmen-öğrenci ilişkisinin tamamen olumlu olduğu gruplarda, kısmen ve hiç ilişkinin olmadığı gruplara göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ders dışı 2-3 saat çalışanların, dersten önce az çalışan ve hiç çalışmayanlara göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ses eğitimi dersi için donanımın tamamen yeterli olduğunu düşünen grupların, diğer gruplara göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Üniversiteye göre ise; ses eğitimi başarı ve motivasyonu açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ses eğitiminde başarı ve ders motivasyonu arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; pozitif yönde ileri düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Bununla birlikte, ses eğitimi dersinde başarının en önemli etkenlerinden birinin motivasyon olduğu araştırmamız sonucunda tespit edilmiştir. Motivasyondaki bir birimlik artışın da, ses eğitimindeki başarı düzeyini %81,6 oranında artıracığı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik Öğretmeni Adayı, Ses Eğitimi, Motivasyon, Başarı

ABSTRACT

Department of Fine Arts Education
Music Education Program
Master Thesis

ANALYSIS OF THE ACHIEVEMENTS OF MUSIC TEACHER CANDIDATES FOR THE AUDIO EDUCATION
COURSE IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES

Baran Doğuş Daloğlu

In this study, it is aimed to examine the success of music teacher candidates for the vocal education lesson in terms of different variables and to evaluate their motivation levels towards the lesson. In addition, the relationship between the motivation and success related to the course was evaluated. The sample of the study consists of 270 students studying in Necmettin Erbakan University, Aydın Adnan Menderes University, Erzincan Binali Yıldırım University, Niğe Ömer Halisdemir University, Balıkesir University, Fine Arts Education, Music Teaching Departments in the academic year 2020-2021. In the study, the Voice Education Achievement and Motivation Scale developed by original (2019) was used. According to the results; motivation score is above average, success score is medium. When motivation and success are examined according to the variables; It has been determined that women have higher lesson motivation than men. It was determined that the course success of the 2nd and 3rd grade students was significantly higher than the 1st grade. Art high school graduates are considered to have higher success in vocal education compared to other graduates. It was determined that the group who thought that the teacher completely affected the success had higher achievement and motivation scores compared to the other groups. In addition, it was found that the groups in which the teacher-student relationship was completely positive had higher achievement and motivation scores compared to the groups with partial or no relationship. However, it was determined that those who worked 2-3 hours out of class had higher achievement and motivation scores compared to those who worked less or never before the lesson. It was determined that the groups who thought that the equipment was completely sufficient for the voice training lesson had higher achievement and motivation scores compared to the other groups. According to the university; No significant difference was found in terms of vocal training success and motivation. When the relationship between success in vocal education and lesson motivation is evaluated; An advanced statistically significant positive correlation was found. However, as a result of our research, it was determined that motivation is one of the most important factors of success in vocal education lesson. It is evaluated that a one-unit increase in motivation will increase the success level in voice education by 81.6%.

Keywords: Music Teacher Candidate, Voice Training, Motivation, Success

TABLolar LİSTESİ

- Tablo 1.** Araştırmaya Katılanların Demografik Verilerinin Değerlendirilmesi
- Tablo 2.** Katılımcıların Ses Eğitimi Dersine Yönelik İfadelerin Değerlendirilmesi
- Tablo 3.** Katılımcıların Ses ve Ses Eğitimi Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi
- Tablo 4.** Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğine Ait İfadelerin Değerlendirilmesi
- Tablo 5.** Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğine Ait Ortalama Puanların Değerlendirilmesi
- Tablo 6.** Cinsiyete Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi
- Tablo 7.** Üniversiteye Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi
- Tablo 8.** Sınıf Düzeyine Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi
- Tablo 9.** Liseye Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi
- Tablo 10.** Ders Saatlerinin Yeterli Olma Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi
- Tablo 11.** Öğretmenin Ders Başarısını Etkileme Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi
- Tablo 12.** Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Olumlu Olma Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi
- Tablo 13.** Ses Grubunun Doğru Tespit Edilme Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi
- Tablo 14.** Ders Dışı Ses Eğitimi İçin Çalışma Süresine Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi
- Tablo 15.** Sesi Olumlu Etkileyen Faktörlere Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi
- Tablo 16.** Ses Eğitimi Dersindeki Başarıyı Etkileyen Faktörlere Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi
- Tablo 17.** Ses Eğitimi Dersi İçin Donanımın Yeterli Olma Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi
- Tablo 18.** Ses Eğitiminde Başarı ve Ders Motivasyonu Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi
- Tablo 4.18.1** Ders Motivasyonunun Ses Eğitiminde Başarıya Olan Etkisinin Değerlendirilmesi

ŒEKİLLER VE RESİMLER LİSTESİ

Œekil 1. Girdiler-Çevre-Çıktılar (GÇÇ) modeli

Œekil 2. Motivasyon Süreci

Resim 1. Ses Aygıtının Enine Kesiti

Resim 2. Soluk Borusu

Resim 3. Akciğerler

Resim 4. Diyafram

Resim 5. Kaburgalar

Resim 6. Karın Kasları

Resim 7. Larenks (Gırtlak)

Resim 8. Soluk Borusu

Resim 9. Göğüs

Resim 10. Gırtlak Bölgesi

Resim 11. Yutak

Resim 12. Ağız

Resim 14. Damak

Resim 13. Alt Çene

Resim 15. Burun

Resim 16. Sinüsler

1. GİRİŞ

Ses eğitiminin esası, vokal foldların tam olarak kapanmasının sağlanması prensibine dayanmaktadır. Şarkı söylemek tartışmasız sağlıklı bir eylem olup, insan sesinin doğal eğilimidir ve konuşma eyleminin ötesindeki bir seviyededir. Çünkü diyafram ya da gırtlak şarkı söylerken konuşmaya oranla daha büyük bir rezonans etkisi ortaya çıkarmaktadır ve sıklıkla doğal olmayan konuşma biçimleri şarkı söylerken çıkan seslerle bertaraf edilir (D'angelo,2007).

Doğuştan bir sese ve yeteneğe sahip olan insan bu yeteneğini eğitim ile geliştirebilir.Ses eğitimin de öncelikle doğru bir duruş , (postür) doğru ses üretimi için temel gerekliliktir. Ses eğitiminin temel amacı ise Ses eğitimi öğrencisine sesini en rahat şekilde karşı tarafa doğru bir teknikle iletmeyi amaçlar.

Ses eğitimi, bireylere konuşma veya şarkı söylemede seslerini doğru, etkili ve güzel kullanabilmeleri için gereken davranışların kazandırıldığı, içinde konuşma, şarkı söyleme ve şan eğitimi gibi alt ses eğitimi basamaklarını barındıran disiplinler arası bir özel alan eğitimidir (Töreyin,1998 s.5).

Motivasyon ise bireyin çalışma hayatında veya öğreniminde daha başarılı olmasına etki ederek.Akademik anlamda yeterlilik hissi yaratmaktadır.

Ömür(1998 s.60) motivasyonu; "Başarının sağlanmasında diğer tüm etkenlerden daha önemli bir isteklendirme kaynağı olarak ele almaktadır.

Ömür'e (2001:19) göre; İnsan sesi sanıldığı gibi yalnızca gırtlaktan çıkmaz. İnsan sesi tüm vücudun mükemmel bir uyum içinde çalışması sonucu gerçekleşir. Bu doğrultuda Müzik Öğretmenliği için de önemli bir süreç olan Ses Eğitimi dersleri ve bu dersteki başarıları, araştırılmıştır.

Güdülenmenin İngilizce karşılığı olarak verilen "Motivasyon" kelimesi ,Latince hareket etme anlamına gelen "Mot" kökünden türemiş olup ,psikoloji biliminde "İçten gelen itici güçlere belli bir amaca doğru yönelen davranışlar" olarak kabul edilir.(Keser,2006 s.1)

Fidan(1985 s.3) motivasyonu,,"Belli durumlarda belli amaçlara ulaşılması ve gerekli davranışların yapılabilmesi için organizmayı harekete geçiren,enerji veren ,duygusal bir yükselmeye (coşku,istek) neden olan ve davranışları yönlendiren "itici güç" olarak tanımlamıştır.

Göksu (2017 s.185) ise motivasyonu "Bir işi yapmak için içinizde duyduğunuz güçlü istek" olarak tanımlamıştır.

Birey, başladığı işe kendini psikolojik olarak motive edip daha verimli çalışarak istediği sonuçlara ulaşabilir. Hedefine başarılı bir şekilde ulaşan kişilerin psikolojik olarak motivasyonları ve başarıları daha yükselecektir. Bunun yanı sıra motivasyonun, bireylerin çalışma hayatında da daha başarılı olmasına etki ettiği düşünülmektedir.

Özçelik (2011 s.66) öğrenme yaşantısında motivasyonun önemini şöyle ele almaktadır; Eğitimde bugüne kadar yapılmış olan araştırmaların sonuçlarına göre; bir öğrencinin öğrenilecek materyale ve öğrenmeye karşı duyuşsal yöneliminin olumsuzluk derecesi ile aynı öğrencinin bu konudaki hedeflerle tutarlı öğrenme düzeyi arasında olumlu (Pozitif yönde) bir ilişki vardır. Eldeki ünite ya da dersin hedeflerinde kapsanan yeni davranışları öğrenmeye istekli olan ve bu yeni davranışları öğrenmeye istekli olan ve bu yeni davranışları öğrenmede başarılı olacağına inanan öğrenciler böyle olmayanlardan daha çok öğrenmektedirler.

Müzik eğitimi, "Çocukluk döneminden başlayarak bireylere müzikal davranışlar kazandırarak söz konusu davranış ve becerileri geliştirme sürecidir" (Say, 2010: 536).

Ülkemizde müzik eğitimi; Güzel Sanatlar Fakülteleri, Sahne Sanatları ve Müzik Bölümlerinde, Devlet Konservatuarlarında ve Eğitim Fakültelerinin Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Programlarında gerçekleştirilmektedir. MEB'e bağlı okullarda eğitim-öğretimin devam edebilmesi için müzik öğretmenleri ve ilgili Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dallarında çok büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dallarında müzik öğretmeni adayları lisans eğitimleri boyunca müzik alan bilgisi, genel kültür ve meslek bilgisi dersleri görerek öğretmenliğe hazırlanmaktadır. (Karataş, 2019 s.7)

(Ekici 2012 s.559) göre ses eğitimi dersinde amaç ,müzik öğretmeni adaylarının en temel ve doğal iletişim ve müzikal ifade aracı olan seslerini, en doğru güzel ve etkili şekilde kullanmalarını sağlamak, sesi doğal haliyle koruyup geliştirmektir.

Eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümleri müzik eğitimi ana bilim dallarında verilen müzik öğretmenliği eğitimi ile amaç sadece müzik öğretmeni yetiştirmek değil, aynı zamanda duygu ve düşüncelerini müzikle ifade edebilen ve bunu başkaları ile paylaşabilen insan yetiştirmektir (Büyükkayıkçı, 2004, s. 2).

Bu nedenle ses eğitimi dersinde müzik öğretmenlerinin sesinin kalitesini ders süresince koruyabilmesi ve etkin bir şekilde kullanması ve sesini doğru aktarmasının yanı sıra bu bilgi birikimi öğrencisine aktarması da önemlidir.

Mesleki müzik eğitimi verilen bir kurumdaki ses eğitimi, genel müzik eğitimi verilen bir başka kurumdaki ses eğitimiyle aynı amaç ve aynı düzeyde verilmeyeceği gibi, genel müzik eğitimi verilen bir kurumdaki ses eğitimi de mesleki müzik eğitimi verilen bir kurumdaki boyutuyla verilmemelidir (Töreyin, 1999 s.45).

Müzik öğretmeni adayları öğrencilik yılları boyunca ses eğitimleri sırasında kullanılan terimlerin ve tekniklerin ne derece önemli olduğunun farkında olmadıkları takdirde, mezun olduktan sonra öğretmenlik mesleğini yaparken bilgi ve teknik eksikliğine maruz kalıp öğrencilerine yeterli düzeyde ses eğitimi açısından eğitim ve öğretimi veremeyecektir. Bu nedenle ses eğitimi dersinde öğrencinin motivasyonunu yüksek tutmak başarısı olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Tüm bu ifadelerden yola çıkılarak müzik öğretmeni adayları için ses eğitimi dersindeki motivasyonlarının ve başarı kavramları önem taşımaktadır.

Bu doğrultusunda da araştırmanın problem cümlesi aşağıda şu şekilde oluşturulmuştur.

1.1 Problem Durumu

İnsan doğumundan itibaren bir gelişim ve iletişim sürecine girer.Yaşam boyu devam eden bu gelişim eğitim yoluyla farklı bir çok alanda yeni bilgiler beceriler deneyimler kazanarak kendini geliştirmeyi hedefler.

İnsan yaşamının vazgeçilmez ögesi olan ses ise toplum ve sanat yapısının oluşumunda büyük rol oynar.Müzik eğitiminin hem mesleki hem de toplumsal iletişim boyutun da ses eğitiminin önemli bir yeri vardır.Fakat ilgili literatür araştırıldığında özellikle başarı ve motivasyon konularının az sayıda olması dikkat çekmiştir.Ses eğitiminin genel müzik eğitimini destekleyici ve mesleki müzik eğitimine hazırlayıcı bir köprü olması ve ses eğitimi alan müzik öğretmenliği öğrencilerinin başarı ve motivasyon düzeylerinin ders başarılarına etkilerinin ulaşılamaması bu araştırma için çıkış noktası olmuştur.Bu genel düşünce ışığında araştırmanın problem cümlesi şu şekilde oluşturulmuştur;

"Müzik öğretmeni adaylarının lisans eğitimi sürecinde aldıkları ses eğitimine yönelik başarı ve motivasyon düzeyleri nedir ? "

Bu problem ışığında araştırmanın alt problemleri şu şekilde oluşturulmuştur;

Alt Problemler:

1. Müzik Öğretmeni Adaylarının Ses Eğitimi Dersinde ki başarı düzeyleri nedir?
2. Müzik Öğretmeni Adaylarının Ses Eğitimi dersine yönelik motivasyon düzeyi nedir? Başarıyı ne tür motivasyon faktörleri etkilemektedir?
3. Müzik Öğretmeni Adaylarının Ses Eğitimi ve Motivasyonu yaş, cinsiyet, sınıf, mezun olunan liseye göre farklılık göstermekte midir?
4. Ses Eğitimi dersi ile Ders motivasyonu arasında bir ilişki söz konusu mudur?

1.2. Araştırmanın Önemi

Ses eğitiminin doğru ve etkili bir şekilde yürütülebilmesi için dikkat edilmesi ve uyulması gereken bazı kurallar vardır. Bunların dikkate alınarak, eğitimde yer alması sesin korunması ve doğru kullanılması bakımından gerekmektedir. Ses eğitiminin genel amacı; sesini doğru, güzel ve etkili bir şekilde kullanmasını sağlamak ve ses sağlığını korumaya yönelik davranışlar kazandırmaktır. Müzik öğretmenliği eğitimi sürecinde ses eğitiminin temel amacı, müzik öğretmeni adaylarına seslerini doğru bir biçimde kullanabilmek için davranış kazandırma, müzik eğitimi vereceği bireylerin seslerini eğitime yollarını da öğretmektir. Başka bir deyişle bireysel ses eğitimi dersinde bireylere nasıl öğreteceklerini öğretmeyi amaçlamaktadır. Müzik öğretmenliği programlarında verilen ses eğitimi dersi sürecinde bireylere kendi seslerini ve öğrencilerinin seslerini nasıl kullanacaklarını ve ses sağlıklarını korumalarını öğrenmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Ses ögesi, müzik öğretmenin müzik eğitimdeki hedef davranışlara ulaşmada en çok kullandığı araçtır. Belirlenen nedenle bu aracın eğitilmesi son derece önem taşımaktadır.

Bu araştırma, müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik süresince kullanacakları en önemli materyal olan seslerinin en verimli ve doğru şekilde eğitime çalışıldığı süreç olan ses eğitimi dersinde, ses eğitimi biliminin temel ilkeleri doğrultusunda yeterli bilgi ve beceriyi kazanıp kazanmadıklarını ve ses eğitimi ile ilgili terminolojiyi özümseyerek mesleki dillerinde kullanılır hale getirip getirmediğini tespit edip, ses eğitimi dersi sürecinde başarı düzeylerini etkileyen değişkenleri tespit etmesi bakımından önemlidir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Ses eğitimi, genel müzik eğitimini destekleyici ve mesleki müzik eğitime hazırlayıcı özellikleri ile müzik eğitiminin oldukça önemli bir alt boyutudur.

Bu nedenle bu çalışmada, müzik öğretmeni adaylarının ses eğitimi dersinde yeterli bilgi, beceriyi kazanıp kazanmadıklarını ve ses eğitimi dersi sürecinde başarı düzeylerini etkileyen motivasyon düzeylerinin tespit etmesi amaçlanmaktadır.

1.4. Varsayımlar

Uygulanan yöntemlerin bu araştırmanın amacına ve konusuna uygun olduğu, tarama ve görüşme yöntemiyle elde edilen bilgilerin çalışmayı desteklediği, uzman kişilerin alanlarındaki yeterli bilgi ve birikime sahip oldukları, Ölçek uygulanan öğrencilerin samimi cevaplar verdikleri, varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma; 2020–2021 eğitim-öğretim yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Öğretmenliği Bölümlerinin Anabilim Dalı'nda eğitim öğrenimine devam eden öğrenciler ile yapılması hedeflenmiştir. İlgili birim tarafından verilen araştırma süresi ile sınırlıdır. Pandemi nedeniyle anketler online uygulanmıştır.

1.6. Tanımlar

Terminoloji: Terim bilimi. Bir sanat kolunda, bilim dallarında veya teknik alanlarda özel olarak kullanılan terimlerin tümü.

Geçerlik : Bir veri toplama aracının ölçmesi gereken özellikleri, ölçülmemesi gereken özelliklerle karıştırmadan ölçebilme yeterliliği.

Güvenilirlik : Bir veri toplama aracının ölçmeye çalıştığı özellikleri zaman yada denek/cevaplayıcı farklılığından etkilenmeden doğru şekilde ölçebilme gücü. Bu gücün göstergesi, farklı zamanlarda ya da farklı gruplar üzerinde yapılan ölçümler arası tutarlılıktır.

Başarı testi : Bir kişinin aldığı belli bir öğretim veya eğitimin sonucu olarak kazandığı bilgi/kabiliyetlerin ölçülmesinde kullanılan test

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ses ve Sesin Oluşumu

Ses; titreşen cisimlerin iletken ortamlarda yaydıkları dalga hareketidir. Akustik bilimi açısından ele alındığında ise ses, elastik sistemlerde moleküler düzeyde meydana gelen sıkışma ve seyrelmelerin birbirini izlemesi ile oluşan bir dalga hareketidir. Ses, moleküllerin harekete geçerek yayılması sonucunda ortaya çıkan hareket enerjisidir. Ses, dalgalar halinde çevreye yayılır ve iletken ortam aracılığıyla işitme organlarımıza ulaşarak, beyindeki işitme merkezinde çözümlenip değerlendirilir. Diğer bir tanıma göre ise; ses, mekanik bir enerji olup moleküllerin titreşmesi sonucu oluşur. Enerji kaynaklarının birinden yayılmakta olan titreşimlerin etkilerinin sonucunda katı, sıvı ve gaz ortamlarında moleküllerin sıkışarak gevşemesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Sesin yayılma hızı ortama göre değişmektedir. Ses dalgaları katı ortamda en hızlı şekilde, gaz ortamda en yavaş şekilde yayılırlar (Töreyn, 2008, s. 48).

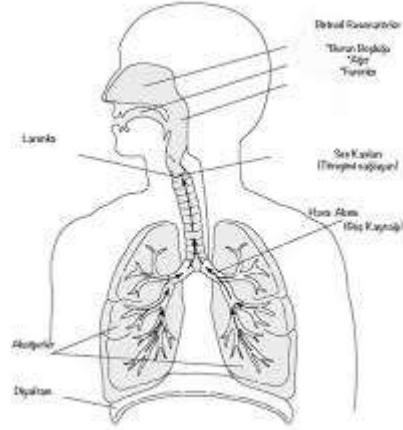
Önal sesi; “dil ve müziğin yalnızca insana ait olan iki yeti olduğunu ve bireylerin konuşma aracının, müzikal ve konuşma seslerini meydana getirebilen iki işlevli bir nitelik taşımasının, akla dil ve müziğin aynı kökenden gelmiş olabileceğini ve iki alanında temel unsurlarının ses olduğunu getirmektedir” şeklinde tanımlamaktadır (2012: 7).

İnsanın yaşamını devam ettirebilmesi ve kendini ifade edebilmesi açısından, doğuştan sahip olduğu en temel ifade aracı olan sesi son derece önemlidir. Bir uyarıcı olarak ses, hayatımızda farklı şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Uçan (2018; 30)’a göre; ses, insanın çevresiyle iletişim, anlaşım ve etkileşiminde rol oynayan temel öğelerin ya da gereçlerin başında gelir. Sesin oluşumunda üç öğeden bahsedilir. Ses kulağın iletilmesi sonucu beyni uyarıcı fiziksel bir olaydır. Sesin oluşması için gereken üç öğe ise sesin ortaya çıktığı bir kaynak, kaynaktan sesin kulağa iletilmesini sağlayan ortam ve bu etkiyi algılayabilen kulak ve beyin olarak açıklanabilir. Daha genel bir ifadeyle ses; işitme organıyla duyulan dış izlenimlerdir (Güler & Hengirmen, 2005, s. 73).

Ses, insanın doğduğu andan itibaren kendini anlatmasına olanak sağlaması bakımından onun önemli bir parçası veya tamamlayıcısı olmuştur. Bu nedenle sesin oluşumu, korunması, geliştirilmesi ayrı bir öneme sahiptir. Kaya (2006:16); insan sesini oluşturan sistemin, akustik bakımından şaşırtıcı, çok yönlü ve gelişime açık bir alet” olduğunu söylemektedir. Sesin oluşumu hakkında tıp alanında pek çok kaynakta sesi oluşturan organların işlev ve yapılarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Seslerin meydana gelmesinde öncelikli ilk adım nefestir. “Akciğerden gelmekte olan hava kaburga ve karın kaslarının yardımcı olması ve tabii diyaframında desteği ile soluk borusuna dolmaktadır. Buradan da gırtlığa gelmesi ve ses tellerinin titreşimde bulunması sonucunda insanların sesleri meydana gelmektedir. Bunlara fonasyon denilmektedir” (MEB, 2018, s.12).

Nefesli çalgılarda olması gibi insanların da seslerinin oluşmasında üç ana unsurun ortak biçimde çalışmaları gerekmektedir, yalnız bu oluşum kapsamında işitme sistemlerinin sesleri algılayarak değerlendirmesi oldukça önemlidir. Ses dalgalarının beyine gelerek bunların algılanıp denetimlerinin yapılması ve gerekli düzenlemelerini yapan sistemlere işitme sistemi denilmektedir. (Töreyin, 2015). İnsanların seslerinin meydana gelmesinde rol alan organlar Şekil 1 ‘de verilmiştir.

Resim 1. Ses Aygıtının Enine Kesiti

2.1.1. Sesin Oluşumunda Aktivatör, Vibratör ve Rezonatör Organlar

İnsan ses sistemi içinde üç aygıt yer almaktadır.

1. Solunum Aygıtı (Aktivatör)-Üfleyici (Soluk borusu, akciğerler, diyafram, kaburgalar ve karın kasları)
2. Titreşim Aygıtı (Ses jeneratörü)-Verici (Larenks-gırtlak)
3. Yankı Aygıtı (Rezonatör)-Yansıtıcı (Soluk borusu, göğüs, gırtlak bölgesi, yutak, ağız, alt çene, damak, burun, sinüsler)

Bu üçlünün çalışmasını sinir sistemi denetler (Çevik, 1999, s.16-17).

Solunum Aygıtı (Aktivatör) – Üfleyici

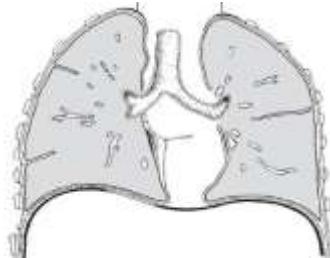
Sesin oluşumunu sağlayan büyük faktörlerden biride solunum aygıtı (aktivatör) – üfleyicilerdir. Soluk borusu (trakea), akciğerler, diyafram, kaburgalar ve karın kasları solunum aygıtını oluşturmakta ve bu organlar aracılığıyla sesin oluşumu sağlamaktadır.

Soluk Borusu (Trakea): Trakea, fibromüsküler (bağ ve adale dokusuna ait olan) bir zar ile bağlanmış, mukoza ile kaplı kıkırdak halkalardan oluşan esnek silindirik bir tüptür; larinks ve akciğerler arasındaki havanın geçişini sağlamaktadır (Brand-Saberi ve Schäfer, 2014: 1). Akciğerlere havanın iletilmesini ve dışarı çıkışını sağlayan tüp şeklinde bir boru olan soluk borusu aracılığıyla akciğerlere nefes alınıp verilmektedir. Soluk borusu havanın akciğere girişini ve çıkışını sağlamaktadır (Gökoğlu, 2009: 18)

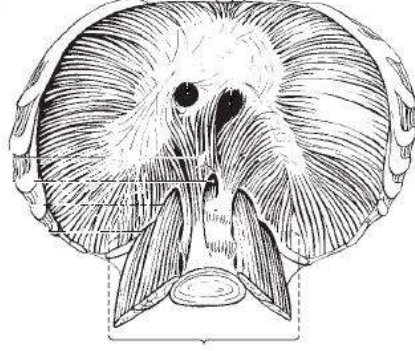
Resim 2. Soluk Borusu (Feneis ve Dauber, 2000)

Akciğerler: Akciğerler, göğüs boşluğunda bulunan akciğerler kalbin iki yanında bulunur ve kaburga kemikleri ile kaslar tarafından çevrelenen akciğerler diyafram kasının üzerinde yer alır. Akciğerler sesin oluşumunda, “...basınçlı havanın ses tellerinden diyafram kasının kontrolünde geçmesiyle...” görev almaktadır. Bu doğrultuda sesin oluşumunu sağlayan en temel organlardan biri olan akciğerler, sesin oluşum sistemi içerisinde büyük bir yer almaktadır (Kürkçüoğlu, 2016).

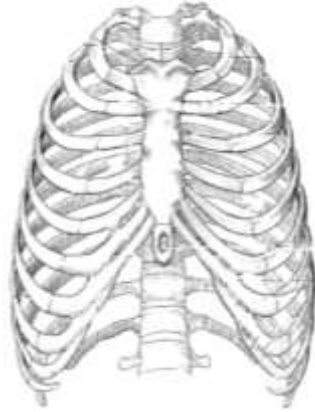
Resim 3. Akciğerler (Feneis ve Dauber, 2000)

Diyafram: Diyafram kası aracılığıyla elde edilen nefes, ses üretmek ve bu sesin daha doğru bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır. Diyafram kası şarkı söyleme sırasında bireylere büyük kolaylık sağlayarak ses kontrolünü üst seviyelere çıkarabilir. Bu açıdan şarkı söyleyen bireyler için diyafram kası kullanımı oldukça önemlidir (Çölok, 2005: 43).

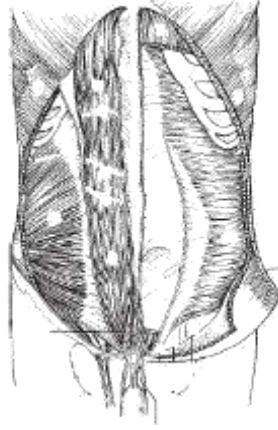
Resim 4. Diyafram (Feneis ve Dauber, 2000)

Kaburgalar: Kaburgalar, kemik ve kıkırdaktan meydana gelen göğüs kafesinin büyük kısmını oluşturan kavis şeklindeki kemiklerdir; yukarıdan aşağı doğru numaralanırlar ve her bir yanda on iki tane bulunmaktadır. Soluk almaya yardımcı olan ve doğru nefes alıp vermeyi sağlayan organlardan biri olan kaburgalar, sessin doğru kullanımını sağlamaktadır (Acar, 2016: 238).

Resim 5. Kaburgalar (Feneis ve Dauber, 2000)

Karın Kasları: Karın kasları tarafından uygulanan kuvvet ile akciğerlere alınan hava yukarı itilerek boşaltılır. Ses kullanımı sırasında kolaylık sağlaması açısından karın kasları kullanımına özen gösterilmeli ve ses eğitimi alan bireyler bilgilendirilmelidir.

Resim 6. Karın Kasları (Feneis ve Dauber, 2000)

Titreşim Aygıtı (Vibratör) – Verici

Sesin doğru bir şekilde üretilmesini sağlamak amacıyla larenks (gırtlak) akciğerlerden gelen havanın basıncıyla ses teli olarak adlandırılan kasların titreşimini sağlayarak sesin üretimini başlatır. Titreşim aygıtı (vibratör) – verici olarak larenks (gırtlak) sesin oluşumuna katkı sağlamaktadır.

Larenks (Gırtlak): “Larenks, soluk borusunun üstünde, boynun ön kısmında konumlandırılmış olup, üçüncü ve altıncı servikal bölgede yer almaktadır (Thiagarajan, 2015: 2). Larenks mekanizması ses üretiminde vokal kordları (ses telleri) istenildiği kadar yaklaştırarak ses, konuşma ve şan yapabilmeyi sağlamaktadır. Ses üretimini sağlayan larenks, ses eğitiminde şarkı söyleme sesini üretebilmemiz için temel olan organlardan biridir (Saraç, 2001: 36).

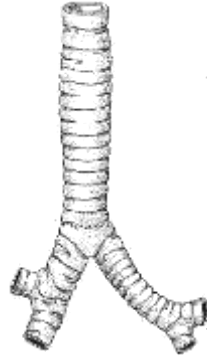
Resim 7. Larenks (Gırtlak) (Feneis ve Dauber, 2000)

Yankı Aygıtı (Rezonatör) – Yansıtıcı

Larenks'in ürettiği sesler yansımaya hazırdır. Ses, kaynaktan çıkarak çevrenin akustik durumlarıyla şekillenir. Bu durum rezonans olarak adlandırılır. Kısacası, alınan

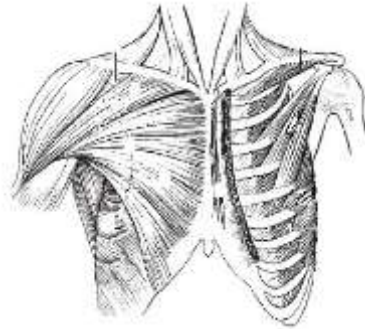
nefes larinkste bulunan ses telleri adı verilen ses kaslarını titreştirerek sesin oluşumunu sağlar. Ancak oluşan bu ses, renksiz ve kısık olan olgunlaşmamış sestir. Meydana gelen bu zayıf sesi şekillendirip; başkaları tarafından dinlenip, bireylere göre farklılıkları ayırt edilebilir hale getirip, kuvvetli ve kaliteli bir sese dönüştürmeyi gerçekleştirmek ise rezonans bölgelerinin görevidir (Erdoğan, 2008: 49).

Soluk Borusu: Soluk borusu üfleyici olarak kullanılmasının yanında yansıtıcı olarak da kullanılmaktadır. Soluk borusu aracılığıyla alınan hava sesin oluşumu sırasında rezonatör görevi görmektedir (Polat, 2017: 5).

Resim 8. Soluk Borusu (Feneis ve Dauber, 2000)

Göğüs: Göğüs, sesin oluşumunda yankı aygıtı (rezonatör) görevini yapan organlardan biridir. Soluk borusu aracılığıyla alınan hava göğüs boşluğunda bulunan göğüs kafesinin genişlemesiyle akciğerlere dolar ve akciğerleri sarmalayan boşluk, sesin oluşumunda ve kullanımında etki yaratır. (Helvacı, 2003: 125).

Resim 9. Göğüs (Feneis ve Dauber, 2000)

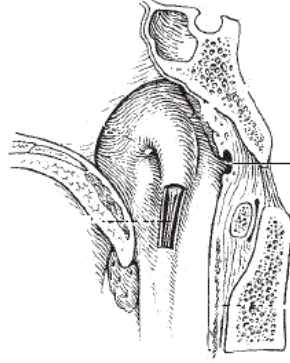
Gırtlak Bölgesi: Gırtlak bölgesinde yer alan ses tellerinin akciğerlerden gelen hava aracılığıyla sesin oluşumunu başlatmasıyla gırtlak bölgesinde bulunan rezonatörler de bu

oluşumu desteklemektedir. Böylece gırtlak bölgesinde bulunan rezonans boşlukları ses telleri aracılığıyla oluşan sesin akustik enerjisini arttırmakta, sese nitelik kazandırmaktadır.

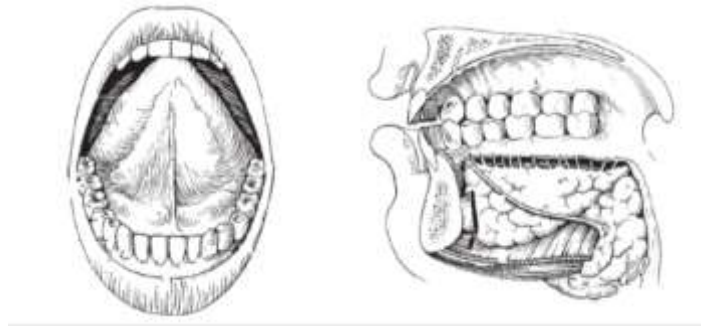
Resim 10. Gırtlak Bölgesi (Feneis ve Dauber, 2000)

Yutak: Yutak, ağız bölgesinin ve burun boşluklarının arka bölgesinde yer alan ve trakeanın üst kısmında bulunan kafatası kemiğine dayanmış halde olan bir rezonatördür. Farinksin kısılma hareketi ile sesin tizleşmesi sağlanır” Sesin oluşumunda diğer organlar gibi büyük öneme sahiptir. Ses oluşumunda kafatası içinde bulunan rezonatörlerden biridir (Erdoğan, 2008: 51-52).

Resim 11. Yutak (Feneis ve Dauber, 2000)

Ağız: Ağız, sesin doğru bir şekilde artiküle edilmesini sağlayan rezonans aygıtlarından biridir. Doğru ses üretimi için ağız hareketleri oldukça önemlidir. Ağız hareketleriyle sesin karakteri belirlenmektedir.

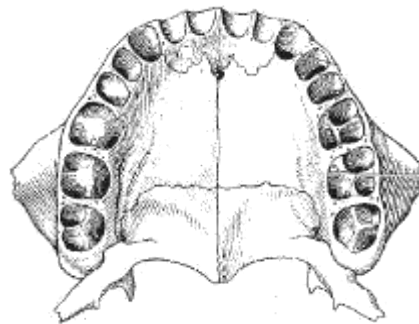
Resim 12. Ağız (Feneis ve Dauber, 2000)

Alt Çene: Alt çene sesin şekillenmesini sağlayan organdır ve çenenin hareketleriyle sesin şekillenmesi sağlanır. Tüm harfler kullanılırken çene oldukça hızlı bir şekilde hareket etmekte ve bunun sonucunda sesin oluşumu sağlanmaktadır (Yiğit, 2004: 2-3).

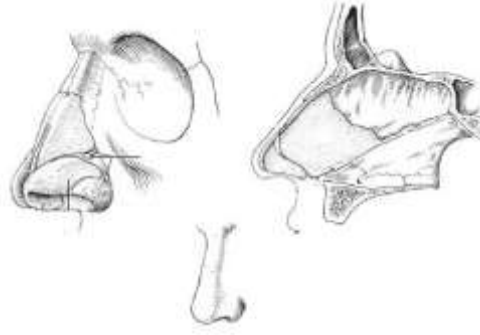
Resim 13. Alt Çene (Feneis ve Dauber, 2000)

Damak: Artikülasyon için önemli olan organlardan bir diğeri de damaktır. Ham sesin ağızda dokunduğu ilk yerlerden biri olan damak kaslarının aldığı komutla, damak üstünde bulunan rezonans bölgesine ham olan ses ulaşabilir. Damak seslerin boğumlanmasına (artiküle edilmesine) ve biçimlenmesine katkı sağlar (Güvenir, 2006: 659)

Resim 14. Damak (Feneis ve Dauber, 2000)

Burun: Kemik, kıkırdak, kas ve bağ dokularından oluşan burun, solunum organlarımızdan biridir. Ayrıca burun boşlukları sesin oluşumuna katkı sağlayan rezonatörlerdendir. Gırtlakta oluşan ses burun boşluklarında boğumlanır (artiküle edilir) ve sesin oluşumu gerçekleşir (Erdoğan, 2018: 51).

Resim 15. Burun (Feneis ve Dauber, 2000)

Sinüsler: Baş bölgesinde oluşan rezonans, sinüs boşluklarıyla gerçekleşmektedir. Sinüs boşlukları yüksek frekanslı olan seslerin oluşumunda büyük rol oynamaktadır (Helvacı, 2003: 125).

Resim 16. Sinüsler (Feneis ve Dauber, 2000)

2.2. Ses Eğitimi

Ses eğitimi, şarkı söyleme sanatında müzikal davranışları geliştirmeyi amaçlayan sanatsal ve teknik çalışma sürecidir. (Say,2005:475). “Ses eğitimleri kişilerin seslerini etkili biçimde kullanmasına ilişkin, müzik eğitimlerinin ses eğitimlerini ilgilendirmekte olan alanların tamamında yani genel amatör, meslek alanında müzik eğitimi türlerinde dil ve konuşma eğiliminde yaşanan sorunların ortadan kaldırılmasında ve fiziki müdahalelerden dolayı insanların sesinde meydana gelen rahatsızlıklar ve sorunların ortadan kaldırılmasında ses eğitiminde bulunan temel ilkelerden faydalanılarak kişilere seslerini daha etkili şekilde, doru ve güzel biçimde şarkı söylemeyi hedeflemektedir” (Töreyn, 1999: 2).

“Ses eğitimleri genel olarak “Şan” ya da “Şan Eğitimi” şeklinde isimlendirilmektedir. Türkçe ’ye Fransızca “Chant” kelimesinden geçmiştir. Sese; dayanıklılık, sağlamlık kazandırmak adına sesleri işlemek, se ile şarkı dillendirme sanatıdır. Bunun yanı sıra insan sesleri ile meydana gelen müziksel ve seslerin tamamı şeklinde de tanımlanmıştır” (Kekeç, 2008: 53).

Bir müzik eğitimcisinin sesi en önemli öğretim aracıdır. Sesini doğru ve etkili kullanmak bir müzik eğitimcisinin her zaman daha etkili ve başarılı olmasını sağlar. Eğitilmiş olan seslerin görünen en önemli özelliği, konuşma ya da şarkı esnasında Registre geçişlerinin anlaşılmadan oluşmasıdır. Bu hedef doğrultusunda, öğrencilere yönelik yapılan ses eğitimleri esnasında geçiş problemlerini ortadan kaldırmaya yönelik olarak öğrencilerine kendilerine uygun olan doğru ses alanları ve notaların doğru seslendirilmesine yönelik araştırmaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Geçmiş zamandan bu yana müzik eğitim alanlarında ses dersleri birden fazla isimle anılmaya çalışılmıştır. “Müzik eğitimi veren kurumlarda insan sesinin geliştirilmesiyle ilgili olarak verilen planlı eğitime yönelik derslere; Şan-Şan Eğitimi-Ses Eğitimi, Bireysel Söyleme, Bireysel Ses Eğitimi, Koro, Toplu Söyleme ve Konuşma Eğitimi gibi isimlerle karşılık bulunmaya çalışılmıştır” (Kekeç, 2008: 53).

2.2.1. Ses Eğitiminin İlke ve Amaçları

Ses eğitimi bireyin müzik yaşamında belirli kurallara bağlı kalınarak, bir amaç dâhilinde sesin doğru kullanması için yapılan çalışmaların tümünü kapsayan bir süreçtir. Töreyn (2008:102) ses eğitiminin ilkelerini; “ses eğitiminin gerçekleştirilebilmesi için tasarlanan kurallar, temel yaklaşımlar ve davranış kuralları olarak açıklamıştır. Ses eğitiminin ilkeleri bu eğitimin tıp, psikoloji, fizik, akustik, eğitim, müzik, dilbilim, estetik gibi bilimsel ve sanatsal disiplinlerle olan ilişkisi nedeniyle söz konusu disiplinlere dayanmaktadır. Ses eğitiminin amaçları ise; ses eğitimi türüne, düzeyine, süresine ve içeriğine göre değişiklik gösterebilmektedir”

Önder Yiğit (2004: 20); “insanın yaşamında sesin veya ses eğitiminin konuşma ve müzik yapma gibi önemli olan iki yerinin olduğu, müzik oluşturmaya yarayan aletlerin hiç birisinin insan sesinde bulunan renkleri oluşturamadığı, dilden almış olduğu kuvvet ile bu araçların yanlarında değerli ve tutarlı yerini aldığını” ifade etmiştir.

Ses eğitiminin doğru ve etkili bir şekilde yürütülebilmesi için dikkat edilmesi ve uyulması gereken bazı kurallar vardır. Bunların dikkate alınarak, eğitimde yer alması sesin korunması ve doğru kullanılması bakımından gerekmektedir. Ses eğitiminin genel amacı; sesini doğru, güzel ve etkili bir şekilde kullanmasını sağlamak ve ses sağlığını korumaya yönelik davranışlar kazandırmaktır. Ses eğitiminin temel ilkelerinden bazıları ise şöyle sıralanmıştır; “ses eğitiminde ses, anatomik yapı özelliklerinin dışındaki tonlarda zorlanmaz; konuşur gibi şarkı söylenir, düzenli bir solunumla, gırtlak altı basınç çok iyi ayarlanır; ses bölgeleri, yerine göre uygun ve doğru olarak kullanılır; artikülasyon, konuşmada ve şarkıda dilin gereklerine uygun olarak oluşturulur; sesi üretme ve kullanmada ergonomik davranılır; eserin yapısına uygun olarak ise müziğin gerekleri yerine yetirilir” (Töreyn, 2008, ss. 102-103).

2.2.2. Ses Eğitiminin Türleri

Ses eğitimi, Şan eğitimi ve Şarkı söyleme eğitimi, temelde seslerin doğru biçimde ve etkili kullanımı ile ilgili olan belirli ortak davranışları içinde alan yalnız hedef ve düzeylerine göre değişiklik göstermekte olan terimlerdir. Bu üç çeşit olan

ses türleri bir biri ile etkileşim içindedirler ve birbirine bağlıdırlar. Bu nedenlerden dolayı bu üç terimin bir birinin yerine de kullanıldıkları görülür. (Karşlı, 2019).

Müzik eğitiminin içerisinde önemli icra ve eğitim alanlarından biri de ses eğitimidir. Müzik eğitimi kurumlarında yer verilen ses eğitimi amaç ve kapsamına göre türlere ayrılmaktadır. “Ses eğitimi türleri; uygulandığı müzik eğitimi tür, düzey ve amaçlarına göre şan eğitimi, şarkı söyleme eğitimi, koro eğitimi ve konuşma eğitimi gibi isimler alır” (Töreyn, 1998, s. 14).

Şan eğitimi; dilimize, Fransızca olarak “chant” kelimesinden geçmiştir. Bu sözcüğün anlamına bakıldığında, “dayanıklı olma ve kuvvet kazandırmak adına sesleri işlemek, se ile alakalı dayanıklılık sanatı, se ile şarkı icra etme sanatı” şeklinde ifade edilmiştir. Farklı bir tanımlamaya bakıldığında ise; “ses müziği sanatı, insanların sesleri ile meydana gelen müzik ve teknik seslerin bütünü” şeklinde ifade edilmiştir. Se eğitimlerinin içinde şarkı söyleme eğitimlerine dayanan, bu bağlamda mesleki müzik eğitimleri çerçevesinde ve şarkı söyleme eğitimi kapsamında kazandırılmış olan temelde yer alan davranışların, üst düzey teknik ile artistik seviyede şarkı icra edebilesi ve seslere kuvvet kazandırmayı hedefleyen mesleki bir ses eğitimi olarak tanımlaması yapılmaktadır. (Baltacıoğlu, 2017: 7).

Şarkı söyleme eğitimi; “bireylere ses eğitiminin gereklerine uygun olarak şarkı söylemeyle ilgili davranışların kazandırıldığı, şarkı öğretimini içine alan ve özellikle genel ve amatör müzik eğitimi kapsamında uygulanan bir ses eğitimi sürecidir. Ses eğitiminde doğru biçimde ve güzel şarkı söyleme hedefi, şarkı söyleme eğitimlerinin temelini meydana getirmektedir. Bu bağlamda şarkı söyleme eğitimleri, sesi, etkin ve doğru biçimde kullanmaya yönelik ses eğitimlerinin bir parametresi şeklinde ele alınabilmektedir” (Töreyn, 1998, s. 13).

Şarkı söyleme tek başına olabildiği gibi insanların bir arada oluşturdukları korolar ile de seslendirilebilmektedir. Koro, insanların bir arada, birlikte şarkı söylemeleriyle oluşan bir müzik topluluğudur. Kendi içerisinde sosyal bir oluşum olan korolar, insanların birlikte müzik yapma, insan sesinin doğal, etkileyici, sıcak yapısını insanlara yansıtma anlamında özel bir müzikal topluluktur. Bir müzik terimi olan ve genel müzik eğitiminde yaygın ve özel bir yeri olan koro “monofonik veya

çok sesli müzikleri çoğaltmak veya yorumlamak için oluşturulan ses grupları, faaliyetlerinin kültürel ve sanatsal yaşamına katkıda bulunmak için önceden belirlenmiş dijital form, ses türü, ses kapasitesi ve zamanlama kalıplarına göre çalışır.” olarak tanımlanmaktadır. Koro eğitimi ise; “korumaların yapılandırılma biçimine, düzeyine ve amaçlarına uygun olarak verilen ses eğitimidir” (Çevik, 1999: 47).

İnsan yaşamında sesini doğru, güzel, etkili kullanabilme özellikle iletişim kurma anlamında özel bir yere ve öneme sahiptir. İnsanın konuşarak iletişim sağlayabilmesi bakımından iletişim becerisi üzerinde konuşma kabiliyeti son derece etkilidir. Ses eğitimi sürecinde şarkı söyleme eğitimi kadar konuşma eğitimi de üzerinde önemle durulması gereken konulardan biridir. Konuşma eğitimi; “ses eğitiminde, bireyin konuşurken sesini doğru, etkili ve güzel kullanılmayı amaçlayan, doğru artikülasyon ve doğru diksiyon alışkanlığı kazandırmaya yönelik verilen bir ses eğitimi türüdür. Daha çok, mesleğini konuşarak yürüten bireylere veya konuşma bozuklukları olan (sağlık durumu ile ilgili veya yapısal sorunlar nedeniyle ortaya çıkan) bireylere uygulanır” (Töreyn, 2008, s. 161).

2.2.3. Ses Eğitiminin Temel Öğeleri

2.2.3.1. Postür

“Doğru biçimde solunum için gerekliliği bulunan ilk şey postür’dür. Vücudun ne çok gergin ne de çok yumuşak olmalı yalnız sürekli biçimde canlı, dik ve dengeli olması gerekmektedir. Doğru pozisyonu bulmak adına bedenimizin tam ortasından bir çizgi geçtiğini varsaymak yerinde olacaktır. Omuzların dik biçimde ve geride, başın ileriye bakar vaziyette, ayaklara binmiş olan ağırlığın eşit durumda olmalı, bunun yanı sıra ayakların arası açık ve omuzun hizasında olması gerekmektedir.” (Erdoğan, 2008: 29).

2.2.3.2. Solunum

“Nefes şarkı mekanizmasında motor görevi görür. Nefesin olmaması durumunda kişi larynx de ses üretememektedir. Nefes yönetimleri hava tarafından

etkili biçimde şarkı icra etmek adına gereksinim duyulan sesin devamlılığının olması adına kullanılan süreçtir ” (Sipley, 1993: 36). Solunum sürecinde “ilk adım nefesin temiz ve derin olarak alınmasıdır. Bu da diyafram kasının ve diğer kasların bir bütün içinde kullanılmasıyla gerçekleşmektedir. Yukarıda bulunan kaburga kemiklerini omuzla birleştiren kasların kontrolü sağlanmadığında, alınan her derin nefeste göğsün üst kısmı ve omuzlar üste doğru hareket eder. Böylece gırtlığın rahatlığı da ortadan kalkmaktadır. Bu yüzden nefesi kontrol etmede diyafram desteği önemli bir rol oynamaktadır. Nefes kontrolü gerçekleştirilirken, vücutta bulunan bir sertlik ve kasılmadan kaçınılmalıdır. Nefes alıp verme sürecinde en doğru şekil beden serbest olması ve kasların doğrudan iradeye dayalı olarak hareket etmesidir (Evren 2013: 53).

2.2.3.3. Rezonans

“Fiziksel anlamda rezonans, birinci titreşimin kendisi ile uyumlu olan ikinci titreşimi başlatmasıdır. Çalgılara ve insanın sesinde bulunan ilk titreşimler genel olarak müzik manasında bir ses meydana getirecek olan özelliğe sahip değildir. Ortaya çıkan bu seslerin müziksel bir özelliğinin olması için sesin dışarı verilmeden zengin hale getirilmesi, düzenlenmesi ve uyumlu duruma getirilmesi gerekmektedir.” (Çevik, 1999: 38)

“Larenks tarafından üretilmiş olan sesler yansımaları hazır durumdadır. Sesler, kaynaklarından çıkmasının ardından çevrenin akustik özellikleri ile şekillenmesi ile belirli niteliğe sahip olurlar. Bu duruma rezonans denilmektedir ” (Helvacı, 2003: 125). “Rezonatörlerin en temelde bulunan görevi, titreşmekte olan ses tellerinden enerjileri çekerek, bunları ses telinin gerçekleştirildiğinde ileri düzeyde akustik enerjiye çevirmektedir. Bu bağlamda frekanslar daha güçlüdür ve ses telinin ses spektrumu değiştirilmiş olmaktadır” (Töreyin, 2008: 99).

2.2.3.4. Artikülasyon

“Konuşma organları devreye girerek gırtlığın ürettiği sese son şeklini verir, böylece “voce-voice” konuşmak için kullanılan ses oluşur ve konuşma olayı gerçekleşir. Konuşma organlarının katılımı sonucu oluşan çalışma şekline veya başka

bir deyişle harfleri, heceleri birleştirme ve konuşmaya artikülasyon/boğumlama deniyor” (Polat, 2017: 5). Artikülasyon, Türk Dil Kurumu’na göre “boğumlanma” olarak Türkçe’ye çevrilmiştir. Boğumlanmadan kasıt, doğrudan konuşma kaynaklı olarak, seslerin gırtlakta oluşturulmaları sürecidir. Artikülasyon terimi, sesin ağızda oluşturulmasına yönelik olan boğumlama hareketlerine atfen “boğumlanma” önerisi ile kullanılmaktadır. Artikülasyon, konuşmanın ve şarkı söylemenin temel elemanlarından biri olarak terminolojide yer almaktadır.

2.2.3.5. Diksiyon

Diksiyon kelimesinin TDK’de yer alan anlamı, “seslerin, sözlerin, vurguların, anlam ve heyecan duraklarını kurallarına uygun olarak söyleme biçimi” (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=D%C4%B0KS%C4%B0Y%ON, E.T.: 04.01.2020) şeklindedir. Diksiyon kelimeleri seslendirirken duygu düşünceleri doğru bir şekilde ifade etmek için sesin uyumunu, söylenişini, hecelerin uzunluk ve kısalıklarını ve vurguları açısından doğru olup olmadığını jest ve mimiklerini, ifadeleri yerinde ve güzel kullanma sanatıdır (Kartal, 2009: 89). Sesimizin doğru, güzel ve etkileyici bir hal alabilmesi için gerekli olan diksiyon çalışmaları, ses eğitiminin önemli çalışma alanlarından biridir. Bu nedenle doğru ve temiz bir konuşma ve şarkı söyleme için diksiyon çalışmalarına gerekli olan özenin gösterilmesi fayda sağlayacaktır.

2.2.3.6. Fonasyon

İnsan en doğal ihtiyacı olan oksijeni solunum ile kazanır ve solunumun diğer bir görevi fonasyon (seslenme) için gerekli enerjiyi oluşturmasıdır (Saraç, 2001: 93). Ses tellerinin birbiriyle birleşerek titreşim yapması sonucu ses oluşur ve ses üretim borusu diye isimlendirilen gırtlaktaki bu yapılanmaya, yani ses üretimine fonasyon denir (Sabar, 2008: 87). Solunumun büyük bir önemi olduğu bilinen ses eğitimi sürecinde, sesin doğru bir şekilde kullanılabilmesi için fonasyonun icracı tarafından iyi bilinmeli ve bilinçli bir şekilde kullanılmalı, sesin üretimi gerçekleştirilmelidir. Sesin oluşum süreçlerinin bilinmesi iyi bir şarkı söyleme durumunun gerçekleşmesine katkı sağlayacaktır.

2.3. Dünya’da ve Türkiye’de Ses Eğitime Genel Bakış

Avrupa’da oluşturulan metotların temel hedefi icra edilecek türün repertuarına göre oluşturulmuş olmasıdır. Çok sesli yapıya sahip olan uluslararası sanat müziği şan repertuarı muhakkak bir piyano veya orkestra eşliğini içermektedir. Dünyadaki özgün metot çeşitliliğine bakıldığında şarkı söyleme stilleri ve türlerine özgü oluşturulan birçok rehber kitap görülmektedir. Bu kitapların; klasik opera, caz/bluz, pop, rock, hiphop solistlerine ve klasik, çağdaş, pop ve caz korolarının yanı sıra çocuk koroları, kilise korolarının vb. repertuarına uygun olarak ses egzersizi metotlarının oluşturulduğunu görmek mümkündür. Avrupa’nın klasik solistler ve opera için oluşturulan egzersiz kitaplarına bakıldığında ise; metodu oluşturan kişilerin isimlerini taşıdığı ve bu mevcut egzersiz metodlarının ses türlerine, ranjına, repertuara ve icra stillerine göre kazandırılması gereken hedef davranışların değiştiği görülmektedir. Örneğin; klasik Batı müziği çerçevesinde, ses açma metotlarından ses eğitmeni Sabine Horstmann (2009) tarafında oluşturulan Choral Vocal Technique kitabında yer verilen Vocal Exercises (Ses Egzersizleri) kitabı incelendiğinde, içinde tonal müziğinin ezgisel ve armonik anlatım standartları göze çarpmaktadır. Bu standartlar uluslararası sanat müziğine özgü olan çok sesli yapı ve armonik çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır. Çoğu zaman ses alıştırmaları tonal duygusunu kuvvetlendirme ve çok sesli şan eserine hazırlama niteliklerini taşır. Bu bağlamda, Batı müziğinde konu ile ilgili sağlam öğretici metotların söz konusu olduğunu vurgulamak gerekir (Polat ve Terzioğlu, 2018: 589).

Türkiye’de geleneksel ve klasik formda uygun ses egzersizi metotlarının henüz oluşturulmamış olması Türk müziği eserlerinin icrasından önce bireyi esere hazırlayıcı herhangi bir metodun bulunmayışı da alanda önemli eksiklik olarak düşünülmektedir. Çok sesli Türk müziği eserlerinin icrasından önce öğretici tarafından seçilen eserin makamsal dizisine uygun muhakkak esere hazırlayıcı doğaçlama egzersizler yapılmakta, ancak belirli sistemi olan herhangi bir metot bulunmamaktadır. Ses egzersizlerinin metot olmaksızın sadece öğreticiye bırakılması öğrenci ve öğretici için sorun olarak karşımıza çıkmakta, öğreticiye bağımlı olan

öğrencilerin, öğretici olmaksızın çalışma yapmasını imkânsız hale getirmektedir (Polat, 2017: 587).

“Türkiye’deki ses icra sanatının herhangi bir türünde eğitim alan bireyler tarafından sesin ön planda tutularak mesleki çalgıya yeterli şekilde ağırlık verilmemesi de ayrıca alana yönelik ses metotlarının oluşturulamamasına ve ses eğitimi uygulamalarında öğretici bağımlılığının ortaya çıkmasına yol açan eksiklikler olarak düşünülmektedir. Çalgı - ses ve tür -egzersiz ilişkisi kapsamında icra edilecek türün geleneklerine uygun enstrümanların eşliği ile oluşturulmuş ses egzersizleri metot eksikliği ise bu durumu yansıtan bir husus olarak düşünülmektedir. Ses eğitimi alanına bakıldığında Türkiye’de herhangi bir ses egzersizi metodunun günümüze kadar oluşturulmamış olması ve öğretimde hâlâ yabancı kaynakların kullanılması alanda çok önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Ses eğitiminde sadece yabancı kaynaklardan faydalanmak Türk diline uygun şarkı söyleme becerisini geliştirmek için yeterli değildir. Bu alanda çeşitliliğin artırılması alternatif egzersizlerin oluşturulması alana önemli katkılar sağlayacaktır. Ses eğitiminde icra edilecek türün teknik açıdan gelişiminde, türe özgü enstrümanların kullanılmasının da ayrıca önemli katkılar sağlayacağı unutulmamalıdır. Ses eğitimi verilen bu alanlara yönelik icra türüne ve diline özgü zengin ses egzersizi metotları oluşturulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Özellikle Türk Müziği (THMTSM), Opera, Caz ve Çok sesli müzik (geleneksel ve çağdaş) alanında yapılacak olan ses egzersizlerinin aynı zamanda bireylerin bu türlerde beste yapmasını destekleyeceği düşünülmektedir. Bu alanda çalışan ilgili araştırmacıların teşvik edilmeleri ve desteklenmeleri üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Öğretimde temel alacağımız yöntemler, yaklaşımlar, bilgiler yaşanılır olmalıdır. Geleneksel müzik türleri, biçimleri öğrenciye öğretilmelidir” (Polat, 2018: 589). Türk müziği eserlerinin bireysel ve toplu ses eğitimi derslerinde daha fazla, icraya yönelik çalışmalarının artırılması geleneksel icranın ilerlemesi açısından önemlidir. Ayrıca şunu da biliyoruz ki gelenekte olan meşk yöntemi ile bu eserlerin icrasının daha kalıcı olacağı da söylenebilir. Gerek yetişmiş gerekse yeni nesil yetişmekte olan bestecilerimizin de bu yönde daha fazla çalışma yapması gerekliliği de ortaya çıkmaktadır (Şenyayla, 2006: 35)

2.4. Ses Eğitiminin Müzik Öğretmenliği Programlarındaki Yeri

Ülkemizde Milli Eğitime bağlı olan okullardaki müzik eğitimi, bu okullardaki müzik dersi sürecinde ilk olarak 1870’de programlı bir şekilde İstanbul Musiki Muallim Mektebi’nde başlatılmış olup, 1914 yılında da İdadilere yani liselerde “Gına” adıyla okutulmuştur (Sağır, 2002: 1).

Eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi anabilim dalı müzik öğretmenliği programlarında öğrenim gören bireyler dört yıl boyunca olan lisans öğrenimleri sürecinde genel bilgiler, müzik bilgisi (çalgı eğitimi, ses eğitimi, müzik kuramları eğitimi) ve öğretmenlik meslek bilgisi alanlarında öğrenim gördükleri derslerle öğretmenlik mesleğine hazır hale gelmektedirler (Toptaş, 2008: 5). Müzik öğretmenliği eğitimi; ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında müzik derslerini yürütebilecek müzik öğretmenlerini yetiştirmek amacıyla gerçekleştirilen, müzik öğretmeni anabilim dallarında öğrenim gören bireylere müzik eğitimi boyutlarının kazandırılmaya çalışıldığı bir mesleki eğitim türüdür. Müzik eğitimi boyutları içerisinde yer alan ses eğitimi boyutu da genel anlamda müzik derslerinin rahatlıkla yürütülebilmesi için gerekli ve önemli olan bir boyuttur.

Ses eğitimi dersleri, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki müzik derslerinde bir müzik aleti gerektirmeksizin derslerin rahatlıkla yürütülebilmesinde kolaylık sağlamaktadır. Derslerin büyük bir çoğunluğu sesi kullanarak ve şarkı söyleyerek gerçekleştirilebilir. Bu amaç doğrultusunda müzik öğretmenliği programlarında gerçekleştirilen ses eğitimi dersleri müzik öğretmeni adaylarına öncelikli olarak seslerini nasıl kullanacaklarına dair belirli kazanımları vermeyi amaçlamaktadır.

Müzik öğretmenliği eğitimi sürecinde ses eğitiminin temel amacı, müzik öğretmeni adaylarına seslerini doğru bir biçimde kullanabilmek için davranış kazandırma, müzik eğitimi vereceği bireylerin seslerini eğitime yollarını da öğretmektir. Başka bir deyişle bireysel ses eğitimi dersinde bireylere nasıl öğreteceklerini öğretmeyi amaçlamaktadır. Müzik öğretmenliği programlarında verilen ses eğitimi dersi sürecinde bireylere kendi seslerini ve öğrencilerinin seslerini

nasıl kullanacaklarını ve ses sağlıklarını korumalarını öğrenmeleri açısından büyük önem taşımaktadır (Töreyin, 2002: 1).

Müzik eğitiminde hedeflere ulaşılmasında müzik öğretmenlerinin çok önemli görevleri vardır. Bu görevi yerine getirirken müzik öğretmenin başta gelen yardımcısı da sesidir. Ses ögesi, müzik öğretmenin müzik eğitimdeki hedef davranışlara ulaşmada en çok kullandığı araçtır. Belirlenen nedenle bu aracın eğitilmesi son derece önem taşımaktadır. Bir eğitim aracı olarak sesin eğitilmesi ise ses eğitimi ilkelerine uyulmasıyla gerçekleştirilebilmektedir (Gürkan Öztürk, 2003: 80).

Bireysel ses eğitimi dersi; nefesi doğru almak, tutmak ve vermek, sesin niteliğini, nefes tekniğini, nefes ve ses bağlantısını, sesle söz uyumunu içermekte ve Türkçeyi etkili bir şekilde kullanıp, güzel konuşmayı, sesleri boğumlamayı öğrenmek bireysel ses eğitimi sürecinin temel öğeleridir (Perçin, 2004: 1). Bu doğrultuda bireysel ses eğitimi alan öğrencilere bu ders sürecinde, ilk ve orta dereceli okullarda gerçekleştirilecek olan müzik derslerindeki sesin kullanımına ve bu derslerde uygulanabilecek çalışmalara yönelik olarak bilgiler verilmesi yararlı olabilir.

2.5. Başarı ve Başarıya İlişkin Kavramlar

Başarı, bir işin, bir düşüncenin, bir arzunun ya da projenin, kişinin veya kurumun isteği doğrultusunda ve usulüne uygun olarak, belirli süre içinde gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Akça, 2002: 24). Başarının üzerinde uzlaşılan bir tanımı olmadığı gibi, başarıyı algılarımızdan bağımsız ve nesnel olarak ifade etmek de mümkün değildir. Bu bağlamda başarı elle tutulamayan, kişiye, mekâna ve zamana göre değişebilen, beynimizin içinde yaratıp kabullendiğimiz bir tatmin olma aracı olarak tanımlanabilir. Bir başka tanıma göre de başarı birçok kişinin yapamadığını yapmak bazen de imkânsız veya çok zor görünen bir hedefe ulaşmak olarak da tanımlanabilir (Şenver, 2013: 53). Başarının tanımı ve başarıya giden yollar kişiden kişiye farklılık gösterebileceği gibi ve başarının sınırları da ulaşabileceğiniz en son noktayı işaret eder. Türkiye'nin en tanınmış doktoru olmak iş yaşamınızdaki en büyük amacınızken, kişisel yaşamınızda bu amaç mutlu bir aile olabilmektir (Debgici, 2011: 104).

2.5.1. Başarı İhtiyacı ve Başarı Güdüsü

İnsanlar birey olabilmenin bir gereği olarak yaşamları boyunca diğerlerinden farklı, özgün bir kimlik ortaya koymayı amaçlar. Bunun yanı sıra kendini ortaya koyma, kendini ailesine, öğretmenlerine, arkadaşlarına ve diğer çevresine karşı kabul ettirme çabası öğrencide başarı ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Bunun gibi pek çok içsel ve dışsal faktör psiko-sosyal bir varlık olan insanoğlunda başarı ihtiyacını etkilemektedir. İnsanları motive eden onların ihtiyaçlarıdır. Maslow'a göre kişinin gösterdiği her bir davranış kişide var olan bir ihtiyaçı gidermeye yöneliktir (Terzi, 2015: 88). İhtiyaçlar bireyleri davranışa sevk eden en önemli faktör olarak görülebilir (Kayış, 2013: 65). Dolayısıyla denebilir ki bireyleri davranışa sevk eden yani güdülen asıl güç ihtiyaçlardır.

İhtiyaçlarla birlikte güdülerin insan davranışlarını açıklama pek çok kuram ve kuramcının üzerinde birleştiği bir husustur. İngilizce ve Fransızcadaki motive sözcüğünden türetilen güdülenmenin Türkçedeki karşılığı güdü, saik ya da harekete geçirici olarak ifade edilebilir. Güdülenme bir veya birden çok insanı belli bir yöne (gaye veya amaca) doğru devamlı şekilde harekete geçirmek için yapılan çabaların toplamı olup kaynağını arzu, ihtiyaç ve korkulardan almaktadır (Eren, 2017: 105).

Kişileri harekete geçiren, davranışa yönelten güç ister fizyolojik kökenli gereksinimlere dayanıyor olsun ister psikolojik kökenli gereksinimlere dayanıyor olsun bu güç bireyin gereksinimini hissettiği ihtiyaçlarla sıkı bir bağ içindedir. Bireyi harekete geçiren, güdüleyen faktör bu ihtiyaçların birey tarafından eksikliğinin hissediliyor olması ve karşılanması gerektiğine dair istediğidir. Adler de istek ve beklentilerimizin davranışları şekillendirdiğini belirterek davranışın amaçlı oluşuna ve gereksinimlere dayandığı görüşünü desteklemektedir (Corey, 2005: 27).

2.5.2. Başarı Beklentisi

Beklenti duygusal bir tutum içinde, dikkat olarak ifade edilebilir (Chaplin, 2010: 32). Beklenti kavramı genel itibariyle bir umudun ifadesi olarak görülür. Gelecekle ilgili olgu ya da olayların olumlu ya da olumsuz meydana gelme olasılığına işaret eder. Başarı beklentisi ise öğrencinin başarı düzeyini etkileyen, güdülenmenin kaynağını oluşturan bir faktör olarak görülür: Güdüleme sürecinde bireyde başarıma olasılığıyla ilgili bir beklenti oluşur. Beklenti öğrenci başarısı üzerinde oldukça etkili olan bir faktördür. Bütün bireylerde bulunan yaşın özelliklerine uygun olarak belli beklentiler vardır. Başarı beklentisi bireyin başarmaya ilişkin inancının bir göstergesi olup tecrübe sonucu gelişir. Bu yönüyle bireyden bireye ve kültürden kültüre farklılık gösterebilir (Ülgen, 1994: 57).

2.5.3. Başarı Yönelimleri Kuramı

Başarı hedeflerinin yapısını belirleyen başarı yönelimleri kuramı bir dizi araştırmacının (Carol Ames, Carol Dweck, Marty Maehr & John Nicholls) 1970’li yılların sonlarına doğru Illinois Üniversitesi’nde başarı motivasyonuna ilişkin yapmış oldukları bağımsız ve işbirlikçi çalışmalara dayanmaktadır. Bu araştırmacılar 1977 yılının son baharında “Çocuk Davranışları ve Gelişimi Enstitüsünde” verilen motivasyona yönelik seminerler dizisinde bir araya gelecek başarı ve motivasyon üzerine ilmi tartışmalar gerçekleştiriyorlardı. Bu seminer serilerinde yapılan ilmi tartışmalar bu araştırmacılar üzerinde önemli etkiler bıraktı. Buna bağlı olarak kısa bir süre içerisinde başarı motivasyonu ve başarı yönelimlerine ilişkin çalışmalar yayınlanmaya başlandı. Sonraki aşamalarda Carol Dweck ve John Nicholls’un başarı yönelimlerine ilişkin kısmen bu teoriden etkilenerak farklı kavramsallaştırmaları da bünyesinde barındırdıkları başarı yönelimleri kuramı ortaya çıkmıştır (Üzbe, 2013: 65).

Başarı yönelimleri bireylerin olayları ve kendi yeterliliğini nasıl algıladığına bağlı olarak onlara dönük basıl bir tepkide bulunduğu ilişkine açıklamalar getiren farklı biliş, duyuş ve davranışsal şablonlar ortaya koyan bir çerçevedir (Dweck &

Leggett,1998: 114). Başarı yönelimini, bireylerin öğrenmeye ilişkin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olarak nasıl bir tepkide bulunacağına yön veren öznel bakış açısı olarak da ifade edebiliriz. Ayrıca başarı yönelimi kaynağını amaçlara ulaşma arzusundan alan zihinsel süreç ve aktiviteler şeklinde de ifade edilmektedir (DeShon ve Gillespie, 2005: 55).

2.6. Akademik Başarı, Tanımlanması ve Etkileyen Faktörler

Eğitim için sarf edilen çabalar okul başarısının arttırılmasına yöneliktir. Araştırmacılar; okul başarısında öğrencinin kendisi, okul ve aile ile ilgili faktörlerin etkisini araştırmış ve her üç faktörün de öğrenci başarısında etkili olduğunu ortaya koymuşlardır (Underwood, 2011; York ve ark., 2015). Bu alanlar, birbirleriyle etkileşimli olduklarından hiçbirinin etkisi tek başına düşünülemez ve ayrıca her biri ayrı olarak da incelenmelidir. Akademik başarıyı öğrencinin karakter özelliklerinin, zekasının, güdülenmesinin ve yaklaşımlarının önemli ölçüde etkilediği görülmektedir (Huang, 2008; Aydın, 2010).

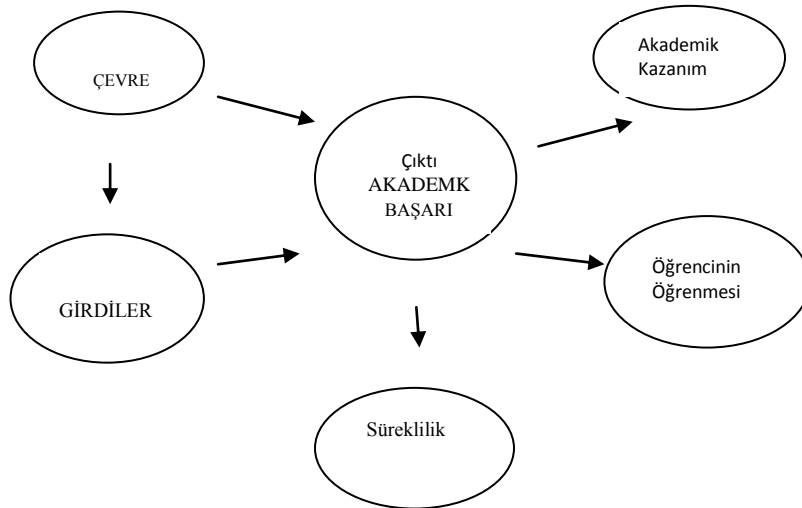
Öğrencinin akademik başarısının birçok faktörden etkilenmesi, akademik başarı kavramının çok yönlü ele alınmasını gerektirir. Akademik başarıyı etkileyen faktörler arasında en önemlileri ana babanın tutumu, okul personelinin yaklaşımı ve öğrencilerin kendi kişilik özellikleridir (Underwood, 2011; Lam ve Ducreux, 2013).

Üstelik bütün bu faktörler, birbirleriyle etkileşime girerek de akademik başarıyı doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. Bu durum, eğitimcilerin öğrenciyi bütün olarak ele almalarını, akademik başarıyı anlamak için kavramın temellerini doğru ve tam biçimde tanımlamalarını gerektirir (Alomar, 2006).

2.6.1. Akademik Başarıyı Etkileyen Etmenler

Öğrencinin akademik başarısını etkileyen pek çok iç ve dış faktör vardır. Öğrencinin kendi özellikleri (zeka, kişilik, cinsiyet, ilgi vb.), ailesi (ana babanın eğitim düzeyi, gelir düzeyi, eğitime verdiği değer, eğitime katılımı vb.) ve okulla bağlantılı etmenler (okulun bulunduğu çevre, okul iklimi, öğretmen davranışları vb.) akademik başarıyı etkileyebilmektedir (York ve ark., 2015).

Girdiler-Çevre-Çıktılar (GÇÇ) modelinde, akademik başarıyı etkileyen unsurları ve akademik başarının sonuçlarını incelemiştir. Modelde akademik kazanım, öğrencilerin ders notları ve not ortalaması gibi akademik çalışmalarının değerini içeren sonuçlardır. Öğrencilerin akademik ilerlemesinin ölçütü süreklilik ve kalıcılık olarak görülür. Bu iki kavram birbirine farklı açılardan benzerlik gösterir; süreklilik, farklı kurumlarda da olsa sınıf tamamlamaktır, kalıcılık ise akademik hayatları boyunca aynı kurumda eğitim görmektir. Bu modele göre eğitim sonuçları girdiler, çevre ve çıktılar olmak üzere üç grup unsurun ışığında incelenir. Söz konusu unsurlar aşağıda açıklanmıştır. Girdiler: demografik özellikler, aile geçmişi ve öğrencinin önceki akademik ve sosyal deneyimleri; çevre: alandaki insan topluluğu, programlar, politikalar, kültür ve öğrencilerin okul ya da okul dışındaki deneyimleri; çıktılar: öğrencilerin özellikleri, bilgi, beceriler, tutumlar, değerler, inançlar ve okul sonrası davranışlar. Modelde öğrenci başarısının içinde yaşadığı toplumdan, toplumun özelliklerinden ve okulun, ailenin ve kendi özelliklerinin birleşiminden nasıl etkilendiğini göstermiştir. Bu model sayesinde başarının tek bir etkene dayanmadığı pek çok iç ve dış etkiyle şekillendiği anlaşılmaktadır (York ve ark., 2015).

Şekil 1. Girdiler-Çevre-Çıktılar (GÇÇ) modeli

2.6.1.1. Akademik Başarıda Öğrenci ile İlgili Etmenler

Öğrencinin demografik ya da kişilik özellikleri akademik başarısını az ya da çok etkilemektedir. Bu özellikler öğrencinin zekası, cinsiyeti, kişilik özellikleri, kendilerini ve çevrelerini algılayış biçimleri ve sosyal becerileri vb. olarak belirtilebilir (Huang, 2008).

Öğrencinin kendisi ile ilgili etmenlerle ilgili olarak öğrenciye özgü kimi duyuşsal ve davranışsal etmenler üzerinde de durulmaktadır. Örneğin akademik başarı ile öğrencinin benlik saygısı, çalışma alışkanlıkları, sınav kaygısı, güdülenme gibi değişkenleri içeren duyuşsal etmenler arasındaki ilişkiye dair çalışmalar; öğrencilerin, akademik başarıları ile güdülenme ve öz yeterlilik düzeyleri arasında pozitif ancak akademik başarı ile sınav kaygısı düzeyleri arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu göstermiştir (Aydın, 2010). Yine öğrencilerin okullaşmaya, akademik benliğe, akademik verime bakış açıları, okul müfredatına ve personeline karşı yabancılaşma ve karşı olma algıları akademik başarı ve sosyal-duygusal uyumu etkiler (Underwood, 2011).

Öğrencilerin bakış açıları ve algılarının yanı sıra cinsiyetlerinin akademik başarıdaki etkisine bakıldığında; Liu ve Lynn (2015), bu olgunun yirminci yüzyılın başlarından itibaren tartışılmaya başlandığını ve testlerle ölçülen bilişsel becerilere yönelik “genel zeka” kavramı açısından cinsiyetler arası bir farklılık görülmediğini belirtmektedir. Yetenekler ve beceriler özel alanları kapsadığında iki cinsiyetin yeterlilikleri arasında farklılıklar görülebilmektedir.

2.6.1.2. Akademik Başarıda Okul Etkililiği

Akademik başarının sağlanmasında öğretmenler, öğrencinin akranları, öğretim yöntemleri, okul çevresi ve iklimi ile ilgili etmenler okulla ilgili akademik başarı etmenlerinin kapsamındadır. Klem ve Connell’a (2004) göre öğrenci başarısına etki eden okulla ilgili durumların neler olduğuna dair bir fikir birliği mevcuttur. Öğrenci başarısına etki eden bu durumlar; akademik öğrenme ve davranış için yüksek standartları, anlamlı pedagoji ve öğretim programlarını, okul eğitim personeli arasında profesyonel öğrenme toplulukları ve öğrenciler için bireyselleştirilmiş

öğrenme ortamları oluşturmayı içerir (Klem ve Connell, 2004; Hughes ve Kwok, 2007).

McCormick, O'Connor ve Horn (2017) öğrenci ve öğretmen arasındaki yakın ilişkinin alt sosyoekonomik düzeydeki aileye sahip olan öğrencinin akademik başarı ile olumsuz ilişkisini olumlu yönde değiştirebileceğini belirtmektedir.

Hoy ve ark. (2006), kendilerinin yeni bir kavram olarak ortaya koyduğu ve okulların sahip olması gereken “akademik iyimserlik” kavramının öğrencinin akademik başarısını olumlu etkilediğini belirtmektedirler. Akademik iyimserlik kavramını düzenli okul sistemi, etkili öğretim programları, güçlü liderlik yapısı, akademik başarı için yüksek beklentiler, düzenli ve sistematik ölçme değerlendirme faaliyetleri, düzgün bir okul ortamı ile birlikte tanımlamışlardır. Tanımladıkları akademik iyimserlik kavramı, düzenli okul çevresi ve düzgün okul iklimi ile yakından ilgilidir. Sonuç olarak; nitelikli akran ve okul çevresi, olumlu okul iklimi, etkili öğretim programları, öğretmenlerle ana babaların ve öğretmenlerle öğrencilerin iletişimi ve yakın ilişkisi akademik başarıyı olumlu yönde etkilemektedir.

2.7. Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörler

Öğrencilerin sınıfları, sınıfların da okulları meydana getirdiği sistemde öğrencilerin başarıları öğrenci arka plan ve bireysel özellikleri ile birlikte sınıflar ve okullar faktörleri tarafından etkilenir (Tsai ve Yang, 2015). TIMSS çerçevesinde bu faktör öğrenci ve okul seviyesinde olmak kaydı ile iki kategoriye ayrılmaktadır. Bu seviyede bulunan birçok faktör öğrencilerin başarılarında ki değişimlere neden olduğu düşünülür. Bunun yanı sıra okul seviyesinde ki başarı farklılıkları öğrencinin okula getirmiş olduğu özellikler ile de alakalı olabilmektedir. Bu bağlamda okulun özelliklerinin başarıların değişimine etkilerinin belirlenmesinde öğrencinin bazı özelliklerinin de dikkate alınması gerekir. (Foy ve O'Dwyer, 2013).

Sosyoekonomik düzey: Bir okulda bulunan öğrenciler, çeşitliliği bulunan ortamlardan ve farklı tecrübelerden gelmiştir. Yapılan araştırmalar öğrencilerin başarıları ile öğrencilerin özellikleri arasında belirli ilişkilerin olduğunu ortaya koymaktadır. (Chmielewski, 2018 :Arıcı ve Altıntaş, 2014).

Okulun sosyoekonomik kompozisyonu: Öğrencilerin özellikleri, akademik anlamda ki başarıları hem kişisel hem de okul seviyesinde etkiler. Birden fazla okul etkisi çalışmaları, öğrencilerin başarı durumları ile sosyal kompozisyon özellikleri arasında bulunan ilişkiyi gösterir. Kompozisyon etkisi şeklinde bilinmekte olan bu etki, öğrenci seviyesinde her hangi bir değişkenin (ör. öğrencinin sosyoekonomik düzeyi, yetenek seviyesi, önceki başarı düzeyi vb.), grup düzeyinde toplanması ile meydana gelen özelliğin, öğrencilerin başarılarının üzerinde bir etkisinin olduğu görülmektedir. Alanyazında bu olgu için “kompozisyon etkisi” (compositional effects), “bağlamsal etki” (contextual effects) ve “okul-karma etkisi” (school-mix effects) terimleri tercih edilmiştir. Sonuç olarak, öğrencilerin özelliklerini toplamının bir sonucu olan bir okulun sosyal bileşimi, kişilik testine tabi tutulduklarında bile öğrencilerin başarısını etkileyebilir. (Harker ve Tymms, 2004).

Okul kaynakları: Okul çerçevesinde eğitim çıktılarına etkilemekte olan birçok özellikler bulunur. Okulda bulunan organizasyon yapısı, okulun etrafı, olanakları öğretim amaçlarına ulaşmayı kolay hale getirir ya da zor duruma sokabilmektedir. Bu bağlamda etkili bir okul yapısı ayrı olan parçaların birleşimleri değil bir biri ile etkileşimde bulunduğu iyi yönetilen entegre bir sistem şeklinde görülmektedir. TIMSS çerçevesinde okulun yeri, okulların öğretim imkânları, okulların iklimleri gibi okullara ilişkin bilgiler elde edilmektedir. Okulların kaynakları ve okul iklimi özellikleri etkili olan okul araştırmalarında sık biçimde incelenen faktörler arasında yer almaktadır (Mohammadpour, 2012).

Okul iklimi: Okul iklimi terimi, etkili olan okulların önemli özellikleri şeklinde kabul edilir. Reynolds (2010) öğrencilerin neleri başaracağına ilişkin yüksek beklentileri bulunan, akademik anlamda başarı vurgusu bulunan ve düzeni ve güvenliği bulunan okul iklimlerinin etkili olan öğretimler için son derece önemli olduğu ifade edilmektedir.

Okulun disiplin durumu: Okul iklimlerinin önemli bir kısmı olan okulların disiplin durumları düzeni bulunan bir okul ile sınıf ortamları oluşturarak öğrencilerin akademik anlamda başarı seviyelerinin gelişmelerini sağlamaktadır. (Jennings ve Greenberg, 2009).

Okulun akademik başarı vurgusu: Okul iklimlerinin önemli bir kısmı olan akademik başarı vurgularının ilkokul öğrencilerinin matematik ve okuma derslerinde ki başarısı üzerinde bulunan etkileri Goddard ve ark. (2000) tarafından ele alınmıştır. Öğrencilerin ekonomik durumları, cinsiyetleri, etnik grupları ve okullarının büyüklüğü değişkenlerinin kontroller sağlanarak oluşturulan HLM çözümlenmeleri sonucunda akademik başarı vurgularının matematik ve okuma başarılarında oldukça öneme sahip oldukları anlaşılmaktadır. Araştırmayı yapan kişiler güçlü akademik vurguları bulunan okulların öğrencilerin elde ettiği başarılarında artı yönde etkilerinin olduğunu görmüşlerdir. (Goddard ve ark., 2000).

Öğretmen özellikleri: öğrenmeler ve öğretme aşamaları özellikle okulların tekniğinde bulunan öz olarak bilinmektedir, okulların var olma amaçlarının gerçekleştirmiş olduğu örgütsel etkinlik olması çerçevesinde bu süreç, eğitim örgütlerinin tamamının temelinde bulunur. Okul içinde öğrenme ve öğretim işlemleri genellikle sınıf ortamında yapılmaktadır. Bu bağlamda sınıfta bulunan ortam ve öğretim uygulamaları öğrenme kalitelerine direkt etki etmektedir. Okulun içinde, özellikle sınıfta son derece önemli olan belirleyici unsur öğretmenlerdir. Bunun yanı sıra öğretmenler, eğitim seviyesi, iş deneyimi, tutum, davranış, mesleki doyum, tercih etmiş oldukları öğretim şekilleri bakımından farklılıklar bulunmaktadır. (Hooper vd., 2013).

Mesleki özgüven: Öğrencilerin daha iyi şekilde öğrenmelerinin sağlanması genel olarak kalite ile alakalıdır. Kaliteli olan eğitimlerin temelinde de öğretmenler bulunur. Öğretmenlerin daha etkili biçimde öğretme görevlerini gerçekleştirebilmeleri için olması gerekli olan önemli özelliklerinden birisinin “bireyin etkili olma ve zor durumlarda mücadele yeteneğine ilişkin inancı” şeklinde belirtilen özgüven olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin görevlerine ilişkin etkinliğinin, öğretmenlerin güvenleri ile alakalı olduğu düşünülmektedir. (Nolan ve Molla, 2017).

2.8. Motivasyon Kavramına Genel Bir Bakış

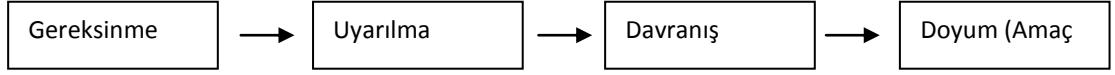
Motivasyon kavramıyla ilgili literatür derinlemesine incelendiğinde, pek çok araştırma ve kuramla karşılaşılmaktadır. Kelime anlamıyla motivasyon, Latince

“hareket etmek, hareketlendirmek” anlamına gelen “movere” kelimesinden türeyen; kişileri işe karşı harekete geçirmek anlamında kullanılan bir kavramdır (Karaman, 2010). Motivasyon kavramıyla ilgili tanımlara bakıldığında bütün tanımların bir şekilde motivasyonun kelime anlamıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Bir insanı belirli bir amaç doğrultusunda sürekli olacak şekilde harekete geçirmek için gösterilen çabalara motivasyon denir. Motivasyon gözlenebilen veya mikroskobik olarak incelenebilecek bir kavram olmadığından yöneticilerin çalışanların davranışlarını yorumlaması ve bu yorumlara göre onları motive edecek uygulamalar ortaya koyması gereklidir (Güney, 2012). Motivasyon, bir işin başarıya ulaşması noktasında işi yapacak kişilerin her türlü niteliğini kullanmasını sağlamak ve bahsi geçen işin gerçekleştirilmesi için o kişilerdeki heves ve yeteneklerin ortaya çıkartılması sürecidir (Barutçugil, 2004).

Kurtar (2018), motivasyonun özelliklerini şu şekilde belirtmiştir: Motivasyon kişiseldir, kişisel ihtiyaçlardan kaynaklanır; amaca veya ödüle yöneliktir. Yöneticiler motivasyonu etkileyebilir fakat kontrol edemez. Bir ihtiyaç giderildiğinde diğeri ortaya çıkar ve giderilmiş bir ihtiyaç artık motivasyon aracı olarak kullanılamaz. Motivasyon sürecinde korku, görev ve sevgi olmak üzere üç duygu vardır. Bir işe ilişkin korku olması nedeni ile motive olunması durumunda mecburiyetten, görevi gereği motive olunması halinde yapılması gerekliliğinden, sevgi nedeni ile motive olunması durumunda ise istenilmesinden kaynaklı yapılmaktadır. Çoğu davranışımız içsel motivasyonla ilgilidir ve motivasyon her zaman gözlenebilen ihtiyaçlara yönelik değildir. Kişileri bazen farkında olmadan motive eden şeyler de vardır. Motivasyon iş tatmini ve davranışla aynı şey değildir.

Motivasyon kişinin bir amaca ulaşmak için bir davranışı başlatması ve o amaca ulaşana kadar başlattığı davranışı sürdürmesidir. Buradan yola çıkarak motivasyonun 3 farklı yönü olduğunu görebiliriz. Bunlardan ilki davranışın başlatılması, ikincisi amaca ulaşana dek davranışın devam ettirilmesi ve son olarak amaca ulaşılmasıdır. Amaca ulaşmanın gerçekleşmesi kişinin bir daha o amaç doğrultusunda bir davranış başlatmayacağı anlamına gelmemektedir. Kişi amaca ulaştıktan sonra aynı güdü ile hareket edebilir. Örnek olarak bir kişi karnının acıkması güdüsü ile gidip karnını doyurması ve karnını doyurduktan bir süre sonra o

kişinin tekrar acıkıp karnını doyurma güdüsü hissetmesi verilebilir. Bu örnekten anlaşıldığı üzere motivasyon süreci birbirini takip eden bir süreç olabilmektedir (Aluçdibi, 2010).

Şekil 2. Motivasyon Süreci

Motivasyona eğitim açısından bakılacak olduğunda ortaya şöyle bir tanım çıkmaktadır: Motivasyon öğrencilerin eğitim sürecindeki davranışlarının yönünü, kararlılık seviyesini, süresini ve belirlenen kazanımlara ulaşma hızını etkileyen bir güç kaynağıdır. Davranışlara belirli bir yön veren ve devamını sağlayan çeşitli iç ve dış sebepleri ve bunların işleyiş mekanizmalarını içermektedir (Akbaba, 2006).

İçsel motivasyon öğrencinin içinde temellenir. İçsel motivasyon, bireyin iç dünyası ile ilgili olan zevkleri, ihtiyaçları, inançları, beklentileri ve hedefleri ile ilgilidir. En karakteristik özellik, bir kişinin dış dinamiklerden etkilenmeden iç dinamiklerinde kendini aktive edebilmesidir. İç motivasyon çalışmalarından kaynaklanan zevk ve hazzın düzeyi son derece içsel olan birey tarafından belirlenir. (Acaray ve Günsel, 2017, s. 88).

Dışsal motivasyon dışardan verilmekte olan pekiştireçlerin etkileri sonucunda ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin öğretmenlerinin tepkileri ile karşılaşmasının ya da öğretmenlerinin övgüleri ya da beğenisini elde etmek adına derslerine çalışması verilmiş olan sorumlulukları yapması bunlara örnek olarak gösterilebilir. Dışsal motivasyon; kaynağı bireyin dışında olan etkenleri ifade eder. Öğrenci eğer içsel bakımdan motive olmuş ise dışsal bakımdan motive olmasına gerek duyulmaz. Öğrencilerin içsel bakımdan motive olmaları daha çok istenmektedir. Yalnız bu durum çok kolay değildir, bunun nedeni ise içsel motivasyonun oluşmasında sadece ilgi duymak ve merak duygusu olmak yeterli olmamaktadır. Bunun yanı sıra bu motivasyon kolay biçimde tahrip olmaktadır. (Özevin Tokinan, 2008, s. 35).

2.8.1. Motivasyon Kavramının Önemi

Teknolojinin etkileri her geçen gün artsa da bireysel motivasyon hâlâ önemini korumaktadır ve insan kaynağı başarının temel dayanağı olarak görülmektedir. Bundan dolayı kurumsal başarı için çalışanların kurumların amacı doğrultusunda davranmalarında, onların maddi ve manevi araçlarla motivasyonlarının desteklenmesi çok önemlidir (Serinkan, 2012).

Motivasyonun önemine örgütsel açıdan, çalışanlar açısından ve yöneticiler açısından ayrı ayrı bakmakta yarar vardır.

Örgütsel Açıdan Motivasyonun Önemi: Örgütün hedeflerine ulaşmasında çalışanların verimli ve etkili bir şekilde çalışmaya isteklendirilmesi gerekmektedir. Bu hedefleri gerçekleştirmek amacıyla çalışanlara bazı vaatlerde bulunulur, bu vaatler sayesinde iş gören tatmin olursa daha etkili ve verimli çalışacaktır. Bir taraftan örgütün verimliliğini diğer taraftan çalışanların iş doyumunu arttıran motivasyon örgütler açısından başarının önemli bir aracıdır (Şimşek ve ark., 2014).

Çalışanlar Açısından Motivasyonun Önemi: Çalışanların motivasyonlarının yükseltilmesinde öncelikle personelin ne şekilde motive olduğunu belirlemek ve onların yeteneklerini tanımak gerekmektedir. Kişi tanınıp motivasyonu yükseltilirse yeteneklerini sergileyebilir. Tersine durumdaysa düşük motivasyon moral bozukluğuna, moral bozukluğu sağlık sorunlarına sağlık sorunları çalışanın verimliliğinin düşmesine, çalışan veriminin düşmesi ise örgütsel verimliliğin düşmesine yol açar (Akyar, 2013). Genç (2012), düşük motivasyonun çalışanların işten ayrılmasına ve birey ve örgüt açısından olumsuz durumlara yol açtığını ifade ederken yüksek motivasyonunsa çalışanlara şu yararları sağladığını belirtmiştir: Yüksek motivasyon kişiler arasında olumlu bir rekabet ortamı geliştirir, iş görenlerin psikososyal ihtiyaçlarını gidermesinde onlara destek olur, kişilerin iş doyumunu elde etmesini sağlar, iş görenlerin yetenek gelişimini destekler ve onların yaratıcı düşüncelerini sağlar.

Yöneticiler Açısından Motivasyonun Önemi: Yöneticilerin yönetim görevini yerine getirmelerinde çalışanların motive etmelerinin önemli bir yeri vardır ancak yöneticiler astlarını motive ederken bütün çalışanların benzer motivasyon araçlarıyla

motivasyonunun sağlanacağı yanılıgısına kapılmamalı; onları yalnızca ekonomi ve disiplin araçlarıyla motive etmeye çalışmamalıdır çünkü bu tarz araçlar personeli kısa vadede motive etse de uzun vadede kalıcı bir motivasyon sağlayamamaktadır (Karaman, 2010).

2.8.2. Motivasyon Kuramları

Psikoloji biliminde önemli bir yer tutan motivasyon kavramını, motivasyon kuramlarının insan davranışları üzerindeki etkisi şeklinde açıklamak mümkündür. Bu açıklamaya göre motivasyon kuramları motivasyon kavramını ele alış biçimlerine göre iki gruba ayrılabilir (Balantekin, 2014). Birinci grup kapsam kuramları olarak adlandırılırken kişinin içsel motivasyonuna yoğunlaşırlar. İkinci grup ise süreç kuramları diye adlandırılıp daha fazla dışsal motivasyonu dikkate alırlar (Koçel, 2003).

En önemli kapsam kuramları; İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı, Hijyen Kuramı, Başarı İhtiyacı Kuramı, Erg Kuramı, ve Y Kuramı'dır.

En önemli süreç kuramları ise; Bekleyiş Kuramı, Geliştirilmiş Bekleyiş Kuramı, Eşitlik Kuramı ve Amaç Kuramı'dır (Balantekin, 2014).

2.8.2.1.Kapsam Kuramları

Kapsam kuramları içinde Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı, Herzberg'in Çift Etmen Kuramı, McClelland'ın Başarı İhtiyacı Kuramı, Adlerfer'in ERG Kuramı ve McGregor'in Y Kuramı yer almaktadır.

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı : Maslow'un kuramı kişilerin ihtiyaçlarının sınırsız olmasından yola çıkmaktadır. Motivasyonun kaynağını ise kişinin ulaşamamış olduğu ihtiyaçları oluşturmaktadır. Kişiler, ihtiyaçları ve arzuları doğrultusunda uyarılmakta ve kişi bu ihtiyaç ve arzuları gidermek için harekete geçmektedir. Bu sebeple uygun şekilde yaklaşıldığında insan motive olmaya daima hazırdır (Balantekin, 2014). Kapsam kuramları içinde en çok bilinenlerin başında Maslow'un kuramı gelmektedir. Bu kurama göre kişilerin ihtiyaçları fizyolojik ve psikolojik öncelikler göz önünde bulundurularak sıralanmıştır. İhtiyaçlar temelden

başlamıştır ve ilk ihtiyaçlar giderilmeden kişiler daha üst sıralardaki ihtiyaçlara geçmezler.

Maslow'un İhtiyaçları Hiyerarşisi Kuramı'na göre insanların ihtiyaçları beş grupta ifade edilebilir. Bunlar:

Fizyolojik İhtiyaçlar: Bu ihtiyaçlar insanın yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan besin, su, hava, dinlenme gibi temel ihtiyaçlardır.

Güvenlik İhtiyaçları: Bu ihtiyaçlar insanın fiziksel ve ruhsal güvenlik ihtiyaçları olan barınma, kendimizi tehlikelerden koruma gibi ihtiyaçlardır.

Ait Olma ve Sevgi İhtiyacı: Bu ihtiyaçlar insanların başkaları tarafından sevilme, kabul görme ve sosyal faaliyetler içinde olabilme gibi ihtiyaçlardır.

Saygı İhtiyaçları: Bu ihtiyaçlar kişinin kendine duyduğu saygı, başarı, uzmanlık ve özgürlük, saygınlık gibi ihtiyaçlarıdır.

Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı: Bu ihtiyaç kişinin kendini tanımlama, yaratıcılık ve kendine ait bir şeyler gerçekleştirebilme ihtiyacı olarak ifade edilebilir (Yavuz, 2006).

Herzberg'in Çift Etmen Kuramı: Herzberg'in kuramı çalışanların motivasyon seviyesinin yükseltilmesi adına çalışanlara işlerini rahat yapabilmeleri ve kontrol edebilmeleri için sorumluluk vermeyi ön plana çıkaran bir kuramdır. Bu sebeple insanların ihtiyaçlarını ve onları tatmin eden durumları dikkate alan bir kuramdır (Balantekin, 2014). Bu kuram Herzberg'in kişilerin işlerinde kendilerini en iyi ve en kötü hissettikleri zamanları tespit etmek istediğinde ortaya çıkmıştır.

Herzberg'in kuramı motivasyon sağlayıcı etkenler ve hijyenik etkenlere dayanmaktadır. Hijyenik etkenlere iş şartları, maaş, yönetimin tutumu örnek olarak verilebilirken, motivasyonu etkileyen etkenlere ise asıl iş, başarıma duygusu, fark edilme isteği, kademe atlama gibi örnekler verilebilir. Bu etkenlerin varlığı motivasyonu yükseltmektedir (Şimşek vd., 2003). Motivasyon kaynaklı etkenler kişilerin tatmin olmalarını sağlarken, hijyen etkenleri motivasyon kaynaklı etkenlerin alt yapılarını oluştururlar. Hijyen etkenlerinin sağlanması kötü çalışma koşullarını ve çalışanların tatminsizliğini önlemektedir (Özdayı, 1990).

McClelland'ın Başarı İhtiyacı Kuramı: McClelland'ın Başarı İhtiyacı Kuramı başarı, güç ve arkadaşlık güdülerinin oluşması için kişilerin davranışlarıyla çevresel etkenlerin nasıl bir araya getirilebileceği konusuna dayanmaktadır (Can, 1999). Bu kurama göre kişiler bireysel ve toplumsal önemi olan üç ihtiyacı gidermek doğrultusunda davranır. Bunlar: İlişki kurma (bağlılık) ihtiyacı, güç kazanma ihtiyacı ve başarma ihtiyacıdır (Yavuz, 2006). İlişki kurma ihtiyacı sosyalleşme ile ilgilidir. Güç kazanma ise otorite kazanma ve genişletme, kişileri etki altına alabilme gibi davranışları kapsamaktadır. Başarı kazanma ihtiyacı da kişilerin varmakta zorlanacakları hedefler seçerek bu hedeflere ulaşmaya çalışmaları ve bu doğrultuda bilgi-beceri kazanmalarıdır (Koçel, 2003).

Adlerfer'in ERG Kuramı: Adlerfer Maslow'dan farklı olarak ihtiyaçları her zaman devam eden ve dönem dönem ortaya çıkan ihtiyaçlar şeklinde iki şekilde ayırmıştır. Her zaman devam eden ihtiyaçlar kişileri sürekli motive eden ihtiyaçlardır. Başarma, sosyal açıdan yeterli olma gibi ihtiyaçlar her zaman devam eden ihtiyaçlara girmektedir. Dönem dönem ortaya çıkan ihtiyaçlar ise giderildikten sonra belirli bir süre motive edici olmaktan çıkarlar. Acıkan bir kişinin karnını doyurması bu ihtiyaç tipine örnek olarak gösterilebilir (Baysal ve Tekarslan, 1996).

Adlerfer'in kuramının Maslow'dan başka bir farkı da gereksinimler arasında belirgin bir sınır bulunmamasıdır. Kişilerin gereksinimleri sıralamalardan bağımsız olarak ortaya çıkabilir. Bu kurama göre belirli seviyedeki gereksinimleri karşılanmayan kişilerin ihtiyaçları alt seviyeye inecektir. Örnek olarak gelişme gereksinimi giderilmeyen bir kişinin ait olma gereksiniminde artış gözlenmektedir (Yavuz, 2006).

McGregor'in XY Kuramı: McGregor bu kuramına 1960 yılında yayınladığı The Human Side of Enterprise isimli kitapta ilk kez yer vermiştir. ve Y kuramının özellikleri kişilerin iş alışkanlıklarına ve iş hayatına bakışlarına göre belirlenmiştir. Kuramdaki bölümü çalışmayı sevmeyen ve sorumluluk almaktan kaçınan kişileri temsil etmektedir. Y bölümü ise çalışmayı seven ve sorumluluk alma konusunda istek duyan kişileri temsil etmektedir (Balantekin, 2014).

2.8.2.2.Süreç Kuramları

Süreç kuramları içinde Vroom'un Bekleyiş (Ümit) Kuramı, Lawler ve Porter'in Geliştirilmiş Bekleyiş Kuramı, Adams'ın Eşitlik Kuramı ve Locke'un Amaç Kuramı yer almaktadır.

Vroom'un Bekleyiş (Ümit) Kuramı : Önceki kuramlardan da yararlanarak geliştirilen bu kuram büyük ölçüde kabul görmüş bir kuramdır. Bu kurama göre motivasyon kişinin ulaşmak istediği değerlerle, belirli bir eylemin bu değerlere sebep olma ihtimalinin çarpımına eşittir. Motivasyon Gücü: Değer x İhtimal (bekleyiş) (Alpanık, 2011). Formüldeki ifadeler açıklık getirmek gerekirse:

Değer: Kişinin belirli bir çaba sonucunda kazanacağı ödülü isteme derecesi olarak isimlendirilebilir. Ancak kişisel farklılıklardan dolayı insanların değer anlayışları değişiklik gösterebilir. Yüksek değere sahip olan kişiler daha fazla gayret gösterecektir.

İhtimal (Bekleyiş): Kişilerin belirli bir eylemde değeri algılama ihtimalini temsil eder. İki ihtimal söz konusudur. Kişi ihtimali hisseder ya da hissetmez.

Hem değeri hem de bekleyişi fazla olan kişi motive olmaya daha yatkındır (Aluçdibi,2010). Vroom iş doyumunu ve performansı birçok etkenin etkileyebileceğini savunmuştur. İş doyumunu kişinin kazandığı ödüllerden etkilenmektedir. Performans seviyesi de ödüllerin elde edilmesinde esas olan etkenlerden etkilenmektedir. Bu kurama göre kişinin kazanç beklentisi fazla ise çalışma arzusu da fazla olacaktır (Uyan, 2002).

Lawler ve Porter'in Geliştirilmiş Bekleyiş Kuramı: Bu kuram Vroom'un Bekleyiş Kuramını temel almakla birlikte, eklemeler yapmaktadır. Kuramın başlangıç bölümü Vroom'un kuramınkiyle aynıdır. Motivasyon durumunu önceki kuramda olduğu gibi değer ve beklenti kavramları belirlemektedir. Farklı olarak Lawyer ve Porter'in kuramı kişilerinin başarılı olabilmeleri için sadece kendi çabalarının yeterli olmayacağı görüşünü eklemektedir. Kişilerin gerekli donanım ve bilgi yönünden eksik olmaları da başarıyı etkileyen etkenler arasındadır (Balantekin, 2014). Başka bir farklılık da kişilerin örgüt içindeki rolleri ve kişilerin kendi rollerinin farkında olmalarıdır. Rol kelimesinden kastedilen davranış çeşitleridir.

Eğer bu farkındalıklar gerçekleşmezse rol çatışmaları ortaya çıkabilir ve performans düşüşleri gözlenebilir (Yavuz, 2006).

Adams'ın Eşitlik Kuramı: Kuramın dayanak noktası çalışanların kendilerine işleriyle ilgili durumlarda eşit ve adil davranılmasını istemeleri ve bu durumun motivasyona olan etkileridir (Alpanık, 2011). Adams'a göre kişiler kendi çalışmalarını diğer çalışanların çalışmalarıyla kıyaslayarak bir oranlama yaparlar. Bu oranlama sonucunda kendisiyle aynı seviyede olduğunu düşündüğü kişilerle arasında adaletsizlik hissedersen ciddi motivasyon problemleri ortaya çıkar (Yavuz, 2006).

Bu kuram dört kavramla ifade edilebilir. Bunlar: kişi, mukayese etme, girdiler yani kişilerin bireysel özellikleri ve çıktılar yani kişinin elde ettiği maaş, iş yerindeki konumu gibi özelliklerdir (Can, 1999).

Bu kurama göre eşitsizliği ortadan kaldıran davranışlar şu şekildedir: Etkinliğin yani yapılan işin değiştirilmesi, ödülün farklılaştırılması, iş ve ödül tanımlarının farklılaştırılması, işi bırakma ve mukayese etme kriterlerini değiştirilmesidir (Yavuz, 2006).

Locke'un Amaç Kuramı: Locke'un 1668 tarihinde geliştirdiği bu kurama göre kişilerin davranışlarının sebepleri kişilerin bilerek oluşturdukları amaçlardır. Amaç kişilerin çabalarının ve düşüncelerinin seyrini belirlemektedir. Kişilerin motive olmak için amaçlarına ulaşana kadar çaba sarf ederler (Balantekin, 2014). Kişilerin ulaşmak istedikleri amaç ne kadar zor ise ona ulaşmak için göstermeleri gereken çaba o kadar fazladır.

2.9. Eğitim ve Motivasyon

Kişilerin öğrenmeye karşı istekli olmaları isteniyorsa, onları motive eden kaynakların belirlenmesi gerekmektedir. Kişilerin öğrenmeye karşı motivasyonları pozitif veya negatif olabilir. Pozitif motivasyonda kişiler öğrenme eylemini bir hedef doğrultusunda gerçekleştirirken, negatif motivasyonda ise olumsuz bir sonuçla karşılaşmamak için gerçekleştirirler. Negatif motivasyona örnek olarak sınıf tekrarı yapmamak için çalışan bir öğrenci gösterilebilir. Pozitif motivasyona ise gelecekte daha iyi bir konuma gelmek için çalışan bir öğrenci örnek gösterilebilir. Öğrenmeye karşı motive olmuş kişiler, öğrenme faaliyetlerini faydalı ve anlamlı bulan kişilerdir.

Öğrenmeye karşı yeterince motive olamamış kişilerde ise motivasyon kaybı gözlemlenir. Ders dışı etkinliklere yönelen öğrenciler motivasyon kaybı yaşayan kişilere örnek gösterilebilir (Akbaba, 2006).

Eğitim sürecinde motivasyona ihtiyacı olan kişiler sadece öğrenciler değildir. Öğretmenlerinde motivasyona ihtiyacı olduğuna şüphe yoktur. Diğer meslek dallarıyla mukayese edildiğinde öğretmenlerin motivasyonlarının daha düşük, kaygı seviyelerinin ise daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Hatta bir çok öğretmen imkân bulması halinde meslek değiştirmeyi bile düşünmektedir (Kurt, 2005).

2.10. Müzik Eğitiminde Motivasyon

Müzik eğitiminde öğrencilere aşılması gereken davranışlar çeşitlilik göstermektedir. Müzik, dinleme koro eşliğinde şarkı söyleme, müziğe ait olan eserlerin seslendirmesini yapma, müzikten haz duyma, müzikle alakalı olan faaliyetlere katılım sağlama, tutarlılığı bulunan bir müzik görüşüne sahip olmak, yeterli seviyede müziğe ilişkin bilgi sahibi olma, hayatının içinde müziğe yer ayırma, boş olan vakitlerinde müzikle ilgilenmelerden bazılarıdır. (Uçan, 1997, s. 94).

Müzik eğitiminde yer alan davranışların tümü önem verilmesi gerekli olan davranışlardır ve öğrenme süreçlerinin dikkatli biçimde planının yapılması gerekmektedir.

Müzik eğitimlerine yardımcı olacak olan birden fazla ilkeden söz edilebilir. Bu ilkeler öğrencilerin nasıl öğrendikleri ile alakalıdır. Müzik etkinliklerinin planlanması aşamasında mu ilkeler yardımcı olmaktadır. Öğrenme bireylerin davranışlarına etki eden bir süreçtir. Bu süreç içinde birey kendisinin koymuş olduğu hedeflerin anlamlarını ve değerini anlamaktadır. Öğrencilerin müzik alanında yapılan etkinlikleri katılım sağlamaları ile davranışlarında değişimlere neden olan ilkelerin arasında motivasyon da oldukça önem taşımaktadır. (Çilden, 2001).

Müzik eğitimleri esansın belirli zamanlarda yapmaktan mutluluk duymadığımız olaylar karşımıza çıkmaktadır. Bu şekilde durumlarda güdülenmelere gereksinim duyarız. Bu şekilde olan işerin sonuna gelmesi durumunda, hissedilecek olan mutluluğu düşündüğümüzde ve bu işi bitirdiğimizi düşünmek motivasyonumuzu yükseltmektedir. Bunun yanı sıra yapılacak olan işleri belirli

parçalara bölmemiz ve en az olan parçadan bütüne doğru gitmemiz durumunda motivasyonumuz yükselecektir. Yapılması gereken işe başladığımızda elde edecek olduğumuz kazanımları ya da işi ertelememiz durumunda kaybedeceklerimiz aklımıza geldiğinde güdülenmeler sağlayabiliriz. (Ceviz, 2003). Bu sayede elde etmiş olduğumuz motivasyon kapsamında uzun dönem kaliteli bir öğrenme gerçekleşmiş olacaktır. Yalnızca müziğe ilişkin değil diğer alanların tamamında da motivasyon önemli bir unsurdur.

Müzik eğitiminde, çalgı eğitimi, ses eğitimi ve müzik kurumları eğitimi şeklinde açıklanmış olan tüm kısımlarında motivasyona ihtiyaç duyulmaktadır. Müzik alanında etkili biçimde öğrenme, öğrenmeye hazır oluş kadar, müzik eğitimlerinde vazgeçilmez olan, çalgı eğitimi ve ses eğitimleri aşamasında uygun biçimde tekrarlar ile sürekli biçimde yapılması gerekli olan egzersiz ve alıştırmalar ile gerçekleşmektedir. Devam etmekte olan bu süreklilik öğrencileri bunaltabilir ve öğrenci bu süreçlere karşı ilgilerini kaybeder. Bu gibi durumlarda öğrenciyi çalışmaya yeniden motive etmek kolay değildir. Bu bağlamda eğitim veren kişinin öğrencinin özelliklerini iyi biçimde bilmesi ve onun motivasyonunu sağlayacak olan durumları bilmesi gerekmektedir. Motivasyonun, müzik eğitimlerinde son derece önemli olduğu göz önüne alındığında müzik eğitimlerinin bir dalı olan ses eğitimlerinin de oldukça önem taşıdığı bilinmektedir. (Modırı, 2012).

2.10.1. İçsel ve Dışsal Motivasyon Ve Müzik Eğitimi Alanına Yönelik Etkileri

İçsel motivasyon, bireyin davranışlarına yön veren ve dışarıdan belirli bir kontrol olmadan, işlerin kendiliğinden motive edilme durumudur. Bu motivasyon türünün araçları, direkt olarak işin doğası ile alakalı olması ve içeriğinden kaynaklanır. İçsel motivasyon, öğrenme gereksinimi, başarıya isteğinin doğal ortamlarda gelişim gösterdiği motivasyon şeklidir. Bu motivasyon tipinde, öğrenme ya da davranışlardan birinin kazanılması, tat alma, haz alma gibi içsel eğilimlerden hareket ile belirli zorlama olmadan kazanılmaktadır. (Dede ve Argün, 2004: 50). Bu anlamda içsel motivasyonun temelinde bireylerin yeterlilikleri, yönelimleri etkilidir denilebilir. Müzik eğitimi alanına yönelik düşünüldüğünde müzik sanatına yönelen

bir birey, güdülenmek için ihtiyacı olduğu her şeyi kendi algılarıyla hisseder, ortaya koyduğu davranışları kendi duygularıyla hissederek yansıtır. Bu da müzik ile ilgilenen bireyin içsel motivasyonunu ifade eder. İçsel motivasyon, kişinin içinde bulunan gereksinimlere yönelik oluşan tepkilerdir. Meraklılık, bilme gereksinimi, gelişerek başarma isteği, içsel güdülenmelere örnek olarak verilebilir. (Ersarı ve Naktiyok, 2012: 83). İlk kez gitar icrasını canlı izleyen bireyin bu icradan etkilenecek gitar çalma isteği duyması içsel motivasyona yönelik bir örnektir. Yine tam tersi ilk kez bir gitar icrası dinleyen bireyin gitara karşı olumsuz bir his içinde bulunarak gitar çalgısının kendisinin ruh haline hitap etmediğinden bahsederek bu çalgıdan uzak durma ihtiyacı da içsel motivasyon ile ilgili bir durumdur.

Dışsal motivasyon, kişinin çevresi tarafından gelmekte olan etkileri içermektedir. Çalışmakta olan bir kişinin iyi performansı nedeni ile ücret alması, promosyonlar, kıdem yükselmesi, yönetimde bulunan kişiler tarafından takdir edilmeleri gibi dıştan gelen ödüller kişinin motivasyonunu yükseltir. Yine müzik eğitimine yönelik olarak düşünüldüğünde konser vermek isteyen bir müzik öğretmenin çalıştığı okul yönetimi tarafından desteklenmesi, çalışmak istediği tür ile ilgili konsere çıkacak öğrencilerin yeterliliklerinin beklediği düzeyde olması, öğrenci velilerinin, diğer branş öğretmenlerinin yapılacak etkinliği destekler davranışları gibi etkenler müzik öğretmenin dışsal motivasyonunu etkileyebilmektedir. Dış etmenler motivasyonları yükseltecek etkilerde olmasının yanı sıra içsel olan etmenler olmadan genellikle motivasyon artmamaktadır. (Ersarı ve Naktiyok, 2012: 84).

Bu anlamda düşünüldüğünde dışsal motivasyon etkenleri tam olarak hazır olan bir müzik öğretmenin içsel motivasyonundan kaynaklanan eksiklikler olması durumunda da olumsuz tutumlar ortaya çıkabilmektedir. İçsel olarak motive olmayan bir müzik öğretmeni dışsal motivasyona yönelik kazanımları başarıya dönüştüremeyebilir. Tam tersi olarak düşünüldüğünde dışsal motive etkileri olumsuz faktörler ile donatılmış bir müzik öğretmeni içsel olarak güçlü bir motivasyon davranışı içerisinde olduğu durumlarda da başarılı etkinlikler ortaya koyabilir. Her ikisinin dengede olması ve iç içe bir şekilde düşünülmesi bu anlamda önemlidir denilebilir. Öğretmenlerin çalışmakta oldukları kurumlarda özellikle ihtiyaçlarının

bilinerek buna yönelik belirli düzenlemeler yapılması, onların daha verimli ve istekli çalışmalarına neden olacaktır. Gerçekleştirilmiş olan araştırmalara bakıldığında öğretmenlerin motivasyonlarının yükselmesi buna paralel olarak öğrencilerde de motivasyonun artmasına neden olduğu anlaşılmaktadır. Motivasyonu yüksek olan öğretmenler, okulun hedeflerine ulaşmak adına performanslarını yükseltecekleri anlaşılmaktadır. (Ada ve ark., 2013, 153).

Örgütsel kimliğin meydana gelmesine katkı sunan durumlardan bir tanesi de motivasyon unsurudur. Çalışmakta olan kişilerin yaptıkları işler, çalışmakta olan diğer kişiler ve örgüt içinde yapılan etkileşim sonucunda meydana gelen motivasyon, örgütlerin hedeflerine ulaşmak adına ileri seviyede çaba gösterme şeklinde tanımlaması yapılmaktadır. Bu anlamda içsel ve dışsal motivasyon ile ilgili olarak işbirlikli çalışmaların önemi ortaya çıkmaktadır. Her iki motivasyon türünün bir arada etkileşim halinde olduğu durumlarda eğitim alanına yönelik yapılacak olan her çalışmanın kalitesi de olumlu yönde etkilenecektir. Müzik öğretmenlerinin temel ihtiyaçlarından birisi olan çalışma ortamını sağlayan bir okul müdürü müzik öğretmenin hem dışsal hem de içsel motivasyonunu güdüleyecektir. Sosyal çevresinde mesleğine saygı duyulduğunu hisseden bir müzik öğretmeni sosyal çevresine karşı kendisini sorumlu hissetmeye başlayacaktır. Müzik derslerinde anlattığı konulara ilgi gösteren öğrenciler ile karşılaştığında derslerini daha istekli anlatacaktır. Güncel teknikleri kullanabilen bir müzik öğretmeni sınıfta kullandığı yeni yöntem ve tekniklerin işe yaradığını ve çalışma grubunun motivasyonunun arttığını gözlemlediğinde içsel olarak da güdülenecektir (Argon ve Ertürk, 2013: 161).

2.10.2. Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Motivasyon

Ülkemizde müzik eğitimi verilen kurumlarda motivasyon durumlarına genel olarak bakıldığında çeşitli tespitlerin yapılması mümkündür. İnsan hayatının her alanına sirayet eden müzik sanatının eğitim kurumlarında hangi yöntem ve teknikler ve kimler tarafından verildiği belli olan bir durumdur. Resmi kurumlara genel olarak bakıldığında anaokulu ve ilköğretimden başlayan eğitim süreci üniversitelerin lisans düzeyinde devam etmektedir. Hatta lisansüstü eğitim süreci ile de devam

edebilmektedir. Lisans düzeyinde “öğretmen adaylarının motivasyon seviyelerine etki eden etmenler değerlendirmeye alınarak, motivasyona etki eden içsel ve dış etkiler ortaya çıkarılmalıdır. Bu bağlamda öğretmen adaylarına geniş çaplı seçenekler sunularak alternatif olan durumları seçme olanaklarının genişletilmesi gerekmektedir bu çerçevede öğretmen adayı olan kişiler daha geniş bir yelpazede bulunması nedeni ile hareket etme alanları genişleyerek kendi ile eşleşen durumları tercih edeceklerdir. Bu durum ise motivasyon seviyesini yükseltecektir. (Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, 2013: 123).

Genel müzik eğitimi kapsamında başlayan müzik eğitimi süreçlerinin ülkemizde öğreticileri müzik öğretmenleridir. Müzik öğretmenlerinin yetiştirildiği kurumlara genel olarak bakıldığında lisans düzeyinde Eğitim Fakültelerinin Müzik Öğretmenliği programları ön plana çıkmaktadır. Tam donanımlı olarak müzik öğretmeni yetiştirebilmek amacıyla eğitim-öğretim veren bu kurumların eğitim programları tüm ülke çapında var olan kurumlarda ortak bir program olarak okutulmaktadır. Bu programlarda nota okur-yazarlığından çalgı eğitimi, ses eğitimi, topluluk yönetimi konularına dair birçok alanda müzik öğretmeni adaylarına eğitim verilmektedir. Böylelikle dört yıllık bir süreci başarı ile tamamlayan öğrenciler müzik öğretmeni ünvanı alarak öğretmenlik hayatına başlamaktadır. Bu anlamda ilk olarak müzik öğretmenlerinin yetiştirildiği lisans programlarının yapısal olarak motivasyonu destekleyici özellikte olması beklenir. Müzik öğretmeni yetiştirmek adına görev yapan lisans öğretim elemanlarının, öğretim üyelerinin bilinçli olarak motive edici bir öğretim stratejisi ile müzik öğretmeni adaylarını tam donanımlı olarak sahaya inmeye hazırlamaları beklenir. Böylelikle aldıkları eğitimi içselleştirerek mezun olacak olan öğretmen adayları meslek hayatına başladıklarında aldıkları eğitimin kalitesinin verdiği kararlılığın motive edici yönleriyle işe başlayacaklardır (Kocabaş, 2015: 22).

Tecrübe aktarımının çok önemli olduğu bu gibi durumlarda lisans düzeyinde eğitim veren öğretim elemanlarının sağlayacağı bu büyük destek müzik öğretmenlerinin gerçek hayatta karşılaşacakları sorunların çözümünde oldukça işe yarayacaktır. Tam tersi düşünüldüğünde saha şartlarına hazır olmayan bir müzik öğretmenin çalışma motivasyonunda olumsuz etkiler ortaya çıkmaya başlayabilir.

Karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmenin yollarını sahada öğrenen bir müzik öğretmeni ön hazırlıklı şekilde gelen bir müzik öğretmenine oranla işine daha az bir oranda motive olabilir. Bu anlamda aktif olarak görevde olan bir müzik öğretmenin sorumlulukları arasında müfredat öğretimi dışında belirli gün ve haftalarda etkinlikler düzenlemek gibi görevler de bulunmaktadır. Aktif olarak lisans düzeyinde herhangi bir sahne etkinliğine katılmamış olan müzik öğretmeni adayının böyle durumlarda motivasyon açısından zorlanacağı düşünülebilir. Bu gibi bir durumla karşılaşılması için müzik öğretmenliği lisans programları içerisinde koro, orkestra gibi derslerin aktif olarak işlenmesi gereklidir. Bu gibi müzik toplulukları yönetimine dair derslerin motivasyon anlamında dolu dolu öğrenimini alan müzik öğretmeni adaylarının göreve başladıklarında bir an önce müzik toplulukları kurarak başarılı bir şekilde yönetebilmeleri ön görülebilir bir durumdur (Yılmaz ve ark., 2016: 37).

Türkiye'nin her bir bölgesinin müzik kültürüne yönelik bilgilerin öğretilmesi için verilen lisans düzeyindeki derslerin amacına uygun olarak öğretiminin yapıldığı bir kurumdan mezun olan müzik öğretmeni hangi bölgeye giderse gitsin bölge kültürünün analizini kısa sürede yaparak öğrencilerle daha kolay bir iletişim sağlayabilecektir. Yaşadıkları bölgenin müzik kültürü ile yoğrulmuş olan bir öğrenci topluluğu ile karşılaşacak olan müzik öğretmeni var olan kültürün bilincinde olduğunda motivasyon açısından daha kolay bir süreç yaşayacaktır. Böylelikle çalıştığı bölge halkı tarafından daha da kolay benimsenen bir öğretmen olacağından dışsal motivasyon anlamında da yaşadığı bölgede güvende hissedebilecektir (Mutlu, 2019: 16).

2.11 İlgili Yayın ve Araştırmalar

Bu bölümde araştırma konusuyla ilgili olarak yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

Başaran ve Dedeoğlu Orhun (2013 s.77) çalışmasında öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin motivasyonlarını etkileyen faktörleri tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma evreni Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenimine devam eden öğretmen adaylarıdır. Bu evrenden toplam 291 öğretmen adayına ulaşılmış ve araştırmacılar tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümünde, motivasyon ve mesleki motivasyon konuları tartışılmıştır. İkinci bölümde ise araştırmanın yöntemi tanıtılmış; üçüncü bölümde araştırma sonucu elde edilen bulgular, tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır. Son bölümde ise, araştırmanın sonuçları verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının motivasyonları mesleğin zorluğu ve ekonomik getirisinin düşüklüğünden çok etkilenmemektedir. Öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını düşüren temel faktörler, MEB ve ülke yöneticilerinin ayrıca toplumun, mesleğin değerini anlamaması ve Kamu Personeli Seçme Sınavının içeriği ve uygulanış ilkeleridir.

Korkmaz (2004 s.18) çalışmasında müzik öğretmenlerinin motivasyon kaynaklarının, okullarında var olan duruma göre belirlenmesi ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır; araştırmanın evrenini İstanbul ili Anadolu Yakasındaki özel ve devlet ilköğretim ve ortaöğretim okulları oluşturmuştur. Küme örnekleme yoluyla ilçeler tespit edilmiş ve her ilçede kaç özel, kaç devlet ilköğretim ve ortaöğretim okulu olduğu saptandıktan sonra her grubun %15'i alınarak 65 (10 özel, 55 devlet) ilköğretim okulu ve 29 (11 özel, 29 devlet) ortaöğretim okulu olmak üzere genel toplamda 94 okul belirlenmiştir. Bu okullarda görev yapan 100 müzik öğretmenine ulaşılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu”, “Motivasyon Kaynakları Anketi” ve “Maslach Tükenmişlik Ölçeği” kullanılmış; verilerin analizinde frekans ve yüzde dağılımları, aritmetik ortalamalar, standart sapmalar alınmış, uygun olan yerlerde “t” testi, varyans analizi ve sheffe

testi uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre müzik öğretmeni motivasyon seviyelerinin ve mesleki tükenmişlik seviyelerinin düşük olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Girgin (2015 s.46) çalışmasında, müzik öğretmeni adaylarının bireysel çalgı derslerine yönelik motivasyonlarını belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 25 madde ve üç alt boyuta sahip olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alfa değerleri sırasıyla; motivasyonsuzluk 90, başarı motivasyonu 88, çalışma motivasyonu 76'dır. Ölçeğin bütününe Cronbach Alfa değeri 77'dir. Açıklayıcı faktör analizinin ardından doğrulayıcı faktör analiziyle 3 faktörlü yapı sınanmış ve modelin oldukça iyi uyum indekslerine sahip olduğu görülmüştür. Bu çalışmadan elde edilen bulgular, Bireysel Çalgı Dersi Motivasyon Ölçeği'nin müzik öğretmeni adaylarının çalgı derslerine yönelik motivasyonlarının belirlenmesinde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Ekinci (2017s.55) çalışmasında öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini ve öğrenim gördükleri alanı tercih etmelerinde etkili olan içsel ve dışsal motivasyonel etkenlerin etkisini adayların görüşlerine göre belirlemeyi amaçlamıştır. Bu betimsel çalışmanın örneklemini Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi 449 birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Mayr (1998) tarafından geliştirilen ve Atav ve Altınoğlu (2013) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan Meslek ve Alan Seçiminde Motivasyon Ölçeği'nin örnekleme 2015-2016 Güz yarılında uygulanması ile elde edilmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel istatistikler, t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey HSD kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları öğretmen adaylarının meslek ve alan seçiminde içsel motivasyon etkenlerinin yüksek düzeyde etkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, öğretmen adaylarının meslek ve alan seçiminde dışsal motivasyon etkenlerinin orta düzeyde etkili olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar öğretmen eğitiminde içsel ve dış motivasyon etkenlerinin birlikte dikkate alınması gerektiğini işaret etmektedir.

Özgüngör ve Kapıkıran (2008 s.53) çalışmasında Güzel Sanatlar Eğitimi lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik meslek bilgisi derslerindeki başarı durumlarını ve başarılarına etki eden etkenlerin ne olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın birinci aşamasında Güzel Sanatlar Eğitimi lisans programına devam eden öğrenciler ile eğitim fakültesinin diğer bölümlerine devam eden öğrencilerin öğretmenlik meslek bilgisi derslerindeki başarı düzeylerin karşılaştırılması amacıyla Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinin Müzik Eğitimi ABD, Resim Eğitimi ABD, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği lisans programlarında kayıtlı tüm öğrencilerin (toplam 5540) eğitim fakültesinin tüm bölümlerde okutulan ortak zorunlu formasyon derslerinin her birinden aldıkları yıl sonu başarı puanları karşılaştırılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasının verileri Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 2004-2005 bahar döneminde Rehberlik ve Sınıf Yönetimi derslerini alan toplam 409 öğrenciden sağlanmıştır. Araştırmaya 157 erkek ve 252 bayan öğrenci katılmıştır. Güzel Sanatlar Eğitimi öğretmenliği lisans programlarına devam eden öğrencilerin öğretmenlik meslek bilgisi derslerine ilişkin başarı puanlarının diğer bölüm öğrencilerinin başarı puanlarından düşük olduğu; bu bulguların olası nedenlerine ışık tutmak amacıyla yapılan analizlerle Müzik ve Resim Eğitimi ABD’nda eğitim alan öğrencilerin öğretmenlik meslek bilgisi derslerine diğer bölüm öğrencilerinden daha az değer verdiği; derse verilen düşük değerlerin de öğrencilerin içsel motivasyonları ve derin strateji kullanımları ile negatif yönde ilişkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kocaarslan (2009 s.28) çalışmasında müzik eğitimi alan ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum, müzikal özgüven ve motivasyon düzeylerinin birbirleriyle olan bağıntılarını anlamak ve bu bağıntıların hangi değişkenler dahilinde farklılıklar gösterebileceğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Survey yöntemi ile yapılan bir alan araştırması olan bu çalışmanın örneklemini Maltepe Gülensu İlköğretim Okulu (n=203) ve Yakacık Doğa Koleji (n=128) dördüncü, beşinci, altıncı yedinci ve sekizinci sınıf ilköğretim öğrencileri olmak üzere toplam 331 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada 4 temel veri toplama aracı kullanılmıştır.

Bunlar, Schmitt (1979)'in "Müzikal Özgüven Ölçeği", Asmus (1989) tarafından geliştirilen "Müzikal Motivasyon Ölçeği", "Müzik Dersi Tutum Ölçeği" ve kişisel bilgiler elde etmek amacıyla oluşturulan "Öğrenci Bilgi Formu"dur. Araştırma, uygulanan "Müzikal Özgüven" ve "Müzikal Motivasyon" ölçeklerinin Türkiye'deki ilköğretim okullarında ilk kez uygulanması bakımından önem arz etmektedir. Araştırmanın istatistiksel analizlerinde Bağımsız Grup t-Testi, Kruskal Wallis-H Testi, Mann Whitney-U Testi, yüzde - frekans analizleri ve korelasyon teknikleri kullanılmıştır. Cinsiyet değişkeninin ve öğrencinin kendisine ait bir enstrümana sahip olmasının hem müzikal özgüveni, hem motivasyonu etkilediği; motivasyonu etkileyen bir diğer etkenin sıklıkla konsere gitmek olduğu; ailelerin ekonomik düzeylerinin çocukların müzik dersine ilişkin tutumlarında ve müzikal özgüvenlerinde etkili olduğu; müzik dersine ilişkin tutumun, okuldaki fiziki ve sosyal koşullara göre şekillenebildiği; okul dışında müzikle ilgilenme, bir müzik yarışmasına katılmış olma ve yaş değişkenlerinin bu üç kavramdan herhangi birini etkilemediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Modiri (2010 s.16) çalışmasında "Müzik Öğretmenliği Öğrencilerinin Piyano Dersi Motivasyonları ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki" araştırma, öğrencilerin piyano dersi motivasyonları ile kişilik özellikleri arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya, Karadeniz Teknik Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan 1. sınıf öğrencileri (n=45) katılmışlardır. Araştırma genel tarama modelindedir. Veri toplama aracı olarak öğrencilerin kişilik özelliklerini belirlemede Bacanlı (2009) tarafından Türkçeye uyarlanmış 40 çift uçlu maddeden oluşan ACL- Sıfat Tarama Listesi [Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT)]; piyano dersi motivasyonlarını belirlemek için ise Günal (1999) tarafından geliştirilen PEMDÖ (piyano eğitiminde öğrenci motivasyonunu değerlendirme ölçeği) kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 15.0 programı ile istatistik analiz yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin piyano dersi motivasyonu ile kişilik özellikleri arasında bir ilişki olmadığı sonucuna varılmış

III.YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelinde, betimsel nitelikte bir alan araştırmasıdır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümünü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1995, s.75).

“En genel anlamda, araştırma amacına uygun ve ekonomik bir süreçle, verilerin toplanarak çözümlenmesi için gerekli koşulların düzenlenmesidir” (Karasar, 1984, s. 36). Bu araştırma kesitsel olup, “ilişkisel tarama modeli”ne uygun olarak hazırlanmıştır.İlişkisel tarama modeli en az iki değişkenin ve ya daha fazla değişkenin aralarında olan değişim varlığı veya seviyesinin tespit etmeye yarayan bir modeldir.(Karasay,2011 s.114).

Araştırmada, farklı üniversitelerin müzik eğitimi anabilim dallarında öğrenim gören 1.2 ve 3 sınıf öğrencilerinin Ses Eğitimi dersine yönelik başarı, motivasyon durumları tespit edilmiş ve söz konusu motivasyonlarının;öğrenim gördüğü üniversiteye, sınıf düzeyine, cinsiyete, mezun olunan lise türüne göre farklılık durumu ortaya konmuştur. Bu araştırmada, öğrenciler verileri bir değişime tabi tutulmadan olduğu gibi ortaya konulmuştur.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye’deki Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dalları’nda Ses Eğitimi dersi alan 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise, Türkiye’deki Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dalları içerisinde 2020–2021 eğitim-öğretim yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi ,

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi ,Güzel Sanatlar Eğitim Bölümü Müzik Eğitimi anabilim dallarında öğrenim görmekte olan toplam 270 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri kişisel bilgi formu ve Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon ölçeği ile elde edilmiştir. Özgün (2019) tarafından geliştirilen ve geçerlik güvenirliği yapılan Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon ölçeği likert tipi ölçek model alınarak hazırlanmıştır. Bu modele uygun olarak Ses Eğitimi dersine yönelik başarı ve motivasyon ölçeğindeki her bir ifade için beş kategori belirlenmiştir. Öğrencilerin, ölçekteki ifadelere katılma derecelerini, “hiç katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “az katılıyorum”, “katılıyorum” ve “çok katılıyorum” kategorilerinden birini seçerek belirtmeleri planlanmıştır. Başarı düzeyini ölçek için 21 soru, motivasyon düzeyini ölçmek için ise 28 sorudan meydana gelmektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan öğrencilere ait; demografik değişkenlere frekans analizi uygulanmıştır. Sonuçlar n ve % olarak tablolarda verilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeğin demografik verilere göre değerlendirilmesinde anlamlılık testleri kullanılmıştır. Hangi anlamlılık testlerinin kullanılacağına karar verilmesi amacıyla, verilen dağılımları, Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testleriyle analiz edilmiştir. Normal dağılım göstermeyen verilerde ikili karşılaştırmalar için Mann-Whitney U testi, üç ve daha fazla grubun karşılaştırılmasında ise Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Başarı ve motivasyon arasındaki ilişki Spearman Korelasyon testi ile değerlendirilmiştir. Veriler SPSS 21.0 programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenirliği Cronbach's Alpha değeri ile ölçülmüştür. Sonuçlara göre ölçeğin güvenirliği (0.827) ileri derecede güvenilir olarak tespit edilmiştir

4. BULGULAR

Tablo 4.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Verilerinin Değerlendirilmesi

		Sıklık (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	114	42,2
	Kadın	156	57,8
Üniversite	Aydın Adnan Menderes Ü.	66	24,4
	Balıkesir Ü.	52	19,3
	Erzincan Binali Yıldırım Ü.	59	21,9
	Necmettin Erbakan Ü.	48	17,8
	Niğde Ömer Halisdemir Ü.	45	16,7
Sınıf	1.sınıf	81	30,0
	2.sınıf	77	28,5
	3.sınıf	112	41,5
Lise	Güzel Sanatlar L.	141	52,2
	Diğer	129	47,8
	Total	270	100,0

Araştırmaya katılanların demografik verileri değerlendirildiğinde; %57,8'inin kadın, %42,2'sinin erkek, %24,4'ünün Adnan Menderes Üniversitesinde, %21,9'unun Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde öğrenim gördüğü, %41,5'inin 3. Sınıf, %30'unun 1. Sınıf, %52,2'sinin ise Güzel Sanatlar Lisesi, %47,8'inin diğer lise mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.2 Katılımcıların Ses Eğitimi Dersine Yönelik İfadelerin Değerlendirilmesi

		Sıklık (n)	Yüzde (%)
Ses Eğitimi dersi, ders saati bakımından ne oranda yeterlidir?	Hiç	55	20,4
	Kısmen	144	53,3
	Tamamen	71	26,3
Öğretmeniniz Ses Eğitimi dersindeki başarınızı ne oranda etkilemektedir?	Hiç	11	4,1
	Kısmen	83	30,7
	Tamamen	176	65,2
Ses eğitimi dersin de öğretmen-öğrenci ilişkisi ne oranda olumludur?	Hiç	5	1,9
	Kısmen	57	21,1
	Tamamen	208	77,0

Ses grubunuz ne oranda doğru tespit edilmiştir?	Hiç	30	11,1
	Kısmen	124	45,9
	Tamamen	116	43,0
Ses Eğitimi dersi, müzik öğretmenliğinin gereksinimlerini karşılayacak donanımı ne oranda sunmaktadır?	Hiç	15	5,6
	Kısmen	126	46,7
	Tamamen	129	47,8
Ders dışında, ses eğitimi dersi için haftada kaç saat çalışıyorsunuz ?	Hiç çalışmıyorum	40	14,8
	Dersten önce biraz	80	29,6
	1-2 saat	99	36,7
	2-3 saat	29	10,7
	3 saatten fazla	22	8,1
Total	270	100,0	

Araştırmaya katılanların ses eğitimi dersine yönelik ifadeleri değerlendirildiğinde; %53,3'ünün ses eğitimi dersinin ders saati bakımından kısmen yeterli olduğunu, %26,3'ünün tamamen yeterli olduğu, %30,7'sinin kısmen, %62,2'sinin tamamen öğretmenin dersteki başarıyı etkilediğini, %21,1'i kısmen, %77'si tamamen derste öğretmen-öğrenci ilişkisinin olumlu olduğunu, %45,9'unun kısmen, %43'ünün tamamen ses grubunun doğru oranda tespit edildiği, %46,7'si kısmen, %47,8'si tamamen dersin gereksinimleri karşılayacak donanıma sahip olduğu belirlenmiştir. %36,7 oranında katılımcının ses eğitimi dersi dışında 1-2 saat çalıştığı, %29,6'sının dersten biraz önce çalıştığı belirlenmiştir.

Tablo 4.3 Katılımcıların Ses ve Ses Eğitimi Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi

		Sıklık (n)	Yüzde (%)
Sesinizi olumsuz yönde etkilediğini düşündüğünüz en önemli etmen nedir?	Psikolojik (Moral bozukluğu, stres, heyecan .vb)	116	43,0
	Sağlık sorunları (Farenjit, sinüzit... vb)	51	18,9
	Sigara, alkol, uyusturucu..vb maddeler	2	,7
	Sigara, alkol, uyusturucu vb maddeler	27	10,0
Ses Eğitimi dersindeki başarılarınızı olumlu yönde etkilediğini düşündüğünüz en önemli etmen nedir?	Uykusuzluk, yorgunluk	74	27,4
	Derse olan ilgim ve çalışmam	54	20,0
	Doğru seçilmiş bir repertuar	18	6,7
	Öğretmenimle olan sağlıklı iletişimim	83	30,7
	Özgüvenim	41	15,2

Ses gelişimimi destekleyici ses-nefes egzersizleri	50	18,5
Yeteneğim	24	8,9
Total	270	100,0

Araştırmaya katılanların ses ve ses eğitimi etkileyen faktörler değerlendirildiğinde; %43 oranında katılımcı sesin olumsuz etkilenmesinde psikolojik faktörlerin etken olduğu belirlenmiştir. %18,9'u sağlık sorunlarının (Farenjit, sinüzit... vb) etken olduğu ifade edilmiştir. %30,7 oranında katılımcı, ses eğitimi dersindeki başarının öğretmeni olan sağlıklı ilişkisinden kaynaklandığını, %20'sinin derse olan ilgisinin, %18,5'inin ses gelişimimi destekleyici ses-nefes egzersizlerin başarıyı etkilediği ifade edilmektedir.

Tablo 4.4 Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğine Ait İfadelerin Değerlendirilmesi (n=270)

Başarı	Ort.	S.S.
Ses Eğitimi dersinde, sesi kullanırken vücudun alması gereken duruş pozisyonunu (postür) kolaylıkla gerçekleştiririm. [1]	3,64	1,028
Ses Eğitimi derslerinde nefes kontrolünü doğru yaparım. [2]	3,63	,969
Ses Eğitimi dersinde, gerekli olan nefes tekniklerini kolaylıkla kullanırım [3]	3,27	1,033
Ses Eğitimi dersinde, gerekli olan teorik konuları bildiğime inanırım. [4]	3,28	,972
Ses Eğitimi dersinde, eserleri seslendirirken artikülasyon problemi yaşamayacağıma inanırım [5]	3,04	,928
Ses Eğitimi dersinde, sesi etkili bir biçimde kullanırım [6]	3,53	1,019
Ses Eğitimi dersinde, gerekli olan teknik çalışmaları (legato, staccato...) etkili bir şekilde kullanacağıma inanırım. [7]	3,49	,986
Ses Eğitimi dersinde, doğru registeri (kafa-üst register, göğüs-alt sesi, karışık-orta register) doğru kullandığıma inanırım. [8]	3,30	1,024
Ses Eğitimi derslerini gerçekleştirirken ses aralığımı tanırım [9]	3,71	1,079
Ses Eğitimi dersinde, öğrendiğim teorik bilgileri uygulamakta zorluk çekerim. Ses Eğitimi dersinde, bir çalgı eşliğine ihtiyaç duymadan eserleri kolaylıkla seslendirebilirim. [10]	3,16	1,071
Ses Eğitimi dersinde, yeterli olduğumu düşünürüm [11]	3,19	1,084
Ses Eğitimi dersinde, düzeyi zor olan eserleri seslendirirken korkmam. [12]	3,13	1,153
Ses Eğitimi dersinde, öğrendiğim eserleri hatasız seslendirebileceğime inanırım. [13]	3,20	1,000
Ses Eğitimi dersinde uygulanan tüm ses egzersizlerini kolaylıkla gerçekleştirebileceğime inanırım. [14]	3,43	,999
Ses Eğitimi dersinde ilk kez karşılaştığım eserleri kolaylıkla deşifre edebilirim. [15]	3,13	1,004

Ses Eğitimi dersini gerçekleştiren sesin oluşumunu sağlayan organlar hakkındaki anatomik bilgileri bilirim. [16]	3,17	1,011
Ses Eğitimi derslerinde eserleri seslendirirken diksiyon problemi yaşamam. [17]	3,47	1,086
Ses Eğitimi derslerinde geleneksel müzikleri (THM, TSM) rahatlıkla okuyabilirim. [18]	3,42	1,101
Ses Eğitimi derslerinde öğrendiğim bilgileri sahne performansı sergilerken kolaylıkla gerçekleştiririm. [19]	3,30	1,105
Ses Eğitimi derslerinde rahatlama ve gevşeme hareketlerini kolaylıkla gerçekleştiririm. [20]	3,66	1,115
Ses Eğitimi derslerinde doğru ses üretirken zorlanmam. [21]	3,38	1,059
Motivasyon		
Ses Eğitimi dersi ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmeye istekliyimdir. [1.1]	4,11	1,026
Ses Eğitimi dersinde ses potansiyelimini geliştirmem derse karşı motivasyonumu artırır. [1.2]	4,18	1,046
Ses Eğitimi dersine kesinlikle çalışmış olarak gelirim. [1. 3]	3,61	1,021
Bu dersin olduğu gün sevinçli olurum. [1. 4]	3,89	1,052
Ses Eğitimi derslerinden sonra öğrendiklerimi tekrarlamaya çalışırım. [1.5]	3,78	1,014
Zorunlu olmasam bu derse girmek istemem. [1.6]	1,80	1,083
Ses Eğitimi dersi zevkli ve ilgi çekici olduğu için bu derse istekle katılırım. [1.7]	3,96	1,122
Ses Eğitimi dersinde kendimi müzikal olarak ifade edebildiğim için derse karşı motivasyonum artar. [1.8]	3,84	1,060
Ses eğitimine dayalı bilgi ve becerilerim geliştikçe derse karşı motivasyonum artmaktadır. [1.9]	4,13	1,048
Derste öğrendiğim teknikleri pekiştirmek için ders dışı çalışmalarımı istekle yaparım. [1.10]	3,69	1,016
Ses sanatına yönelik CD, DVD vb. almaya çalışırım. [1.11]	3,06	1,141
Ses Eğitimi dersi ile ilgili bilgi ve becerilerimin artmasına yönelik çaba harcamak içimden gelmez. [1. 12]	1,98	1,020
Ses Eğitimi dersine isteksiz gelirim. [1. 13]	1,69	,932
Ses Eğitimi dersinde çalışılan şarkıların eşlikli söylenmesi motivasyonumu artırmaktadır. [1.14]	4,13	1,051
Ses Eğitimi dersine yönelik çalışmalarımızın resital, konser, müzikal vb. etkinliklerle sahnelenmesi motivasyonumu artırmaktadır. [1.15]	3,94	1,068
Ses Eğitimi dersinde kazandığım bilgi ve becerileri kullanabileceğimi hissetmem derse karşı motivasyonumu artırmaktadır. [1.16]	4,11	1,016
Ses Eğitimi dersinden sonra kendimi rahatlamış hissederim. [1.17]	3,77	1,071
Ses Eğitimi dersinin bana müzikal davranışlar kazandırdığını düşünmediğim için derse karşı ilgili değilim. [1.18]	1,85	1,014
Fırsat buldukça ses sanatına yönelik ders dışı etkinliklere (resital, konser, opera, müzikal vb.) katılırım. [1.19]	3,36	1,195

Ses Eğitimi dersine yönelik bilgi ve becerileri öğrenmekte ve uygulamakta zorluk yaşadığım için derse karşı motivasyonum düşüktür. [1.20]	2,15	1,135
Bu derse sadece sınıf geçmek için çalışırım [1.21]	1,80	1,016
Ses Eğitimi dersi ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmede, işini bilerek ve severek yapan, anlayışlı, sabırlı ve teşvik edici bir eğitmenle çalıştığım için derse karşı istekliyimdir. [1.22]	3,99	1,124
Öğretmenim üzerimde baskı oluşturmadığı için Ses Eğitimi dersine katılmaya istekliyimdir. [1.23]	3,94	1,137
Öğretmenim farklı öğretim yöntemleri kullandığı için Ses Eğitimi dersine katılmaya istekliyimdir. [1.24]	3,89	1,057
Derslerde çalışılan şarkıların iyi sanatçıların yorumlarıyla dinletilmesi motivasyonumu artırmaktadır. [1.25]	4,02	1,072
Workshop, seminer, konferans vb. etkinliklerin düzenlenmesi derse olan ilgimi artırır. [1.26]	3,82	1,079
Bu alanda iyi sanatçıların tanıtılması derse olan ilgimi artırmaktadır. [1.27]	4,08	1,048
Bu derste aldığım eğitim sayesinde, konuşma ve şarkı söylemede sesimi en iyi şekilde kullanabilirim. [1.28]	3,78	1,118

Araştırmada kullanılan ses eğitiminde başarı ve motivasyon ölçeği ifadeleri değerlendirildiğinde; ses eğitiminde başarı ölçeğinde en yüksek ortalama puana sahip ifadenin; “Ses Eğitimi derslerini gerçekleştirirken ses aralığımı tanırım” (ort: 3.77) olduğu, en düşük ortalama puana sahip ifadenin ise; “Ses Eğitimi dersinde, eserleri seslendirirken artikülasyon problemi yaşamayacağıma inanırım” (ort: 3.04) ifadesi olduğu tespit edilmiştir. Orta düzeyde puanlamaya sahip ifadelerin ise; “Ses Eğitimi dersinde, düzeyi zor olan eserleri seslendirirken korkmam” (ort: 3.13), “Ses Eğitimi dersinde, eserleri seslendirirken artikülasyon problemi yaşamayacağıma inanırım” (ort: 3.04) ifadelerinin olduğu belirlenmiştir. Motivasyon ölçeğinde en yüksek ortalama puana sahip ifadenin; “Ses Eğitimi dersinde ses potansiyelimin geliştiğini hissetmem derse karşı motivasyonumu artırır.” (ort: 4.18) ifadesi olduğu, en düşük ortalama puana sahip ifadenin ise, “Ses Eğitimi dersine isteksiz gelirim” (ort: 1.69) ifadesi olduğu tespit edilmiştir. Orta düzeyde puanlamaya sahip ifadelerin ise; “Ses sanatına yönelik CD, DVD vb. almaya çalışırım.” (ort: 3.06) ve “Fırsat buldukça ses sanatına yönelik ders dışı etkinliklere (resital, konser, opera, müzikal vb.) katılırım.” (ort: 3.36) ifadelerinin olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.5 Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğine Ait Ortalama Puanların Değerlendirilmesi (n=270)

	N	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma
Ses Eğitiminde Başarı	270	1,00	4,86	3,3587	,70518
Ders Motivasyonu	270	1,65	4,83	3,8069	,65551

*1: Kesinlikle Katılmıyorum – 5: Kesinlikle Katılıyorum

Ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeğine ait ortalama puanlar değerlendirildiğinde; başarı puanının (3.35), ders motivasyonunun ise (3.80) ortalama puana sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.6. Cinsiyete Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi (n=270)

	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	p*
Ses Eğitiminde Başarı	Erkek	114	127,16	0.134
	Kadın	156	141,59	
Ders Motivasyonu	Erkek	114	118,66	0.002
	Kadın	156	147,81	

*Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Cinsiyete göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; ders motivasyonunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p=0.002). Kadınların, erkeklere göre ders motivasyonlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ses eğitiminde başarı açısından ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>0.05).

Tablo 4.7 Üniversiteye Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi (n=270)

	Üniversite	n	Sıra Ort.	p*
Ses Eğitiminde Başarı	Aydın Adnan Menderes Ü.	66	145,25	0.083
	Balıkesir Ü.	52	113,06	
	Erzincan Binali Yıldırım Ü.	59	151,17	
	Necmettin Erbakan Ü.	48	135,07	
	Niğde Ömer Halisdemir Ü.	45	127,04	
Ders Motivasyonu	Aydın Adnan Menderes Ü.	66	152,03	0.078
	Balıkesir Ü.	52	113,92	
	Erzincan Binali Yıldırım Ü.	59	139,48	

Necmettin Erbakan Ü.	48	141,97
Niğde Ömer Halisdemir Ü.	45	124,07

*Kruskall-Wallis testi kullanılmıştır.

Üniversiteye göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; başarının en yüksek algılandığı ve ders motivasyonunun yüksek olduğu üniversite Aydın Adnan Menderes Ü olarak belirlenmiştir. En düşük başarı ve motivasyon puanına ise, Ancak istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.8 Sınıf Düzeyine Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi (n=270)

	Sınıf	n	Sıra Ort.	p*
Ses Eğitiminde Başarı	1.sınıf	81	112,81	0.007
	2.sınıf	77	142,37	
	3.sınıf	112	147,18	
Ders Motivasyonu	1.sınıf	81	131,10	0.710
	2.sınıf	77	141,24	
	3.sınıf	112	134,74	

*Kruskall-Wallis testi kullanılmıştır.

Sınıf düzeyine göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; ses eğitiminde başarı ölçeğinde istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p=0.007$). 2 ve 3. Sınıf öğrencilerinin ders başarılarının 1. sınıflara göre anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir. Ders motivasyonu açısından, 2. sınıfların diğer sınıflara göre daha yüksek puana sahip olduğu belirlenmiştir. Ancak sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.710$).

Tablo 4.9 Liseye Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi (n=270)

	Sınıf	n	Sıra Ort.	p*
Ses Eğitiminde Başarı	Güzel Sanatlar L.	141	149,09	0.006
	Diğer	129	119,77	
Ders Motivasyonu	Güzel Sanatlar L.	141	145,01	0.052
	Diğer	129	123,55	

*Kruskall-Wallis testi kullanılmıştır.

Liseye göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; ses eğitiminde başarı ölçeğinde istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p=0.006$). Güzel sanatlar lisesi mezunlarının, diğer mezunlara göre ses eğitiminde başarılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ders motivasyonu açısından, sağlık meslek liselerinin diğerlerine göre daha yüksek puana sahip olduğu belirlenmiştir. Ancak liseler arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.10 Ders Saatlerinin Yeterli Olma Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi (n=270)

	Ders Saati Yeterliği	n	Sıra Ort.	p*
Ses Eğitiminde Başarı	Hiç	55	139,94	0.730
	Kısmen	144	131,98	
	Tamamen	71	139,20	
Ders Motivasyonu	Hiç	55	149,64	0.287
	Kısmen	144	130,09	
	Tamamen	71	135,51	

*Kruskall-Wallis testi kullanılmıştır.

Ders saatlerinin yeterli olma durumuna göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; ders saatinin yetersiz olanların ders motivasyonlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ancak gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.11 Öğretmenin Ders Başarısını Etkileme Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi (n=270)

	Öğretmenin Ders Başarısını Etkilemesi	n	Sıra Ort.	p*
Ses Eğitiminde Başarı	Hiç	11	50,50	0.000
	Kısmen	83	112,46	
	Tamamen	176	151,68	
Ders Motivasyonu	Hiç	11	37,05	0.000
	Kısmen	83	111,52	
	Tamamen	176	152,96	

*Kruskall-Wallis testi kullanılmıştır.

Öğretmenin ders başarısını etkileme durumuna göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; derste başarı ve motivasyon boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p=0.000$). Öğretmenin başarıyı tamamen etkilediğini düşünen grubun diğer gruplara göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.12 Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Olumlu Olma Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi (n=270)

	Öğretmen-Öğrenci İlişkisi			p*
	Olumlu Olma Durumu	n	Sıra Ort.	
Ses Eğitiminde Başarı	Hiç	5	52,70	0.000
	Kısmen	57	108,81	
	Tamamen	208	144,81	
Ders Motivasyonu	Hiç	5	48,00	0.000
	Kısmen	57	97,38	
	Tamamen	208	148,05	

*Kruskall-Wallis testi kullanılmıştır.

Öğretmen-Öğrenci ilişkisinin olumlu olma durumuna göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; derste başarı ve motivasyon boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p=0.000$). Öğretmen-Öğrenci ilişkisinin tamamen olumlu olduğu gruplarda, kısmen ve hiç ilişkinin olmadığı gruplara göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.13 Ses Grubunun Doğru Tespit Edilme Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi (n=270)

	Ses Grubunun Doğru Tespit			p*
	Edilme Durumu	n	Sıra Ort.	
Ses Eğitiminde Başarı	Hiç	30	80,73	0.000
	Kısmen	124	119,05	
	Tamamen	116	167,25	
Ders Motivasyonu	Hiç	30	91,30	0.000
	Kısmen	124	117,07	
	Tamamen	116	166,63	

*Kruskall-Wallis testi kullanılmıştır.

Ses grubunun doğru tespit edilme durumuna göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; derste başarı ve motivasyon boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p=0.000$). Ses grubunun tamamen doğru tespit edildiği gruplarda, kısmen ve hiç tespit edilmeyenlere göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.14. Ders Dışı Ses Eğitimi İçin Çalışma Süresine Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi (n=270)

	Ders Dışı Çalışma	n	Sıra Ort.	p*
Ses Eğitiminde Başarı	Hiç çalışmıyorum	40	75,05	0.000
	Dersten önce biraz	80	115,79	
	1-2 saat	99	158,86	
	2-3 saat	29	173,59	
	3 saatten fazla	22	161,77	
Ders Motivasyonu	Hiç çalışmıyorum	40	81,31	0.000
	Dersten önce biraz	80	115,63	
	1-2 saat	99	155,67	
	2-3 saat	29	171,93	
	3 saatten fazla	22	167,48	

*Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır.

Ders dışı ses eğitimi için çalışma süresine göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; derste başarı ve motivasyon boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p=0.000$). Ders dışı 2-3 saat çalışanların, dersten önce az çalışan ve hiç çalışmayanlara göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.15 Sesi Olumlu Etkileyen Faktörlere Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi (n=270)

	Sesi Olumlu Etkileyen Faktörler	n	Sıra Ort.	p*
Ses Eğitiminde Başarı	Psikolojik (Moral bozukluğu, stres, heyecan .vb)	116	126,54	0.398
	Sağlık sorunları (Farenjit, sinüzit... vb)	51	150,51	
	Sigara, alkol, uyusturucu..vb maddeler	2	144,75	
	Sigara, alkol, uyusturucu vb maddeler	27	128,85	
	Uykusuzluk, yorgunluk	74	141,38	

Ders Motivasyonu	Psikolojik (Moral bozukluğu,stres,heyecan .vb)	116	133,79	0.155
	Sağlık sorunları (Farenjit, sinüzit... vb)	51	150,21	
	Sigara,alkol,uyuşturucu..vb maddeler	2	200,25	
	Sigara,alkol,uyuşturucu vb maddeler	27	107,80	
	Uykusuzluk, yorgunluk	74	136,40	

*Kruskall-Wallis testi kullanılmıştır.

Sesi olumlu etkileyen faktörlere göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; ses eğitiminde başarının en düşük olduğu, psikolojik etkenlerin olduğu grup olarak belirlenmiştir. Ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.16 Ses Eğitimi Dersindeki Başarıyı Etkileyen Faktörlere Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi (n=270)

	Başarıyı Etkileyen Faktörler	n	Sıra Ort.	p*
Ses Eğitiminde Başarı	Derse olan ilğim ve çalışmam	54	119,40	0.088
	Doğru seçilmiş bir repertuar	18	162,00	
	Öğretmenimle olan sağlıklı iletişimim	83	126,57	
	Özgüvenim	41	130,61	
	Ses gelişimimi destekleyici ses-nefes egzersizleri	50	152,70	
	Yeteneğim	24	155,27	
Ders Motivasyonu	Derse olan ilğim ve çalışmam	54	121,68	0.239
	Doğru seçilmiş bir repertuar	18	150,47	
	Öğretmenimle olan sağlıklı iletişimim	83	134,94	
	Özgüvenim	41	126,04	
	Ses gelişimimi destekleyici ses-nefes egzersizleri	50	156,60	
	Yeteneğim	24	129,52	

*Kruskall-Wallis testi kullanılmıştır.

Ses eğitimi dersindeki başarıyı etkileyen faktörlere göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; doğru seçilmiş bir repertuarın diğer faktörlere göre başarıyı daha fazla etkilediği, ses gelişimini destekleyici ses-nefes egzersizlerinin ders motivasyonunda en önemli faktör olduğu belirlenmiştir. Ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.17 Ses Eğitimi Dersi İçin Donanımın Yeterli Olma Durumuna Göre Ses Eğitimi Başarı ve Motivasyon Ölçeğinin Değerlendirilmesi (n=270)

	Donanımın Yeterli Olma Durumu		Sıra Ort.	p*
		n		
Ses Eğitiminde Başarı	Hiç	15	49,20	0.000
	Kısmen	126	124,02	
	Tamamen	129	156,75	
Ders Motivasyonu	Hiç	15	54,53	0.000
	Kısmen	126	117,73	
	Tamamen	129	162,27	

*Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır.

Ses eğitimi dersi için donanımın yeterli olma durumuna göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; derste başarı ve motivasyon boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p=0.000$). Ses eğitimi dersi için donanımın tamamen yeterli olduğunu düşünen grupların, diğer gruplara göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.18 Ses Eğitiminde Başarı ve Ders Motivasyonu Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

	Ses Eğitiminde Başarı		Ders Motivasyonu	
	r	1	,759**	
Ses Eğitiminde Başarı	p		,000	
	n	270	270	
	r	,759**	1	
Ders Motivasyonu	p	,000		
	n	270	270	

Ses eğitiminde başarı ve ders motivasyonu arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; pozitif yönde ileri düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmiştir ($r= 0.759$, $p=0.000$). Ses eğitiminde ders motivasyonu arttığında, ders başarısının da olumlu yönde artacağı değerlendirilmektedir. Aynı şekilde ders başarısındaki artış da ders motivasyonu üzerinde olumlu etki gösterecektir.

4.18.1 Ders Motivasyonunun Ses Eğitiminde Başarıya Olan Etkisinin Değerlendirilmesi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkenler	β	t	p	f	Model (p)	R ₂
Ses Eğitiminde Başarı	Ders Motivasyonu	0,816	19,070	0.000	363,677	0.000	0.576

Ders motivasyonunun ses eğitimi dersindeki başarıya olan etkisi değerlendirildiğinde; ders motivasyonu, ses eğitiminde başarının %57,6'sını tek başına açıklamaktadır. Bir birimlik ders motivasyonundaki artışın, ses eğitimindeki başarı düzeyini %81,6 oranında artıracığı değerlendirilmektedir ($p < 0.05$). Buna göre; ders motivasyonunu destekleyici faktörlerin hayata geçirilmesi ile birlikte, ders başarısında önemli düzeyde bir artışa neden olacağı görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 SONUÇ

Araştırmamızda, müzik öğretmeni adaylarının ses eğitimi dersine yönelik başarılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırmaya katılanların %57,8'inin kadın, olduğu, %24,4'ünün Adnan Menderes Üniversitesinde öğrenim gördüğü, %41,5'inin 3. Sınıf öğrencisi ve %52,2'sinin ise Güzel Sanatlar Lisesi mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların, %53,3'ünün ses eğitimi dersinin ders saati bakımından kısmen yeterli olduğunu, %62,2'sinin öğretmenin derste başarıyı tamamen etkilediğini, %77'si derste öğretmen-öğrenci ilişkisinin tamamen olumlu olduğunu, %45,9'unun kısmen ses grubunun doğru oranda tespit edildiği, %47,8 oranında dersin gereksinimleri karşılayacak donanıma tamamen sahip olduğu belirlenmiştir. %36,7 oranında katılımcının ses eğitimi dersi dışında 1-2 saat çalıştığı belirlenmiştir. Öğrencilerin önemli bir çoğunluğu derste öğretmen ile ilişkilerinin önemli olduğunu ve ders süresinin yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Şen ve Çelenk (2017) çalışmasında ses eğitimi derslerinde olumlu öğretmen tutumları sonucunda, öğrencilerde bu derse karşı pozitif tutumlar geliştirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ses eğitimi başarı ve motivasyonunda, öğretmen davranışlarının önemi ifade edilmiştir. Bu durumun bireylerin akademik başarısında da etkili olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca çalışmamızda katılımcıların yarısına yakını ders dışı 1-2 saat çalıştığını belirtmişlerdir. Tabaru (2019) çalışmasında benzer şekilde müzik öğretmeni adaylarının önemli bir çoğunluğunun Ses Eğitimi dersi için 1-2 saat ders dışı zaman ayırmaktadırlar. Ses ve ses eğitimini etkileyen faktörler değerlendirildiğinde; %43 oranında katılımcı sesin olumsuz etkilenmesinde psikolojik faktörlerin etken olduğu belirlenmiştir. %30,7 oranında katılımcı ise ses eğitimi dersindeki başarının öğretmen ile olan sağlıklı ilişkisinden kaynaklandığını ifade etmektedir. Katılımcıların yanıtlarına göre ses eğitimi derslerinde psikolojik faktörlerin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu doğrultuda ne gibi uygulamalar olduğuna dair literatür tarandığında, öğretim elamanları tarafından “Ses Eğitimi” derslerinde, iç ve dış yumuşama uygulamaları yapılmakta olduğu çalışmalarda ifade edilmektedir. Söz konusu iç ve dış yumuşama uygulamalarının amacının öğrencilerdeki fiziksel ve

zihinsel gerginliğin giderilmesini sağlamak olduğu ortaya konulmuştur (Gültekin, 2019).

Kaya (2006) tarafından öğrencilerin bireysel ses eğitimi dersi başarısını etkileyen faktörleri incelediği çalışmasında ise, öğrencilerin %56’lık bölümünün konser veya dinleti gibi etkinliklerde görev almalarının derse olan ilgilerini ve motivasyonlarını artırdığı görüşünü belirtmişlerdir. Ses ve ses eğitimi etkileyen faktörlerin araştırıldığı bir başka çalışma sonuçlarına göre; müzik öğretmeni adaylarının ses eğitimi dersine istekli ve çalışarak geldikleri, ses eğitimi dersiyile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmeye istekli oldukları, ses eğitimi dersinde bilgi ve becerileri geliştikçe, ses potansiyellerinin geliştiğini hissetmelerinin, derste kazanılan bilgi ve becerileri kullanabilme hissinin derse karşı motivasyonlarını artırdığı, bu derste alınan eğitim sayesinde, konuşma ve şarkı söylemede sesini en iyi şekilde kullanabileceğini düşünmelerinin motivasyonlarını artırmaya etkisi olduğu görülmüştür (Tabaru, 2019).

Ses eğitiminde başarı ölçeğinde en yüksek ortalama puana sahip ifadenin; “Ses Eğitimi derslerini gerçekleştirirken ses aralığımı tanırım” (ort: 3.77) olduğu tespit edilmiştir. Motivasyon ölçeğinde en yüksek ortalama puana sahip ifadenin; “Ses Eğitimi dersinde ses potansiyelim geliştiğini hissetmem derse karşı motivasyonumu artırır.” (ort: 4.18) ifadesi olduğu tespit edilmiştir. Karalı (2019) çalışmasında da en yüksek puana sahip üç maddeden birinin aynı şekilde ses potansiyelim geliştiğini hissetmem derse karşı motivasyonumu artırır ifadesinin olduğu tespit edilmiştir. Gültekin (2019)’un çalışmasında “Ses Eğitimi” derslerindeki ses potansiyelinin belirlenmesi uygulamasının benzer ve farklı yöntemler kullanılarak yapıldığı tespit edilmiştir. Ses potansiyelinin belirlenme amacının öğrencilerin hangi eseri hangi karar perdesinden icra etmeleri gerektiğini bilmelerini sağlamak; ses egzersizleri uygulanırken öğrencileri ses yapılarına uygun ses alanlarında çalıştırmak olduğu ortaya konulmuştur. (Gültekin, 2019).

Ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeğine ait ortalama puanlar değerlendirildiğinde; başarı puanının (3.35), ders motivasyonunun ise (3.80) ortalama puana sahip olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlara göre motivasyon puanı ortalamanın üzerinde bir değere sahiptir. Tabaru (2019) çalışmasında araştırmamızla benzer şekilde motivasyonlarının orta düzeyin üzerinde olduğu görülmektedir.

Karslı (2019) çalışmasında ise bireysel ses eğitimi dersi motivasyon puanı orta seviye olarak saptanmıştır.

Araştırmada cinsiyete göre ders motivasyonunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Kadınların, erkeklere göre ders motivasyonlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ses eğitiminde başarı açısından ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin motivasyonlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu, erkek öğrencilerin ise daha olumsuz bir tutum sergileyerek olumsuz yöndeki motivasyonlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle kız öğrencilerin hemen hemen ölçekteki tüm olumlu maddelerde motivasyonlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu, erkek öğrencilerin ise ölçekteki tüm olumsuz maddelerde olumsuz yönde tutum sergileyerek olumsuz motivasyon geliştirdikleri görülmektedir (Ellez, 2004; Kocaarslan, 2009; Erdem, 2019). Başka araştırmalara bakıldığında da, kız öğrencilerin, müzik dersine yönelik motivasyon ve tutumlarının erkek öğrencilerden daha olumlu olması ise ilgili literatürde incelenen neredeyse tüm araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir (Güven, 2017; Özmenteş, 2012; Saruhan ve Deniz, 2011; Öztopalan, 2007). Başarı açısından literatür incelendiğinde; Sezerel (2006) çalışmasında cinsiyete göre başarı açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yıldız (2014)'da benzer şekilde çalışmasında cinsiyete göre başarı açısından bir fark tespit etmemiştir. Ancak başarı kapsamında cinsiyet değişkeninin farklılık gösterdiği çalışmalara da ulaşılmıştır. Erdoğan (2008)'ın çalışmasında katılımcıların ders başarılarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Kadın öğrencilerin başarılarının daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Üniversiteye göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Yıldız (2014) çalışmasında sonuçlarımızı destekleyecek şekilde üniversiteler arası fark tespit etmemiştir. Bu doğrultuda araştırmamıza konu olan üniversitelerde yakın eğitim planlarının uygulandığı düşünülebilir.

Başka araştırma sonuçlarına bakıldığında ise, üniversiteler arasında çeşitli farklılıkların meydana geldiği belirlenmiştir. Tabaru (2019) çalışmasında Atatürk ve Ömer Halisdemir Üniversiteleri arasında fark olduğu, en yüksek motivasyonu Ömer Halisdemir Üniversitesinin ve en düşük motivasyonu ise Atatürk Üniversitesinin gösterdiğini ifade etmiştir. Diğer üniversitelerin motivasyon düzeyleri ise birbirinden çok farklı olmamak üzere birbirine yakın bir görünüm sergilemektedir.

Sınıf düzeyine göre ses eğitiminde başarı ölçeğinde; 2 ve 3. Sınıf öğrencilerinin ders başarılarının 1. sınıflara göre anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir. Ders motivasyonu açısından, sınıflar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Karanlı (2019), Tabaru (2019), Başaran (2010) ve Sarıçiftçi (2014) çalışmalarında sınıflara göre motivasyon açısından fark bulunmamıştır. Başarı kapsamında ise benzer çalışmalar bulunmaktadır. Jelen (2017) ve Mete (2018) çalışmalarında araştırmamızla benzer şekilde 1.sınıf öğrencilerinin ders başarılarının 2 ve 4. Sınıflara göre düşük olduğu belirlenmiştir. Sınıf düzeylerinin artması ile birlikte bölüme olan adaptasyonun sağlandığı, eğitimi etkileyebilecek çeşitli olumsuz faktörlerin ilerleyen zaman içinde giderilmesi ile birlikte başarı ve motivasyonda artışın sağlanabildiği söylenebilir.

Liseye göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde, güzel sanatlar lisesi mezunlarının, diğer mezunlara göre ses eğitiminde başarılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Henüz lise çağında müzik eğitimi almaya başlayan öğrencilerde bu sonuç beklenmektedir. Araştırmamızla benzer şekilde Piji (2015) tarafından yapılan çalışmada güzel sanatlar lisesinden mezun olan öğrencilerin lehine başarı açısından anlamlı bir bulunmuştur. Bu sonuçtan hareketle öğrencilerin geçmişte almış oldukları eğitim, geleceğindeki seçim, başarı ve motivasyonlarında önemli bir etken olabilmektedir. Ancak aksini söyleyen çalışmalar da mevcuttur. Erdoğan'ın (2008) çalışmasına göre, mezun olunan liseye göre başarı

açısından bir fark tespit edilmemiştir. Ders motivasyonu açısından, liseler arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Gün (2014) çalışmasında benzer şekilde öğrenci motivasyon ve tutumları arasında lise mezuniyetine göre bir fark bulunmamıştır. Bu sonuçlardan hareketle lise mezuniyetinin değişmesi ses eğitimi dersi motivasyonu kapsamında etken olmamaktadır.

Ders saatlerinin yeterli olma durumuna göre katılımcılar arasında ses eğitimi dersi ve motivasyon kapsamında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Literatürde araştırmamızın aksine sonuçlara rastlanmıştır. Ders ve çalışma saatleri artırıldığında motivasyon ve başarının da doğru orantılı olarak arttığı tespit edilmiştir. Karşlı (2019) çalışmasında ses eğitimi dersine çalışmaya ayrılan haftalık zaman dilimi değişkenine göre öğrencilerin motivasyon puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. Ses eğitimi dersine çalışmaya haftada 2 saatten fazla zaman ayıran öğrencilerin motivasyon puanları, 1 saat zaman ayıran öğrencilerin motivasyon puanlarından fazla, haftada 1 saat zaman ayıran öğrencilerin motivasyon puanlarının, haftada 1 saatten az zaman ayıran öğrencilerden fazla çıkmıştır.

Araştırmamızda, öğretmenin başarıyı tamamen etkilediğini düşünen grubun diğer gruplara göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, öğretmen-öğrenci ilişkisinin tamamen olumlu olduğu gruplarda, kısmen ve hiç ilişkinin olmadığı gruplara göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatürde benzer şekilde, öğretmenlerin derste farklı öğretim yöntemleri kullanmasının, işini bilerek ve severek yapan, anlayışlı, sabırlı ve teşvik edici bir eğitimle çalışmanın öğrencilerde derse karşı isteklerini artırdığı, ayrıca eğitim veren kişinin üzerlerinde baskı oluşturmamasının da motivasyonları üzerinde olumlu yönde etkili olduğu belirlenmiştir (Tabaru, 2019). Başka bir çalışmada Şen ve Çelenk (2017); ses eğitimi derslerinde olumlu öğretmen tutumları sonucunda, öğrencilerde bu derse karşı pozitif tutumlar geliştirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ses eğitimi başarı ve motivasyonunda, öğretmen davranışlarının önemi ifade edilmiştir. Bu durumun bireylerin akademik başarısında da etkili olabileceği belirtilmiştir.

Ses grubunun tamamen doğru tespit edildiği gruplarda, kısmen ve hiç tespit edilmeyenlere göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte ders dışı 2-3 saat çalışanların, dersten önce az çalışan ve hiç çalışmayanlara göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ses grubunun doğru tespiti ve ders dışı çalışmanın oldukça önemli olduğu araştırma neticesinde ortaya çıkmıştır.

Çevik'e (2006) göre ses eğitimi derslerinde sınırlı davranışların kazanılabildiği, müzik öğretmenliği yeterlikleri ve performans göstergeleri bakımından çok eksik kalındığı göz önüne alındığında ders dışı çalışma saatlerinin kritik öneme sahip olduğu görülmektedir. Engin (2012) araştırmasında benzer şekilde; "çalışmaya günlük ayırdığınız süre" maddesine 3 saat ve üzeri yanıtını veren müzisyenlerin, motivasyon puanlarının diğerlerine nazaran daha yüksek çıktığını tespit etmiştir. Tabaru (2019) çalışmasında ise, en yüksek motivasyonu, ses eğitimi dersine haftalık 2-4 saat ve 4 saat ve üzeri zaman ayıran öğrenci gruplarının sağladığı ve en düşük motivasyonu ise özellikle ses eğitimi dersine haftalık olarak hiç zaman ayırmayan öğrenci grubunun gösterdiği görülmektedir.

Ses eğitimi dersindeki başarıyı etkileyen faktörlere göre ses eğitimi başarı ve motivasyon ölçeği değerlendirildiğinde; istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Çevik'in (2006) ses eğitimi dersindeki faktörler hakkındaki görüşüne göre, yürürlükteki program tek tipte müzik öğretmeni yetiştirmekte, dolayısıyla ses eğitimi alanına özgü davranış biçimleri de tek tiplendirilmektedir. Öğretmen adayının bu alana ilişkin kazanımları, okul öncesi ilköğretim, orta öğretim ve güzel sanatlar liseleri müzik öğretmenliği özel alan yeterlikleriyle ilişkilendirildiğinde programda önemli eksikliklerin ve tutarsızlıkların bulunduğu görülmektedir.

Ses eğitimi dersi donanım açısından değerlendirildiğinde; ses eğitimi dersi için donanımın tamamen yeterli olduğunu düşünen grupların, diğer gruplara göre başarı ve motivasyon puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Müzik eğitiminde en önemli unsurlardan biri de donanımın yeterli olmasıdır (Erdoğan, 2008). Araştırma sonucuna göre de öğrencilerin başarı ve motivasyonları için önemli bir unsur olduğu ortaya çıkmaktadır. Müzik öğretmeni adaylarının ses eğitim sürecinde yer alan Ses Eğitimi dersi, özellikle mesleki anlamda onların gelişiminde

son derece önemlidir. Müzik ğretmenlerinin en doğal en etkili materyalleri olan seslerini kullanabilmeleri veya bu eğitimi öğrencilerine en iyi Şekilde verebilmeleri işin öncelikle alan eğitimlerinde, bu derslerin amaÇlı, planlı, düzenli ve verimli işlenmesi ile mümkün olabilecektir (Tabaru, 2019).

Ses eğitiminde başarı ve ders motivasyonu arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; pozitif yönde ileri düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Literatürde benzer araştırmalar incelendiğinde; müzik dersine yönelik tutum ve başarı ile motivasyon arasında olumlu yönde anlamlı ilişkilerin mevcut olduğu belirlenmiştir (UzmudaŐ ve Kızıklı, 2018; Güven, 2017; ztopalan, 2007). Ses eğitiminde ders motivasyonu arttığında, ders başarısının da olumlu yönde artacağı sonucuna ulaŐılmaktadır. Bununla birlikte, ses eğitimi dersinde başarının en önemli etkenlerinden birinin motivasyon olduğu araştırmamız sonucunda tespit edilmiştir. Motivasyondaki bir birimlik artışın da, ses eğitimindeki başarı düzeyini %81,6 oranında artıracaağı değerlendirilmektedir. Eğitim-ğretim ortamında öğrencilerin derse istekli katılımları, dersi sevmeleri, derse ilgi duymaları, öğrencilerin başarı düzeyleri kadar öğrendikleri bilgilerin kalıcı ve faydalı olmasına, öğrenilen bilgi ve becerilerin meslek yaŐamlarına katkı sağlamalarına, başarı duygusunu tattıkŐa daha mutlu bireyler olmalarına kadar pek ők durum üzerinde etkili olabilmektedir. Bu nedenle araŐtırmalarda motivasyon düzeylerinin tespit edilmesinin eğitimin niteliğine etkisi düşünüldüğünde, sadece o dersi veren ğretim yesi işin değil, eğitim sisteminin neredeyse tüm basamaklarında önem taŐıyan bir konu olduğu düşünülmektedir. Bir derste ki motivasyonu etkileyen olumlu ve olumsuz etkenlerin ortaya ıkıarılması veya olumlu yönde motivasyonu artırmaya yönelik yer verilecek farklı uygulama ve yaklaşımlar eğitim-ğretim yaŐantısını zenginleŐtirerek bireylerin eğitim sürecine katkı sağlayacaktır (Tabaru, 2019).

5.2 Öneriler

Araştırma sonucunda, öğretmen faktörünün başarı ve motivasyon açısından önemli olduğu göz önüne alındığında, ses eğitimi derslerinin günümüz teknolojik gelişmelerine uygun şekilde, daha renkli daha ilgi çekici şekilde işlenebilmesi açısından, ilgili öğretim üyesinin müzik teknolojisine ve müzik teknolojisindeki gelişmelere açık ve ilgili olması gerektiği, teknolojik imkanlarla ders işleyişini çeşitlendirebileceği düşünülmektedir.

Müzik öğretmenliği programında yer alan ses eğitimi alan derslerinde kazandırılması amaçlanan yeterliklerin müzik öğretmenliği yeterlikleriyle ilişkilendirilmesi önem taşımaktadır. Müzik eğitimi anabilim dalları, öğretmen yetiştirme asıl amacını göz ardı etmeden, öğretmen adayının sanatsal, eğitsel donanımını zenginleştiren ve eğitim teknolojilerinden yararlanmayı öğreten programları ve öğretim süreçlerini hazırlamalı ve bu süreçleri yöneten öğretim elemanlarını yetiştirmelidir. Ses eğitimi alan derslerinin kavramsal çerçevesi, hedefleri, kapsamı ve kazandırdığı yeterlikleri müzik öğretmeni yetiştirme asıl amacı göz önüne alınarak belirlenmeli, alanla ilgili kavram kargaşası yaratan tanımlar ve sınıflamalardan kaçınılmalıdır. Eğitimde başarıya ulaşmak amacıyla öğrencilerin motivasyon düzeylerini artıracak yöntemler geliştirilmesi ve uygulanması önerilebilir. Eğitimde motivasyonun öneminin öğrencilere aktarılması için seminerler, bilimsel toplantılar ve konferanslar yapılabilir. Eğitimde motivasyonu artırıcı uygulamaların yaygınlaştırılması amacıyla; öğretim üyeleri arasında yapılacak telekonferans veya internet yoluyla etkileşimli görüşmelere uygun ortam ve platform sağlanması önerilebilir. Öğrencilerin içsel ve dışsal motivasyonların desteklenmesi için yaşam koçluğu veya eğitim koçluğu gibi hizmetlerin Milli Eğitim Bakanlığı veya Yüksek Öğretim Kurumları tarafından ilgili birimler oluşturularak profesyonel olarak verilmesi sağlanabilir. Motivasyon sürecinde fiziksel ortamın önemli bir dış etken olması nedeniyle; eğitim-öğretim alanının gerekleri doğrultusunda öğrenme ortamlarının uygun hale getirilmesi önerilebilir.

Ses Eğitimi dersine öğrencileri motive edebilmek adına, öğrenciler düzenlenen konserlere katılım sağlamaları için teşvik edilebilir. Dersin işlenmesi esnasında, öğretmenin şarkılara eşlik yapması veya sınıfta ayrıca bir eşlikçi öğretmen olması ve eşlik etmesi sağlanabilir. Ses Eğitimi Öğretim Programına ülkemizde ve dünyada ünlü ses sanatçılarının tanıtılmasıyla ilgili konular eklenebilir. Ses Eğitimi dersi öğretmenlerinin, öğrencilerin derse yönelik ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak ders içerik ve etkinliklerini yeniden planlayabilir. Öğrencilerin ses eğitimi dersine yönelik ders dışı çalışma saatlerini artırmaları için bilinçlendirilebilir. Öğrencilere, ders içinde çokça öğrenciler arası birlikte söyleme çalışmaları yaptırılabilir. Bu öğrencilerin motivasyonunu olumlu yönde etkileyecektir.

Bu araştırmada müzik öğretmeni adaylarının Ses Eğitimi dersine yönelik başarı ve motivasyon düzeyleri incelenmiştir. Yapılacak olan yeni çalışmalarda diğer dersler için, motivasyon ve başarı düzeylerini incelemeye yönelik çalışmalar yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

Acar, N. (2016). “Nefes, Kullanımı ve Şan Eğitim”. Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, 4(8). 231-246.

Acaray, A., & Günsel, A. (2017). Motivasyon, duygusal emek, duygusal uyumsuzluk ve etkileşim yoğunluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi: bir kamu kurumu çalışanları üzerinde araştırma. Social Sciences Research Journal, 6(4), 83-98.

Ada, Ş., Akan, D., Ayık, A., Yıldırım, İ., & Yalçın, S. (2013). Öğretmenlerin Motivasyon Etkenleri. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(3), 151-166.

Akbaba, S. (2006). “Eğitimde Motivasyon”, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (13), 344-361.

Akça, H. (2002). Başarının Sekiz Temel Direği. İstanbul: Tuğra yayınevi.

Akyar, A. (2013). Etkili Yönetim ve Yöneticilik. İzmir: İlya Yayınevi.

Alpanık, F, (2011), Resmi İlköğretim Okullarında Okul İçi Şiddet Algısı İle Motivasyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniv.Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye, 44-66.

Aluçdibi, F, (2010), Ortaöğretim Öğrencilerinin Biyoloji Dersi Motivasyon Düzeylerine Biyoloji Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Tarzlarının Etkisinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniv.Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye, 1-35.

Aydın, F. (2010). Akademik başarının yordayıcısı olarak akademik güdülenme, öz yeterlilik ve sınav kaygısı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Balantekin, Y, (2014), ARSC Motivasyon Modeline Göre Tasarlanan Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımının Öğrencilerin Motivasyonlarına, Tutumlarına

Ve Akademik Başarılarına Etkisi, Doktora Tezi, Uludağ Üniv.Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa, Türkiye, 12-27.

Barutçugil, İ. (2004). Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.

Baysal, C, Tekarslan, E, (1996), Davranış Bilimleri, Avcı Yayıncılık, İstanbul, Türkiye, 114-115.

Brand-Saberia, B. E. M., Schäferb, T. (2014). Trachea: Anatomy and Physiology. Thoracic Surgery Clinics, 24(1), 1-5.

Can, H, (1999), Organizasyon ve Yönetim, Siyasal Kitabevi, Ankara, Türkiye, 179-185.

Ceviz, O. (2003). NPL başarı ve motivasyon teknikleri ile müzik eğitiminde başarının artırılması. Cumhuriyetimizin 80.yılında Müzik Sempozyumunda sunulan bir bildiri, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Çevik, S. (1999). Koro eğitimi yönetimi ve teknikleri. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.

Çilden, Ş. (2001). Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(1), Ankara.

Chaplin, J.P. (2010). Dictionary of Psychology. Random House Publishing Group(3. Baskı).

Corey, G. (2005). Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları. Mentis Yayıncılık: Ankara

Çevik, S. (1999). Koro Eğitimi Yönetimi Ve Teknikleri, Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.

Çevik, S. (2006). “Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Ses Eğitimi Alan Derslerinin Müzik Öğretmenliği Yeterlikleri Yönünden Değerlendirilmesi”. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, 26-28 Nisan, Pamukkale Üniv. Eğt. Fak. Denizli.

Çölok, A. A. (2005). Ses, Nefes, Konuşma ve Beden İlişkisi. (Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Enstitüsü, Tiyatro Bölümü.

Debgici A. (2011). Ben Nasıl Başaracağım. İstanbul: Sistem.

DeShon, R. P.,& Gillespie, J. Z. (2005). A motivated action theory account of goal orientation. *The Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1096–1127.

Dweck, C. S.,& Leggett, E. L. (1998). A social-cognitive approach to motivation and personality. *Psychological Review*, 95(2), 256-273.

Dede, Y., & Argün, Z. (2004). Öğrencilerin matematiğe yönelik içsel ve dışsal motivasyonlarının belirlenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 29(134).

Erdoğan, S. (2008). Ses Eğitiminde Terminoloji ve Temel Kavramlar Bazında Öğrenci Yeterliliklerinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Engin, D.T. (2012). Müzisyenlerin kişilik özellikleri, çalgılarına yönelik tutumları ve motivasyon düzeylerinin incelenmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Eren, E. (2017). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi (16. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık

Ersarı, G., & Naktiyok, A. (2012). İş görenin içsel ve dışsal motivasyonunda stresle mücadele tekniklerinin rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1).

Ellez, A. M. (2004). Etkin öğrenme, strateji kullanımı, matematik başarısı, güdü ve cinsiyet ilişkileri (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 145417)

Erdem, D. (2019). Spor bilimleri fakültesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin akademik motivasyon düzeylerinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 536234)

Erdoğan S. (2008) Ses Eğitiminde Terminoloji ve Temel Kavram Bazında Öğrenci Yeterliliklerinin İncelenmesi. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Feneis, H., Dauber, W. (2000). Pocket Atlas of Human Anatomy. Thieme Stuttgart · New York.

Foy, P., & O'Dwyer, L. M. (2013). Technical appendix b. School effectiveness models and analyses. In TIMSS and PIRLS Relationship report. TIMSS & PIRLS International Study Center, Boston College, Chestnut Hill, MA.

Genç, N. (2012). Yönetim ve Organizasyon. İstanbul: Seçkin Yayınları.

Goddard, R. D., Sweetland, S. R., & Hoy, W. K. (2000). Academic emphasis of urban elementary schools and student achievement in reading and mathematics: A multilevel analysis. Education Administration Quarterly, 36(5), 683-702.

Güler, E., & Hengirme, H. (2005). Ses bilimi ve diksiyon. Ankara: Engin Yayınevi.

Gürkan Öztürk, F. (2003). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Ses Eğitiminin Önemi ve Bireysel Ses Eğitimi Dersi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(1), 79-85.

Gün, E. (2014) Piyano Performansı Öz Yeterlik Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Uygulaması, MAE Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Burdur.

Güven, E. (2017). 12-14 yaş grubu çocukların müziğe ilişkin tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güvenir, Ş. (2006). Damağın Seste Rezonans Oluşumuna Etkisi ve Ses Eğitiminde Kullanılması. 26-28 Nisan 2006, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, Denizli.

Gökoğlu, U. (2009). Operada Şan Tekniğinin Tarihsel Gelişimi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sahne Sanatları Ana Sanat Dalı Opera Programı.

Gömlüksiz, M. N., & Serhatlıoğlu, B. (2014). Öğretmen adaylarının akademik motivasyon düzeylerine ilişkin görüşleri. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 173(173), 99-128.

Güney, S. (2012). Örgütsel Davranış. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Harker, R., & Tymms, P. (2004). The effects of student composition on school outcomes. School Effectiveness and School Improvement, 15(2), 177-199.

Helvacı, A. (2003). Ses Eğitiminde Register ve Rezonans. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, İnönü Üniversitesi, Malatya. 124-129.

Hooper, M., Mullis, I. V. S., & Martin, M. O. (2013). TIMSS 2015 context questionnaire framework (Chapter 3). In Mullis, I.V.S., and Martin, M.O. (Eds.) TIMSS 2015 Assessment Frameworks. Retrieved from

Hoy, W. K., Tarter, C. & Hoy, A. W. (2006). Academic optimism of schools: A force for student achievement. American Educational Research Journal, 43, 425-446.

Huang, L. (2008). Social capital and student achievement in Norwegian secondary schools. Learning and Individual Differences, 19(2), 320-325.

İkesus S. (1965) Ses Eğitimi ve Korunması . İstanbul Devlet Konservatuarı Yayınları Milli Eğitim Basımevi.

Jennings, P., & Greenberg, M. (2009). The prosocial classroom: teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. Review of Educational Research, 79(1), 491-525.

Jelen B. (2017) Müzik Öğretmeni Adaylarının Performans Kaygısı ve Piyano Performans Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi, İdil Dergisi, 6(39), 3389.

Kaya, Z. (2006). İnönü üniversitesi müzik öğretmenliği programı 1.sınıf öğrencilerinin bireysel ses eğitimi dersindeki başarılarını etkileyen faktörler. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Karasar ,N. (2004) Bilimsel Araştırma Yöntemi (13. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kara, Z .G. (1999). Türkiye'de müzik öğretmenlerinin müzik eğitimi bölümlerinde aldıkları ses eğitiminin müzik öğretmenliklerine yansması. Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Karaman, F. (2010). İşletmede Motivasyon ve Verimlilik. İstanbul: Etap Yayınevi.

Kartal, M. (2009). Ses Teknikleri. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Kaya, L. (2006). Tenor Sesler İçin Farklı Tarzlarda Uygulama Çalışmaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kayış, A. R. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Başarı Yönelimlerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Kekeç, D. Y. (2008). “Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında Uygulanan Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Türk Müziğine Dayalı Ezgilerin Kullanımına İlişkin Bir Araştırma” Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 28, Sayı 2, 51-67

Klem, A. M. & Connell, J. P. (2004). Relationships matter: Linking teacher support to student engagement and achievement. *Journal of School Health*, 74(7), 262-273.

Kocaarslan, B. (2009). Genel müzik eğitimi alan ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum, müzikal özgüven ve motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kocabaş, İ.A. (2015). Müzik öğretmeni adaylarının oyun, dans ve müzik dersine ilişkin motivasyon düzeyleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Koçel, T,(2003), İşletme Yöneticiliği, Beta Yayınları, İstanbul, Türkiye, 536-644.

Kurt, T, (2005), Herzberg in Çift Faktörlü Güdöleme Kuramının Öğretmenlerin Motivasyonu Açısından Çözömlenmesi, Gazi Üniv.Eğitim Faköltesi Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, 294.

Kurtar, K. (2018). İlkokul Öğretmenlerinin Yöneticilerine Yönelik Denetim Algıları ile Mesleki Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişki Edirne İli örneği . Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, Türkiye.

Kürkçüoğlu, S. (2016). Opera İcracılığı Öğrencilerinin Ses Gelişim Süreçleri ve Oluşabilecek Olumsuzlukları Önleme Yolları. Konservatoryum Dergisi, 3(1), 1-13

Lam, B. T. & Ducreux, E. (2013). Parental influence and academic achievement among middle school students: Parent perspective. Journal of Human Behaviour in the Social Environment, 23(5), 579-590.

Liu, J. & Lynn, R. (2015). Chinese sex differences in intelligence: Some new evidence. Personality and Individual Differences, 75, 90-93.

Madsen K.,Cassidy J.W.(2005). The Effect of Focus of Attention and Teaching Experience on Perceptions of Teaching Effectiveness and Student Learning. Journal of Reasearch in Music Education. Vol:53 , Number:3.

Mete M. (2018) Müzik Öğretmeni Adaylarının Bireysel Çalgı Özyeterlikleri ile Çalgı Performans Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

McCormick, M. P., O'Connor, E. E. & Horn, E. P. (2017). Can teacher-child relationships alter the effects of early socioeconomic status on achievement in middle childhood? Journal of School Psychology, 64, 76-92.

Mohammadpour, E. (2012). Factors accounting for mathematics achievement of Singaporean eight-graders. The Asia-Pasific Education Researcher, 21(3), 507-518.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). Güzel sanatlar lisesi bireysel ses eğitimi ders kitabı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

Modırı, I. G. (2012). Müzik öğretmenliği öğrencilerinin piyano dersi motivasyonları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(1), 74-98.

Nolan, A., & Molla, T. (2017). Teacher confidence and professional capital. Teaching and Teacher Education, 62, 10-18.

Önal, Ö. (2012). Ses Dil ve Müzik. Dil Dergisi, 115, 7-23.

Polat, S. (2017). Ses Eğitiminin Temel Öğeleri ve Çeşitli Söyleme Tekniklerine Yönelik Uzman Görüşleri ve Performans Değerlendirme Ölçeği Örneği. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi. 3(1), 1-18.

Özdayı, N. (1990), Resmi Liselerde Çalışan Öğretmenlerin İş Tatmini ve İş Streslerinin

Karşılaştırmalı Analizi, Doktora Tezi, İstanbul Üniv.Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye, 54.

Özevin Tokinan, B. (2008). Yaratıcı dans etkinliklerinin motivasyon, özgüven, özyeterlik ve dans performansı üzerindeki etkileri (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 220319)

Öztopalan, E. (2007). İlköğretim düzeyindeki özel okullar ile devlet okullarının 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları ve akademik başarıları arasındaki ilişki (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Ömür, M. (2001) Sesin Peşinde, Pan Yayıncılık, İstanbul

Piji D. (2015). Müzik Öğretmenliği Öğrencilerinin Piyano Eşliği Alanındaki Öz Yeterlik Algıları. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(16), 220-236.

Perçin, Y. (2004). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Diksiyon Eğitiminin Önemi. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu. Süleyman Demirel Üniversitesi, 7-10 Nisan 2004, Isparta.

Polat, S. Ve Terzioğlu, V (2018). “Türkiye’deki Ses Eğitimi Uygulamalarında Öğretici Bağımlılığı ve piyano Eşlikli Metod Yetersizliği Üzerine Bir Değerlendirme”, cilt 3 sayı 2, 587-589.

Reynolds, D. (2010). School effectiveness in developed societies. In Peterson, Penelope, Baker, Eva and McGaw, Barry (Eds.) The International Encyclopaedia of Education. Oxford, GB. Elsevier, pp. 269-273.

Sabar, G. (2008). Sesimiz- Eğitimi ve Korunması. İstanbul: Pan Yayınları.

Sağer, T. (2002). Cumhuriyetten Günümüze Okul Şarkıları Üzerine Bir İnceleme. (Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Say, A. (2005). Müzik Sözlüğü. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Saraç, H. (2001). Bireysel Ses Eğitiminde Fonasyonun Önemi ve Özellikleri. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 7. 93-36.

Sarıçiftçi, A. E. (2014). Koro dersi motivasyon ölçeği geliştirilmesi ve öğrencilerin motivasyon düzeylerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.

Suna, S. (1998). Ses eğitiminde vokal eğiticisinin sesin geliştirilmesine yönelik çalışmalarının incelenmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şenver, B. (2013) Başardin. İstanbul: Sistem Yayınları.

Serinkan, C. (2012). Liderlik ve Motivasyon. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Şenyayla, R. S. (2006). “Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Klasik Türk Müziği Bölümü Ses Eğitimi Dersinde Uygulanan Ses Araştırmalarının İncelenmesi”, Afyonkarahisar.

Şimşek, M.đ., Akgemci T. & Çelik A. (2014), Davranış Bilimleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Şimşek, M. Ş, Akgemici, T, Çelik, A, (2003), Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış, Adım Matbaacılık ve Ofset, Konya, Türkiye, 139.

Terzi, Ş.I. (2015). Eğitim Psikolojisi(Ed.). Ankara: Pegem Akademi.

Thiagarajan, B. (2015). Anatomy of Larynx A Review. Otolaryngology Online Journal. 5, 1-5.

Tsai, L., and Yang, C. (2015). Hierarchical effects of school-, classroom-, and student-level factors on the science performance of eight-grade Taiwanese students. International Journal of Science Education, 37(8), 1166-1181,

Toptaş, B. (2008). Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Programlarında Piyano Eğitimine Deneysel Yaklaşım. (Yüksek Lisans Tezi). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Töreyn, A. M. (2002). Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Ses Eğitimi. Müzed Dergisi, Nisan.

Töreyn, A. M. (2008). Ses eğitimi, temel kavramlar-ilkeler-yöntemler (1. baskı). Ankara: Sözkese Matbaacılık.

Töreyn, M. Türkiye Türkçesi Dil Bilgisi Yapısının Şan Eğitimi Amaç, İlke ve Teknikleri Açısından İncelenmesi, Gazi Üniv. Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.1998

Töreyn, A.M. (2015). Ses eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yöntemler. Ankara: Evrensel Müzikevi.

Töreyn, M. (1999). Bildiri: “Eğitim Fakülteleri Müzik Öğretmenliği Programı Anabilim dalındaki (Şarkı Söyleme Eğitimi) Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Niteliği”. VI. İstanbul Türk Müziği Günleri, 13-14 Mayıs İTÜ, 2, İstanbul.

Uçan, A. (2018). Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye’deki durum (4. baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Uçan, A. (1994) İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları,Ankara.

Umuzdaş, S. ve Umuzdaş, S. (2015). 8. Sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 273-281.

Underwood, J. J. (2011). The role of cultural capital and parental involvement in educational achievement and implications for public policy. Unpublished master's thesis, East Carolina University, North Carolina.

Uyan, G, (2002), Öğretmenlerin İş Değerleri, Kişilik Özellikleri ve İş Tatminleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, MEB'e bağlı Resmi ve Özel Eğitim Kurumlarında Gerçekleştirilen Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniv.Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye, 30.

Ülgen, G. (1994), Başarı Beklentisi Önemli Mi? Ankara Eğitim ve Bilim Dergisi, 92,21-24

Üzbe, N. (2013). Başarı Hedef Yönelimi, Benlik Saygısı ve Akademik Başarının Kendini Engellemeyi Yordamadaki Rolü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yavuz, F, (2006), Okul Motivasyonunu Değerlendirme Ölçeği Yapılandırılması Ve Güvenilirliği, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniv.Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye, 10-27.

Yarar, B. (2010) Müzik Öğretmenliği Lisans Programındaki “Bireysel Ses Eğitimi” Dersine Yönelik Performans Ölçeği Geliştirme Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi . Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Bilimleri Bölümü, 2010.

Yılmaz, M., Taşkesen, O., & Taşkesen, S. (2016). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin bazı değişkenlere göre akademik motivasyonları ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(2).

Yıldız C. (2014) Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Öz Yeterlik Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Müzik Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Yiğit, N. (2004). Sesini Profesyonel Olarak Kullanan veya Kullanacak Olan Bireylerde Karşılaşılan Ses Sorunları ve Nedenleri. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi SDÜ, 7-10 Nisan 2004, Isparta.

Yigit, N. (1993). Üniversitelerin müzik eğitimi bölümlerinde ses eğitimi Yayınlanmamış. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

York, T. T., Gibson, C. & Rankin, S. (2015). Defining and measuring academic success. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 20, 1-5.

EKLER

EK 1

MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ SES EĞİTİMİ DERSİNE YÖNELİK BAŞARILARININ FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

1. Cinsiyet: () Kız () Erkek

2. Sınıf Düzeyi:

3.Lise Türü: () Güzel Sanatlar Lisesi () Diğer

3. Ses Eğitimi dersi, ders saati bakımından ne oranda yeterlidir?

- a) Tamamen
- b) Kısmen
- c) Hiç

4.Öğretmeniniz Ses Eğitimi dersindeki başarınızı ne oranda etkilemektedir?

- a) Tamamen
- b) Kısmen
- c) Hiç

5. Bireysel ses eğitimi dersini öğretmen-öğrenci ilişkisi ne oranda olumludur?

- a) Tamamen
- b) Kısmen
- c) Hiç

6. Ses grubunuz ne oranda doğru tespit edilmiştir?

- a) Tamamen
- b) Kısmen
- c) Hiç

7. Ders dışında, ses eğitimi dersi için haftada kaç saat çalışıyorsunuz?

- a) 3 saatten fazla
- b) 2-3 saat
- c) 1-2 saat
- d) Sadece dersten önce biraz çalışıyorum
- e) Hiç çalışmıyorum

8. Sesinizi olumsuz yönde etkilediğini düşündüğünüz en önemli etmen nedir?

- a) Sağlık sorunları (Farenjit, sinüzit... vb)
- b) Sigara,alkol,uyusturucu..vb maddeler
- c) Uykusuzluk, yorgunluk
- d) Psikolojik (Moral bozukluğu,stres,heyecan..v

9. Ses Eğitimi dersindeki başarınızı olumlu yönde etkilediğini düşündüğünüz en önemli etmen nedir?

- a) Öğretmenimle olan sağlıklı iletişimim
- b) Doğru seçilmiş bir repertuar
- c) Ses gelişimimi destekleyici ses-nefes egzersizleri
- d) Özgüvenim
- e) Yetenğim
- f) Derse olan ilgim ve çalışmam

10. Ses Eğitimi dersi, müzik öğretmenliğinin gereksinimlerini karşılayacak donanımı ne oranda sunmaktadır?

- a) Tamamen
- b) Kısmen
- c) Hiç

EK 2

SES EĞİTİMİ BAŞARI VE MOTİVASYON ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
BAŞARI					
Ses Eğitimi dersinde, sesi kullanırken vücudun alması gereken duruş pozisyonunu (postür) kolaylıkla gerçekleştiririm.					
Ses Eğitimi derslerinde nefes kontrolünü doğru yaparım.					
Ses Eğitimi dersinde, gerekli olan nefes tekniklerini kolaylıkla kullanırım.					
Ses Eğitimi dersinde, gerekli olan teorik konuları bildiğime inanırım.					
Ses Eğitimi dersinde, eserleri seslendirirken artikülasyon problemi yaşamayacağıma inanırım.					
Ses Eğitimi dersinde, sesi etkili bir biçimde kullanırım.					
Ses Eğitimi dersinde, gerekli olan teknik çalışmaları (legato, staccato...) etkili bir şekilde kullanacağıma inanırım.					
Ses Eğitimi dersinde, doğru registeri (kafa-üst register, göğüs-alt sesi, karışık-orta register) doğru kullandığıma inanırım.					
Ses Eğitimi derslerini gerçekleştirirken ses aralığımı tanırım.					
Ses Eğitimi dersinde, öğrendiğim teorik bilgileri uygulamakta zorluk çekerim. Ses Eğitimi dersinde, bir çalgı eşliğine ihtiyaç duymadan eserleri kolaylıkla seslendirebilirim.					

Ses Eğitimi dersinde, yeterli olduğumu düşünürüm.					
Ses Eğitimi dersinde, düzeyi zor olan eserleri seslendirirken korkmam.					
Ses Eğitimi dersinde, öğrendiğim eserleri hatasız seslendirebileceğime inanırım.					
Ses Eğitimi dersinde uygulanan tüm ses egzersizlerini kolaylıkla gerçekleştirebileceğime inanırım.					
Ses Eğitimi dersinde karşılaştığım eserleri, dönemlerin stil özelliklerine uygun bir şekilde seslendireceğime inanırım.					
Ses Eğitimi dersinde ilk kez karşılaştığım eserleri kolaylıkla deşifre edebilirim.					
Ses Eğitimi dersini gerçekleştirirken sesin oluşumunu sağlayan organlar hakkındaki anatomik bilgileri bilirim.					
Ses Eğitimi derslerinde eserleri seslendirirken diksiyon problemi yaşamam.					
Ses Eğitimi derslerinde geleneksel müzikleri (THM, TSM) rahatlıkla okuyabilirim.					
Ses Eğitimi derslerinde öğrendiğim bilgileri sahne performansı sergilerken kolaylıkla gerçekleştiririm.					
Ses Eğitimi derslerinde rahatlama ve gevşeme hareketlerini kolaylıkla gerçekleştiririm.					
Ses Eğitimi derslerinde doğru ses üretirken zorlanmam.					
MOTİVASYON					
Ses Eğitimi dersi ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmeye istekliyimdir.					
Ses Eğitimi dersinde ses potansiyelimini geliştirdiğini hissetmem derse karşı motivasyonumu artırır.					
Ses Eğitimi dersine kesinlikle çalışmış olarak gelirim.					
Bu dersin olduğu gün sevinçli olurum.					
Ses Eğitimi derslerinden sonra öğrendiklerimi tekrarlamaya çalışırım.					
Zorunlu olmasam bu derse girmek istemem.					
Ses Eğitimi dersi zevkli ve ilgi çekici olduğu için bu derse istekle katılırım.					
Ses Eğitimi dersinde kendimi müzikal olarak ifade edebildiğim için derse karşı motivasyonum artar.					
Ses eğitimine dayalı bilgi ve becerilerim geliştikçe derse karşı motivasyonum artmaktadır.					
Derste öğrendiğim teknikleri pekiştirmek için ders dışı çalışmalarımı istekle yaparım.					
Ses sanatına yönelik CD, DVD vb. almaya çalışırım.					
Ses Eğitimi dersi ile ilgili bilgi ve becerilerimin artmasına yönelik çaba harcamak içimden gelmez.					

Ses Eğitimi dersine isteksiz gelirim.					
Ses Eğitimi dersinde çalışılan şarkıların eşlikli söylenmesi motivasyonumu artırmaktadır.					
Ses Eğitimi dersine yönelik çalışmalarımızın resital, konser, müzikal vb. etkinliklerle sahnelenmesi motivasyonumu artırmaktadır.					
Ses Eğitimi dersinde kazandığım bilgi ve becerileri kullanabileceğimi hissetmem derse karşı motivasyonumu artırmaktadır.					
Ses Eğitimi dersinden sonra kendimi rahatlamış hissedirim.					
Ses Eğitimi dersinin bana müzikal davranışlar kazandırdığını düşünmediğim için derse karşı ilgili değilim.					
Fırsat buldukça ses sanatına yönelik ders dışı etkinliklere (resital, konser, opera, müzikal vb.) katılırım.					
Ses Eğitimi dersine yönelik bilgi ve becerileri öğrenmekte ve uygulamakta zorluk yaşadığım için derse karşı motivasyonum düşüktür.					
Bu derse sadece sınıf geçmek için çalışırım.					
Ses Eğitimi dersi ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmede, işini bilerek ve severek yapan, anlayışlı, sabırlı ve teşvik edici bir eğitmenle çalıştığım için derse karşı istekliyimdir.					
Öğretmenim üzerimde baskı oluşturmadığı için Ses Eğitimi dersine katılmaya istekliyimdir.					
Öğretmenim farklı öğretim yöntemleri kullandığı için Ses Eğitimi dersine katılmaya istekliyimdir.					
Derslerde çalışılan şarkıların iyi sanatçıların yorumlarıyla dinletilmesi motivasyonumu artırmaktadır.					
Workshop, seminer, konferans vb. etkinliklerin düzenlenmesi derse olan ilgimi artırır.					
Bu alanda iyi sanatçıların tanıtılması derse olan ilgimi artırmaktadır.					
Bu derste aldığım eğitim sayesinde, konuşma ve şarkı söylemede sesimi en iyi şekilde kullanabilirim.					